

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe Ana Bilim Dalı

FYODOR MİHAYLOVİÇ DOSTOYEVSKİ VE
LEV NİKOLAYEViÇ TOLSTOY'DA OTANTİKLİK

Yüksek Lisans Tezi

Ergün AVCI

Sivas
Temmuz 2018

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Felsefe Ana Bilim Dalı

**FYODOR MİHAYLOVIÇ DOSTOYEVSKİ VE
LEV NİKOLAYEVIÇ TOLSTOY'DA OTANTİKLİK**

Yüksek Lisans Tezi

Ergün AVCI

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Abdüllatif TÜZER**

**Sivas
Temmuz 2018**

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Felsefe Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı : Felsefe Bilim Dalı
Tezin Başlığı : F. M. Dostoyevski ve L. N. Tolstoy'da Otantiklik
Savunma Tarihi : 26.06.2018
Danışmanı : Prof. Dr. Abdüllatif TÜZER

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Abdüllatif TÜZER
(Danışman)

Üye : Prof. Dr. Yıldız KARAGÖZ YEKE

Üye : Doç. Dr. Mehmet Kasım Özgen

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Ergün AVCI tarafından hazırlanan F. M. Dostoyevski ve L. N. Tolstoy'da
Otantiklik başlıklı tez, kabul edilmiştir. .../.../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dâhil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

Beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

İmza

Öğrencinin Adı SOYADI

Ergün AVCI

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
KISALTMALAR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: OTANTİKLİK.....	11
1.1. “Otantiklik” Ne Demektir?	11
1.2. Otantiklikte Anlam Bulmaya Olan İhtiyaç	19
1.2.1. Otantikliğin Sorgulayan Yönü	20
1.2.2. Hayatın Anlamı Üzerine Tarihsel Otantiklik.....	21
1.2.3. İnsan Felsefesinde Kendini Bilmek	23
1.2.4. Otantikliğe Cevap: Belirsizlik	25
2. BÖLÜM: FYODOR M. DOSTOYEVSKİ VE LEV N. TOLSTOY'DA OTANTİKLİK	27
2. 1. Fyodor Mihayloviç Dostoyevski.....	27
2. 1. 1. Dostoyevski'nin Hayatı	27
2.1.2. Dostoyevski'nin Eserleri.....	32
2.1.3. Dostoyevski'de Otantiklik.....	33
2.2. Lev Nikolayeviç Tolstoy.....	50
2.2.1. Lev Nikolayeviç Tolstoy'un Hayatı	50
2.2.2. Tolstoy'un Eserleri.....	53
2.2.3. Tolstoy'da Otantiklik.....	54
SONUÇ	65
KAYNAKÇA	69
ÖZ GEÇMİŞ	78

KISALTMALAR

- akt. : aktaran
cev. : çeviren
drl. : derleyen
Ed. : editör
haz. : hazırlayan
s. : sayfa
vb. : ve benzeri
vs. : vesaire
yy. : yüzyıl

ÖZET

Bu çalışmamızda öncelikle "otantiklik" kavramının hangi anlamlara geldiği ele alınmış ve onun düşünce tarihindeki epistemolojik ve ontolojik dayanakları üzerine derinlemesine bir inceleme yapılmıştır. Tezimizin konusuyla ilgili önemli kavramlar ortaya konulmuş ve otantiklik kelimesinin temel anlamının 'hayatın anlamına' ilişkin genel bir sorgulama olduğunu ortaya koyan Varoluşçuluk düşüncesinin açıklamalarına yer verilmiştir. Ardından felsefe ve edebiyat açısından otantikliğin nasıl bir öneme sahip olduğuna Dostoyevski ve Tolstoy'un eserleriyle vurgu yapılmıştır.

İnsan nedir, hayatın anlamı nedir? Kendini tanımak, kendini aramak, varlık, varoluş ve ölüm gibi problemler otantikliğin alanında önemli yere sahiptirler. Bunlar Dostoyevski'nin ve Tolstoy'un eserlerinde önemle üzerinde durdukları problemlerdir. Çalışmamızda da bu iki önemli yazarın eserlerindeki otantiklik anlayışlarını ortaya koymaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Dostoyevski, Tolstoy, edebiyat, felsefe, otantiklik, hayatın anlamı ve insan.

ABSTRACT

In this study, firstly the implications of the concept of "authenticity" were discussed and an in-depth examination was made on the epistemological and ontological foundations of its thought history. Important concepts related to the topic of the thesis were explained and the basic meaning of the word authenticity 'meaning of life' placed to a general interrogation reveals that the explanation is given of the ideas of existentialism. Then, within Dostoyevski and Tolstoy's works, we emphasized how authenticity can be used and important in terms of philosophy and literature.

What is a human being, what is the meaning of life? Problems such as self-knowledge, self-scanning, being, existence and death occupy an important place in the area of authenticity. They are strongly emphasized in the works of Dostoyevski and Tolstoy. In our work, we tried to reveal the understanding of authenticity in the works of these two important authors.

Key Words: Dostoyevski, Tolstoy, literature, philosophy, authenticity, meaning of life and human.

GİRİŞ

Bu araştırmanın amacı 19. yüzyıl Rus Edebiyatı yazarlarından Tolstoy ve Dostoyevski'nin eserlerinde ele aldığı 'insan' kaynaklı sorunları 'otantiklik' kavramı merkezi etrafında ortaya koymaktır. Araştırmada temel problemimiz; felsefede yüzyıllardır süre gelen insanı anlamaya dair sorgulamalar sonucunda bir türlü tam manasıyla çözüme kavuşturulamayan "Kendini tanımak ve kendi olmak, yani gerçek yüzünü, içsel benini tanıttıktan sonra neysen o olarak kendini izah etmen, gerçek duygu ve düşüncelerini eylemlerinde, yaşantında dışa vurman."(Guignon 2008: 7)ve 'hayatın anlamı' gibi anlamlara gelen, otantiklik kavramının Tolstoy ve Dostoyevski'nin eserlerinde kendisini ne ölçüde gösterdiğini ortaya koymaktır. Bu iki ünlü edebiyatçının yazdığı roman ve hikâyeler incelenip "insanın kendi özüne, benine –otantikliğine" dair ne gibi sorgulamaları olduğunu ve bu sorgulamaları ne ölçüde ele aldıklarını göreceğiz.

Birçok felsefi problem yüzyıllardır tartışılmalıdır. Bu problemlerin çözümü ya da anlaşılması çağdan çağa veyahut da dönemden döneme değişiklik göstermiştir. İşte kavram olarak henüz yeniymiş gibi görünse de aslında kökü çok eski çağlara ait olan *otantiklik* problemi de -birçok bakımdan- bu kümülatif değişimden nasibini almıştır. Bunların içinde 19. yüzyılda yaşamış ve felsefi sorunların temelini oluşturan otantiklik problemini ele alarak, kendi hayatları ve edebi çalışmalarlarıyla kendini arayan(otantiklik), yaşamın anlamını sorgulayan iki önemli edebiyatçı vardır. Bunlar 'Ben kimim? Beni ben yapan en temel öğeler nelerdir? Hayatın anlamı, yaşamın gerçekliği nedir? Biz neden yaşarız, hayattaki amacımız nelerdir?' vb. problemleri eserlerinde işleyen Dostoyevski ve Tolstoy'dan başkası değildir. Onlar edebi anlatımlarıyla bu gibi sorulara cevap bulma hedefinde olmuşlardır. Eserlerindeki karakterler ve ana fikirlerle bu arayışı ve bu sorguyu sürekli sürdürdükleri her halükârda ortadadır. Tam olarak bu kavramı epistemolojik olarak ele almasalar da aslında anlamsal olarak *otantiklik*, onların bir nevi hayat felsefesi olmuştur. Yani otantikliği konuşanların sesi ne kadar farklı olursa olsun problemleri aynıdır. Çünkü varoluşçuların da ülküsü olan *otantiklik*; yukarıda da değindiğimiz gibi "kendini tanımak ve kendi olmak, yani gerçek yüzünü, içsel benini tanıttıktan sonra neysen o

olarak kendini izah etmen, gerçek duygu ve düşüncelerini eylemlerinde, yaşantında dışa vurman” (Guignon 2008: 7) demektir.

İnsanın düşünen ve irdeleyen tarafı, kendi doğasının çeşitli ve değişken yapısını oluşturan en önemli özelliklerindedir. İnsanın kendi iç âleminde bitmek bilmeyen çeşitli sorularla uğraştığını varoluşumuzun geçmiş izleri bizlere açık bir şekilde sunmaktadır. Metafizik adlı çalışmasına “Tüm insanlar tabii olarak bilmek isterler.”(2012: 149) ifadeleri ile giriş yapan Aristoteles için bireylerin duyma, tatma, görme vb. duyularla aldıkları hazlar ve bunları anlamaya çalışmaları ‘kendini bilme’ arzusundaki insanların en belirgin dayanaklarıdır. Sahiden de insanın kendisini, etrafındaki olan bitenleri, tarihini, içinde bulunduğu hayatı ve toplumu bilmek ve tanımak istemesi onun en önemli özelliklerindedir.

Üstelik sürekli üstünde durulan bir soru da ‘İnsan nedir?’ sorusudur. Şüphesiz ki bu soru, “İnsan; kendi kendini problem olarak görmekten vazgeçmeyen varlıktır.” gibi bir cümleyle yanıtlanabilir (Aster 2000: 38). İnsanoğlunun yaratıldığı günden bu yana onun sürekli üstünde kafa yoracağı problemler hiç eksik olmamıştır. Öte yandan Varoluşçuların ve birçok düşünürün üzerinde önemle durduğu insan problemi ve hayatın anlamı da sorgulama konusuyla bağlantı kurdurulabilir. Sorgulamak, tartışmasız olarak bellidir ki insanın en mühim ve bir türlü kendisinden uzaklaştıramayacağı özelliklerinden birisidir.

İnsan yaşamı boyunca başından geçen olayları ve tecrübeleri hem anlamlandırma hem de başkalarına izah etme gereksinimi duymuştur. Bunun sonucunda da insan kendini ifade edebilmenin arayışı içerisine girmiştir. Etrafında gerçekleşenlere belli bir mana yüklemek için de bu arayışı kendisinde mecburi olarak görmüştür. Aslında insan böyle bir tavır takınarak etrafına uyum sağlayabilir. Yoksa ruhen ve zihnen kendisini kötü hisseder ve boşluğa düşüp psikolojik olarak herhangi bir hastalığa yakalanabilir. Haliyle bu durum da kişinin içinde bulunduğu toplumla olan uyumunu bozacak ve onu olumsuz etkileyecektir. Kısacası insanlar içinde buldukları toplumda oluşan olayları, durumları ve bireyleri kendilerine mantıklı gelecek bir şekilde tanımlamak isterler. Bunun sonucunda da bireyler kendi aralarında anlamlandırma ve cevaplarla açıklama savaşına girmişlerdir(Yapıcı 2003: 128).

İnsan hayatı gerçek midir? Yaşam ya da hayat denen şu realite ne gibi bir manaya gelmektedir? Hayatı gerçek kılan şeyler nelerdir? Ölüm var mıdır? Bizi biz yapan değerler nelerdir? Tanrı var mıdır? Ben olduğum için mi, yoksa Tanrı olduğu için mi ben varım? Benim özümü oluşturan şey ruh mudur? Yoksa ruhu oluşturan şey, benim özüm müdür? Bu ve buna benzer sorularla ilgilenen psikoloji, bilim, edebiyat gibi birçok alanın olduğu aşikârdır. Şüphesiz ki felsefe de bu alanlardan birisidir. Aslında öncelikli olarak bu alanlar felsefi bir problemi ilgilendiriyor gibi görünse de bu alanlar bireylerin zihinleri ile birlikte duygusal yönlerini ve bunun sonucunda da onların psikolojik yanlarıyla bağlantılı olduğunu dile getirebiliriz. Böylesi bir durumda da var olan hayatın değerlendirilmesi ve ele alınmasında insanların fikirlerinin, hislerinin, taleplerinin ve ümitlerinin önemli bir rolü olduğu doğrudur. Esasen hayatın incelenmesi, bireylerin kendi mazilerinde yaşadıkları tüm durumların içinde, farklı tepkimeler şeklinde varlığını ortaya koymuştur. Keza bu kaçınılmaz bir gerçektir. Bununla birlikte, yaşanılan hayatın incelenmesinde felsefenin yanında psikolojik sonuçların da önemli bir gerçek olduğu ifade edilebilir.

Birçok düşünce, fikir, beklenti, savaş, ümit ve kişileri birbirine düşüren arzular insanı 'hayatın anlamını' bulma konusunda küçük bir kıvılcım gibi tetikler. Ardından arayış içerisine düşer insan ve tüm varlığını anlamı, manayı bulma ümidi sarar. Öte yandan hem Tolstoy hem de Dostoyevski'yi böyle bir anlam arayışı sarmış ve onların bu konuda söyledikleri pek çok yanıt olmuştur.

Yaşamı irdeleme ya da hayatın manasını bulmakla alakalı bizden evvelki araştırmalara göz gezdirirsek, insanların yaradılışından bu yana bu konuların herkesi içine aldığı aşikârdır, bu konular üzerine yapılan tartışmalar ve yazılanlar bunun en açık kanıtıdır. Bu konular üzerine hemen hemen herkes bir şeyler söylemiş diyebiliriz. Pek çok farklı görüş ve düşünceler mevcuttur. Varoluşumuz üzerine enine boyuna eserler verilmiştir. Yüzyıllardır genel manada ele alınmasına rağmen özel olarak bu konuların ele alınması yirminci yüzyılın başlarından itibaren olmuştur. Varoluşçular sayesinde bu konular hem felsefe hem de psikoloji için çok önemli tartışma alanları olmuşlardır. Bu konular üzerine pek çok türde eserler verilmiş, denemelerden gazete yazılarına kadar geniş alanlara yayılmıştır. Anlam arayışı, birçok çalışmasıyla insanı enine boyuna ele alan, insanları genel yargıların dışına çıkararak onları mutlu etmenin yollarını arayan Alman düşünürü Imanuel Kant(2010)

ve hayatı en sade bir şekilde yorumlanmaya çalışıp yaşamın ne anlama geldiğinin peşine düşen Rudolf Eucken(2003) gibi pek çok ünlü filozofun ilgi odağı olmuş ve onların tartıştığı bir alan haline gelmiştir (Kartopu 2006: 3).

Tezimizde esas olarak, otantiklik probleminin gerçek manada bir anlam arayışı ile insanın, hayatın anlamına dair yaptığı irdelemeleri ele alınmış, Dostoyevski ve Tolstoy'un eserlerinden örnekler verilerek incelenmeye çalışılmıştır.

Tolstoy otantikliğe dair tüm meramını *Hayatın Anlamı* ve *İtirafılar* adlı eserlerinde apaçık bir şekilde ortaya koymuştur. Dostoyevski'nin de *Yer Altından Notlar*, *Suç ve Ceza* ve ayrıca *Karamazov Kardeşler* başta olmak üzere birçok eserinde net bir ifade ile ele aldığı otantiklik konusu, aslında onun tüm eserlerinin bir özeti mahiyetindedir. Onlar genel manada “otantiklik” problemini temele almış birer felsefeci ya da edebiyat adamlarıdır. Bu açıdan bakacak olursak onlar, felsefeyi edebiyatla seslendiren kişilerdir. Edebiyatla dile getirmişlerdir tüm felsefelerini. Çünkü “İyi felsefe aynı zamanda iyi edebiyattır, iyi edebiyat da her zaman iyi felsefedir.” Aslında “felsefesiz edebiyat kim ne derse desin kaba saba bir yönelimin ürünüdür, edebiyatsız felsefe de çokbilmişlik bildirisinden başka bir şey değildir.” (Timuçin 2002: 9).

Bu bağlamda ele alındığında, çalışma konusunun işlenişi, sunumu ve düşünce tarihindeki yerini tespit etmesi yönüyle, gerek konuyu sadece felsefi açıdan ele alıp inceleyen kaynaklardan ve gerekse de sadece edebiyat ile konuyu işleyen çalışmalardan önemli ölçüde farklılık arz etmektedir. Çünkü bizim çalışmamızda edebiyat ve felsefe iç içedir. Zaten yapılması gereken de bu değil midir?

Bu çerçeveden bakıldığında, otantiklik problemine tekrar dönecek olursak, insanlar yaşamları boyunca otantikliğe dair farklı farklı sorularla ilgilenmişlerdir. Varlık var mıdır? Varlığın özü nedir? Beni ben yapan değerler nelerdir? Hayatımın anlamı nedir? Ömrümü nasıl bir anlam üzerine inşa etmeliyim? Gerçek huzur nerededir ve ben sonsuz huzura erişebilir miyim?.. Bunlar ve bunlara benzer sorularla biteviye meşgul olan insanoğlu bu soruların anlamları üzerine yanıtlar bulma yoluna düşmüştür (Wilcox 2001: 11). Hayatı sorgulama ve anlama yolları olarak düşünülen bu tip problemler otantikliğin temel yapı taşı oluştururlar. Oluşan bu konular da hem felsefi hem de edebi metinlere tarihin pek çok dönemlerinde

kaynaklık etmiştir. Ve yeri geldiğinde de pek çok filozof felsefi düşüncelerini diyaloglara döküp edebi bir dille anlatmaya çalışmışlardır.

Edebiyat ve felsefeyle bütünleşmiş olan hayatımız farklı açılardan gelen olgularla birlikte belli bir anlama ulaşırlar. Anlamları meydana getiren kavramlar, kazandığımız tecrübelerle birleştirilir ve ardından belleğimizde belli bir anlam bütünlüğünü oluştururlar. Aslında kişilerin zihinlerinde oluşturdukları anlamlar, kendilerinden hiç de uzak değildir. Onların herhangi bir olay, durum ya da bireyler üzerindeki algıları, izlenimleri, kavramları, önermeleri ya da yargıları sonucunda oluşurlar. Epistemolojik olarak değerlendirdiğimizde anlam, bazen idelerde iken bazen duyular ile nesne arasındaki bağda, bazen de bu ikisi arasındaki ilişkide ve kimi zaman da insanın içinden gelen sezgisindedir. Oysa bu, ne kadar iç içe geçmiş gibi olsa da bu durumla yüz yüze kalan kişi için bu durum karşısında takındığı bilimsel tavır oldukça öznel ve her daim diğer tüm şeylerden daha evvel bir anlam ifade eder. Bundan dolayı anlam, sübjektiftir. Kişiden kişiye göre değiştiği için, aynı olay veya durum bir başkası tarafından tekrardan türetilip ve tekrardan farklı bir anlama ulaşır (Rickman 1992: 29).

Anlam bakımından insan hayatının anlamı ve amacı gündelik hayatta birbirlerini karşılasalar da bu iki kavramın aslında birbirinden farklı olduğu noktalar mevcuttur. Anlam, olayın ya da durumun manasına değinirken, amaç bu olay ya da durumun fonksiyonuna, maksadına değinir. Bireyin ya da varlığın görevi veya fonksiyonunu incelediğimizde, biz o varlığın aslında gayesini incelemiş oluruz. Anlam için tutarlılık söz konusudur. Öte yandan birey daima anlamın peşindedir. Etrafındaki olaylara ya da varlıklara bir anlam yüklemek onun için zorunlu bir gereksinimdir. İnsan varlıklara yüklediği bu anlamlar sayesinde yaşamının ne türden anlamlara geldiğini bulmaya çalışır. Bu araştırma tutarlılık içerisinde gerçekleşir ve tutarlı olduğu sürece gerçek bir anlama ulaşır. Kişi bireysel olarak hayatının anlamını araştırmaya koyulduğunda ise bu daha çok gündelik bir anlamı gösterir. Bu da bireyin görev ve fonksiyonları ile birlikte belli bir amaca yönelmesini sağlar. Yani amaç ile maksat iç içe gelerek bir anlamı oluşturur (Yalom 2001: 664).

Özetle söylemek gerekirse *hayatın amacı ve anlamı* otantik bir bakış açısıyla sürekli irdelenip üzerinde önemle durulan bir problemdir. Yüzyıllardır birçok önemli

düşünürün üzerinde kafa yormuş olduğu ve halen de genel geçer bir anlama ulaşamadığı bir gerçektir. Amaçlar da ancak tutarlılık dâhilinde olduğunda bir anlam ifade eder.

Anlam

‘Anlam’ kavramının yaygın bir şekilde kullanımı yirminci yüzyılın başlarına dayanmasına rağmen aslında felsefe yüzyıllardan bu yana ‘anlam’ problemiyle ilgilenmiştir. Özellikle 20. yüzyılda Angla-Sakson bölgesinde ortaya çıkmaya başlayan pozitivist anlayış ve analitik düşünceyle birlikte ‘anlam’ konusu felsefede daha da belirginlik kazanmıştır. Bazıları için aslında felsefe problemleri temelinde anlam problemleridir (Grünberg 1970: 1). Bu anlam da dildeki anlama, dilde kendisini ortaya koyan anlama karşılık gelmektedir. Bunu benimseyen kişileri göre felsefe temelinde dil sorunlarıdır. Bilhassa Wittgenstein için de durum böyledir, çünkü dünya ya da herhangi bir olgular üzerine konuşmak ancak doğa bilimi ile mümkün olabilir. Felsefe de doğa bilimlerinden birisi olmadığına göre, onun konuşabileceği tek alan dildir. Felsefe ancak dildeki anlam ve olguların dilde yansydıkları şekliyle ilgilenebilir. Felsefe için dilin ötesindeki dünya ulaşamaz ve üzerinde her hangi bir şey söylenemez (Wittgenstein 2006: 34).

Bununla birlikte 18. yüzyıl düşünürlerinden özellikle Locke, Berkeley, Hume ve Kant’ın kendilerine problem edinip tartıştıkları, Wittgenstein’in *Tractatus* adlı eserinde açık bir ifadeyle gösterdiği gibi, *şeyler ve dil, dünya ve dil* arasındaki ilişki de söylenmesi zor bir ilişkidir. Çünkü üzerinde konuşulabilecek her şey dille konuşulur ve dilin kendi kuralları ile söylenir. Locke cisimlerden, cisimlerin kendilerinde taşıdıkları niteliklerden (birincil ve ikincil niteliklerden), onların zihinde karşılığı olan idelerden, bu ideleri seslendiren sözcüklerden ve sözcüklerle oluşan dilden bahseder. Berkeley her ne kadar zihnimize doğuştan bilgiler olamadığı konusunda Locke ile aynı fikirde olsa da Locke’un yukarıdaki bu şeyler-ideler ve sözcükler ayrımını ‘algılayandan bağımsız olarak şeylerden bahsedilemeyeceğini, şeylerden bahsedebilmek için ancak onları algılayan bir zihnin olmasıyla mümkün olacağını’ söyleyerek ciddi bir şekilde eleştirir (Ergat 2017: 37). Sahiden de algılayan bir zihnimiz olmasaydı, nesnelere ve onların idelerinden söz edebilir miydik? Bu soru esasında bilgi felsefesinin önemli bir problemidir. Fakat burada

Berkeley'in de bizde bıraktığı zorunluluk en az Wittgenstein kadar gerçektir. Her ne kadar dil Wittgenstein anlayışında olmazsa olmaz bir şeyse, Berkeley için de algılayan zihin o kadar önemlidir.

Esasında anlam, dil ile dil dışındaki ilişkide ortaya çıkan bir konudur. Yani sözcüklerin adlandırılmasıyla meydana gelir, bundan dolayı da anlam, dil oyunları ile ortaya çıkıp dil oyunları ile kendisini geliştirir. Anlamı oluşturan bu gerçekliğin bir tarafında dil bulunurken diğer tarafında da nesnelere, şeyler veyahut da yaşam bulunur. İşte anlamı oluşturan temel gerçeklikler de bunlardır. Hele ki anlam, sözcüklerden bağımsız olarak düşünülebilir mi? Ya da sözcüklerin karşılığı olmayan *şeyler* olmadığında belli bir anlamdan söz edilebilir mi? Muhakkak ki anlam için dil ve şeyler olmazsa olmazlardır.

Kısacası anlam her şeyden önce gelir. Anlamsız bir şeyi anlamaya çalışmak da saçma olduğu kadar mümkün değildir. Otantikliği anlayabilmek için de öncelikle anlamın peşine düşmemizin asıl sebep budur. Frankl "Anlam yaşamın temelidir." (Frankl 2013: 96) diyerek bu konudaki haklılığımıza vurgu yapar. Üstelik o bununla da yetinmez anlamı kategorilere ayırır. "Bireyin kazanımları ya da evrene bıraktıkları, bireyin evrenden topladıkları ve bireyin üzüntüye, yazgıya karşı takındığı tavrı." (Yalom 2001: 700). Bireylerin dünyadaki olaylara, durumlara ya da kişilere karşı yüklediği anlamlar bu kategoriler çerçevesinde oluşmaktadır.

Öte yandan Camus'un "Yaşamın manası, konular içerisinde en mühim ve en acil olanıdır." (Ward 2002: 380) sözü, otantikliğin önemini ortaya koyar. Anlam vazgeçilemez bir alandır ve yaşamın gerçekliği için hiç de sıradan bir mesele değildir. Bireyler herkesten uzak yaşamaya, anlamlar boşluğunda kalmaya pek katlanamazlar; güncel tanımlarla bunun telafisini yaparlar (Armstrong 1998: 495).

Özetle birey, anlama dair mücadelesini yaşamın her köşesinde sürdürmektedir. Bazen onun peşinden giderek ve bazen de onunla birlikte yaşayarak varlığını ortaya koyar. Bundan dolayı da otantiklik açısından anlam zorunlu bir gereksinimdir. Anlamın peşinde sürüklenmek ise bu gereksinimin ortaya çıkmış halinden başka bir şey değildir.

Sorgulama

Sorgulama denilince felsefede akla ilk gelen kişi hiç şüphesiz ki Sokrates'tir. Onun için "Sorgulanmayan yaşam, yaşanmaya değmez." (Platon 2013: 95). Öte yandan bir varlığı, olayı ya da durumu daha net kavrayabilmek için o varlığın, olayın ya da durumun sorgulanmasıyla birlikte geçmişini de tanımak gerekir (Kartopu 2006: 13). Bu bakımdan çalışmamızı değerlendirirsek, temel konusu sorgulama olan felsefe ve diğer disiplinlere temas eden varoluşçuları da tezimizde ele almak oldukça önemli olacaktır. Çalışmamızda da göreceğimiz gibi hem Tolstoy'un hem de Dostoyevski'nin hemen hemen bütün eserlerinde bu yaklaşımları görmek mümkündür. Eserlerindeki kahramanlar sorgulamayı ve irdelemeyi kendilerine rehber edinmişlerdir.

Varoluş gayesi taşıyan her bireyin düşünme, anlamlandırma ve irdeleme gayretlerinin bir sonucu olarak *felsefe*, bu önemli yönünde bilgiye ulaşmak için şüpheyi bir araç olarak kullanmış ve daha sonra bunu kendisine rehber edinmiştir. Düşünce tarihinde *kuşku* çatısı altında tanınan düşünürler bilgiyi ortaya çıkaran durumların ve olanakların tartışmasını yapmışlardır (Weber 1991: 215). Bu tartışma kendisini varlık alanında daha net bir şekilde gözler önüne serer. Buna istinaden felsefenin diğer bir alanında da varlığın/cismin cevheri üzerine incelemeler yapıldığını fark ediyoruz. Maddenin özünden insanın özüne, insanın özünden de beni ben yapan değerlere yani varlığın temel alanı olan otantiklik konusuna rahatlıkla geçebiliriz.

Otantikliğin farklı alanlardaki anlamlarını görebilmek adına varlık felsefesinden sonra hem siyaset hem de ahlak felsefesinin alanına değinecek olursak, siyaset alanında bireyin huzur ve refah içinde yaşayabilmesi için içinde bulunduğu toplumun yönetim düzeni üzerine tartışmalar yapılırken ahlak alanında da, insani değerler ve huzura ulaşmamızı sağlayacak olan davranışlar üzerine tartışmalar yapılmıştır (Aster 2000: 236). Dostoyevski'nin sorgulama yönünü ve bir şeyleri anlamlandırma çabasını biz siyasi yaşamında da bulabiliriz. Siyaset onu başlı başına etkilemiş ve hayatının dönüm noktalarını oluşturmuştur. Hiç şüphesiz ki soylu bir aileden gelmiş olan Tolstoy için de aynı şeyleri rahatlıkla söyleyebiliriz.

Öte yandan huzurlu ve anlamlı bir hayat için farklı görüşlere sahip birçok düşünce dile getirilmiştir. Kimilerine göre bu, adil ve dürüst bir siyasal düzene sahip

toplumda iken kimilerine göre de ödev ahlakına bağlı olarak Tanrıyı aramak ve onun kanunlarına göre tutarlı bir şekilde eylemlerde bulunmakla kendisini ortaya koymuştur (Arslan 2001: 155). Anlamli yaşam ve huzur insanoğlundun yüzyıllardan beri aradığı, sorgulayarak üzerinde kafa yorduğu bir problem olmaktan bir türlü kendisini kurtaramamıştır.

Otantikliğı en geniş biçimde ele alan, varoluşunu gerçekleştirirken ve yaşamı anlamlandırırken bireyin kendi seçimlerini kendisinin yapabilmesi gerektiğini belirten, varoluşçu filozofların anlam hakkındaki düşüncelerine değinecek olursak, anlam ancak insanın kendi davranışlarından ve kendi kararlarından sorumlu olmasıyla bulunabilir (Sartre 1946). Özellikle Kafka gibi varoluşçular için hayat saçmadır, anlamsızdır, üstelik bireyin bu hayatta var olmasının gerekçesi belli değildir. Bundan dolayı da intihar asıl problemlerin başında gelir. Yaşam ile elde edilen yurt edinme ölüm ile kaybolacağı için intihar, insandaki absürt ve anlamsız olan şeyleri telafi edecektir (Timuçin 2002: 340). Varlığı biçare olan insan, şüphelerin kendisine yüklediğı dertler ve kederlerin yanı sıra terk edilmişlik ve değersizlik düşünceleriyle doludur. O, bu âleme atılmıştır ve kendisinin de kazanacağı en baştaki düşünce *bulantı*dır. İnsan ancak bir başkaldırı ile özgürlüğünü kazanabilir ve böylece bulantı hissi yerini hayatı anlamlı kılmaya bırakır. Bundan dolayı başkaldırı, hayatı harekete geçiren en önemli etkenlerden birisidir. Boşluğa atılmış bir hayat karşısında büyük bir direniştir (Camus 1985:2).

Her ne kadar benzerlik gösterse de varoluşçu düşünürler arasında bazı noktalarda önemli farklılıklar vardır. Üstelik bunların her birisi kendilerine ait yeni birer felsefi düşünce oluşturdukları için en az onlar kadar varoluşçu bir anlayışın olduğunu da söyleyebiliriz (Topçu 1999: 27). Korku ve titreme ile kendi felsefesini ortaya koyan Kierkegaard'dan bulantı ile varlığa ulaşmaya çalışan Sartre'a kadar, pesimist felsefesini kötümser anlayışı ile inşa etmiş olan Schopenhauer'dan sevgiyi hayatın merkezine koyan ve mutluluğu hayatın güzelliğinde bulmaya çalışan Camus'a kadar, birçok filozof kendi varoluş düşüncesini özgün bir şekilde ortaya koymuştur (Camus 2016: 12). Bunun dışında her ne kadar farklılık gösterebilirler de bazı noktalarda ele aldıkları düşünceler ortaklık gösterir. Hayata karşı tutumları, başkaldırı, ölüm ve sevgi gibi düşünceleri ile insani problemlere karşı tutumları birçok yönden ortaktır.

Konumuz gereği Dostoyevski'yi daha iyi anlayabilmek için onun etkisinde kalmış varoluşçu geleneğe ve diğer varoluşçu fikirlere tezimizin bu bölümünde kısaca ele aldık. Çünkü her ne kadar o dönemde yaşamasa da Dostoyevski Varoluşçu dönemin en önemli filozoflarından sayılmaktadır. Yapıtlarıyla bu dönemin birçok fikrini etkilemiş ve onlara ön ayak olmuştur (Dökmen 2002: 31). Ayrıca Tolstoy'un yapıtlarını değerlendirdiğimizde onun da çok önemli bir varoluşçu olduğunu görebiliriz. Romanlarının çoğunda hayatın anlamına ve ölüme dair çok etkili fikirleri vardır (Yalom 2001: 663). Tolstoy yaşamının son anına kadar hayatın anlamını bulma gayreti içerisinde olmuştur.

Kısacası pek çok türde yapıtlar ortaya koymuş olan Tolstoy ve Dostoyevski'nin de içinde bulunduğu varoluşçu görüş ile insan problemi, sorumluluk ve bireyin tüm özgürlükleri üzerinde derinlemesine incelemeler yapılmıştır. Onlar insan hayatının ve ruhunun derinliklerine inerek gerçek bir anlamın peşine düşmüşlerdir. Sokrates'in de belirttiği gibi "Sorgulanmamış bir hayat yaşanmaya değmez." (Platon 2012: 30) anlayışıyla hareket edip sorgulamayı ve araştırmayı kendi kişiliklerinin en önemli özelliği haline getirmişlerdir.

Günümüz hayatının getirdiği yenilikler ve teknoloji ile birlikte, insan bu sorgulayan yönünü yavaş yavaş terk etmeye başlamış ve her geçen gün teknolojinin etkisi altında kalıp makineleşmeye yüz tutmuştur. Ancak yine de Thomas Hobbes'un, "İnsan, insanın kurdudur."(akt. Martinich 2013: 12)sözünün aksine insanı insan kurtaracaktır. İnsan kendi önceliklerini ve ihtiyaçlarını belirleyip kendi özünü tanımaya dönmelidir. Günümüz insanları yüzyıllar öncesinde Sokrates'in ateşlediği *sorgulamayı* kendisine rehber edinerek yaşamı ve onun doğurduğu anlamları bulmanın peşine düşmelidir (Özdemir 2006: 15).İnsan yaratılış gayesini bilmeli ve içinde bulunduğu zaman diliminde boşluğa düşüp kaybolmamalıdır. Bu da en açık bir şekilde kendimizi tanımak ve varlığımızı sorgulamakla mümkündür.

1. BÖLÜM: OTANTİKLİK

1.1. “Otantiklik” Ne Demektir?

Otantik (authentic) kelimesi İngilizce’ye Yunanca “authentikos” kelimesinden türeyerek girmiştir. “Kendinden, aynı” anlamındaki “autos” ile “yaratıcı, yapıcı, yetkili” anlamındaki “auctor” kelimelerinin birleşimi ile “authentic” kelimesi ortaya çıkmıştır. Otantik (authentic) olma; “kopya olmayıp orijinal olma, gerçek olma, hakiki olma, otoriteye sahip olma, güvenilir, emin olma, inandırıcı olma” gibi anlamlara gelse de, “otantiklik” (authenticity) kavramı doğrudan “otantik”(authentic) kelimesinden türeyen bir kelimedir. “Otantiklik” kelimesi İngilizce, Almanca ve Fransızca’da günlük kullanım olarak; “özgün, orijinal, hakiki, sahte olmayan, birinci el, kopyalanmamış, gerçek, doğru, taklit olmayan, ilkyazarı veya kaynağı temsil eden” gibi anlamlara gelmektedir (Ulukan 2013: 17).

Kök olarak ise “otantik” kelimesi, dilimizde Türkçe yazımıyla kullanılır ve *doğruluğundan kuşkulandırmayı* dile getirir. *Yüzeysel* kavramının karşıtıdır. *Düzmece* olmayı belirten *otantik* kavramının bir diğer anlamı ise “tarihsel ve toplumsal koşullar içinde insanın her türlü yabancılaşmasından arınmasıdır.” (Hançerlioğlu 2005: 368). Kişinin öz olarak kendisine ulaşmasıdır. Varlığını varlık yapan ben'lere sahip çıkması, onları algılamasıdır. Öte yandan Marcel, "*ben kimim*, sorusuna "*hayatımım*" diye cevap vererek konuyu, ben'lik probleminden hayatın anlamı üzerine çeker. Ve ardından hayatın da kavranılmaz olduğunu dile getirir (Frankl 2013:80).

Doğrusu *otantiklik* ya da *özgünlük*, bir nesnenin gerçek olduğunu, sahte olmadığını ortaya koyan bir kavram için de kullanılabilir. Terim olarak değerlendirildiğinde, temellerini sosyal bilimler ve psikolojiden alan, toplumsal, etnik ve etik değerler ile bağlantılı derin felsefi yönleri olan bir terime karşılık gelir. Otantiklik kelimesinin mimarideki anlamı da günlük hayattaki “gerçeklik, sahte olmamak” anlamından uzaklaşmaksızın; tarihi süreçlerle ilgili “doğru, samimi, orijinal” anlamında; yapının, malzemesi, formu, işçiliği, işlevi ve kent dokusu içindeki konumu ile kazandığı tarihsel öz kimliğine gönderme yapan oldukça yaygın bir kavrama karşılık gelir (Ulukan 2013: 18). Bundan dolayı otantik olan bir kişinin

hile ya da kurnazlıkla işi olamaz. Çünkü yukarıda da belirttiğimiz gibi otantik olan sahte olmayan, gerçek ve samimi olanı ifade etmektedir. Kurnazlık ve hile ise gerçekliği gizlerken sahte olana dayanır.

Öte yandan Kant'ın 'otantik yorum' dan ilk olarak 1791'de *Girişilen Tüm Teodiselerin Başarısızlığı Üzerine* adlı çalışmasında, akılcı bir dinde ve öznenin estetik ve ahlak duygularında temellendirmesi olarak bahsetmiştir (Aktok, Bal 2010: 311). Kant için otantik yorum aslında Tanrı'nın öz yorumudur. Onun bu çalışması kendisinden sonraki birçok düşünürü etkilemiştir. *Otantiklik* kavramını felsefi açıdan değerlendirecek olursak, otantiklik kavramını felsefeye etkili bir şekilde kazandıran özellikle etkisini 20. yüzyılda göstermiş olan *varoluşçulardır*. Onların felsefesinin en önemli problemi hatta felsefelerinin temelidir; bu kavram. Onlar için otantiklik bir varoluştur. Ki *Varoluş* ise insanın özgür bir şekilde var olma tarzıdır. Varoluşçuluk felsefesinde otantiklik problemini önemli ölçüde ele alan Kierkegaard için varoluş, etrafımızdaki hiçbir şeye benzemeden özgürce kâinattaki yalnızlığımızı ifade eder (Kierkegaard 2013: 57). Kierkegaard, Dostoyevski'nin *Ecinniler* adlı eserinde Krilov karakterine söylediği ve Sartre'ın da kabul ettiği 'İnsan özgürse Tanrı yoktur' ve 'Tanrı yoksa insan özgürdür' sözlerini 'Tanrı varsa insan özgürdür' ve 'İnsan özgürse Tanrı vardır' sözleriyle değiştirmiş birisidir (Taşdelen 2004: 257). Kierkegaard'ın dünyası Sartre'ın dünyasından farklılık gösterir, onun dünyasında birey ve Tanrı ilişkisinin gerçekçi olduğu Tanrı merkezli bir anlayış mevcuttur. Sartre'ın *varoluş özden önce gelir* anlayışında anlatmaya çalıştığı aksine Marcel, MerleauPonty, Jaspers ve Kierkegaard'ın görüşleri daha çok Tanrı'nın varlığına dayanır. Kierkegaardöz kavramının karşısına *varoluşu* koyarak *varoluş* kelimesine varoluşçu bir anlam yükleyen ilk kişidir. Buradaki *varoluş* kelimesi de *otantiklik* kelimesiyle benzerlik göstermektedir. Kierkegaard için 'otantik', iyileri uyumlu bir şekilde bir arada tutma düzeneği ve varoluşsal uyumluluğu isteme peşinde olmamızla alakalıdır. Üstelik kendimizle otantik olarak ilgilenmeden ya da otantik olarak ilgi göstermeye değer bir şeye otantik olarak kendimizi vermeden anlamlı ve tatmin edici bir yaşama sahip olamayız. Esas olan şey ise bütüncül anlamda eudaimonia ya da mutluluk değil varlığın yaşamına dair varoluşsal anlamlılığıdır (Mutlu 2017: 22). Yani otantik olarak hayattaki amacımız, Sokrates'in kabul ettiği gibi mutluluk ve erdem üzerine inşa edilen bir hayat değil, kendimizi varoluşsal olarak anlamlı

kılmaktır. Kierkegaard'a göre bu varoluşsal anlamlılık ise, insanı Tanrı'ya götüren yol, yani dinsel bireyselliktir.

Bu bireysellik de ancak özgür irade ile olur. Yani insanın Tanrı'ya yönelmesi ve Onunla ilişki kurabilmesi için özgür iradeye sahip olması gerekir. Öte yandan Kierkegaard için varoluş, özü özgürlük olan yaratıcı bir eylemdir. Kişinin birey olabilmesi, ümitsizliğin bilincine varabilmesi ve kendine dönebilmesi için estetik, ahlaki ve dinivaroluş alanlarından birisini özgür iradesiyle seçebilir (estetik alan; bireyin haz peşinde olduğu alan, ahlaki alan; hazzın yarattığı boşluğa düşen birey ümitsizlik ve kendine yabancılaşmış durumdadır ya da kendisini tanıyacak ve kendisini seçecektir, dinsel alanda ise; birey kendisini ve varoluşunu gerçekleştirecektir). Ve böylece birey kendisini gerçekleştirmiş olur. Birey olabilmek Kierkegaard için oldukça önemli bir şeydir, çünkü birey evrende yalnızdır ve Tanrı ile baş başadır (Kierkegaard 2005: 337). Burada önemli bir problem vardır, bu da ümitsizliktir. Birey kendisini gerçekleştirirken ümitsizliğe düşer, daha benliğini tamamlayamamışken bireyi, olduğu şeyi olmak istememesi korkusu sarar. Kendisini gerçekleştiremediği beninden kurtulmaya çalışır ve bu da bireyin olduğu şeyi olmak istememesine sebep olur. Kierkegaard'ın buradaki ümitsizliği Heidegger'in otantik ve inotantik anlayışına kaynaklık eder (Gülten 2014: 65).

Heidegger'in düşüncesinde otantik ve inotantik kavramları, Dasein kavramıyla ilişkilidir. Dasein kavramını biraz açacak olursak, 'şurada varlık' anlamına gelir. Heidegger ise bu kavrama 'dünya içinde bulunan', 'dünyadaki varlık' anlamlarına gelen bilinçli özne olarak *insan* anlamını yükler (Heidegger 2008: 7). Ontolojiyi yeniden diriltten adam olarak Heidegger göre otantiklik konusu önemli bir problemdir. Heidegger'e göre varoluşun otantik biçimi, *Dasein*'ımı diğerleri ile birlikte olan varoluşundan, yani *Mitsein*'ımı ötekilerden koparmamı değil, kendimi tam da bu ilişkide açık olarak bulmamı gerektirir. Otantik anlayış, varoluşumun benim için ne anlama geldiğinin farkına varmamdır; ötekilerden soyutlanmam değil (Makkreel 2010: 323). Kısacası otantiklik, insanın kendisini bulması, kendisini gerçekleştirmesi, kendisini oluşturması, yani içten ve kendine karşı dürüst olması, yaşamla ve kendisi ile alakalı seçimleri özgürce yapmasıdır (Bozkurt 1998: 110). Aslında bunların hepsi otantikliğin 'Ben Kimim?' sorusuna verilmiş olan yanıtlarıdır. İnsan bu yanıtları kendisine vererek esasında dünyadaki varoluşunun içeriğini

doldurmaya, kendisini oluşturmaya çalışır. Heidegger için ölüm ise, insanın kendisini oluşturmak zorunda olduğunu hatırlatan tek gerçektir. Çünkü ‘dünyadaki varlık’ gerçek anlamını ancak ölüm gerçeğinin farkına vararak yakalayabilir. Aksi takdirde ölümden uzak birisi Dasein’ini asla gerçekleştiremez ve otantikliğe ulaşamaz. İnsan ölüm sayesinde kendisini geleceğe hazırlar. Buradaki ölüm, ölmeden ölümün farkına varma bilincidir. İşte birey bu farkındalık sayesinde Kierkegaard’ın belirtmiş olduğu ümitsizlikten kurtulacak ve kendisini gerçekleştirecektir.

İnotantiklik ise, Dasein’in kendisine yabancılaşmasıdır. Kendi kararlarını kendisinin verememesi ve Dasein’in sorumluluğunun bulunmamasıdır. Burada Dasein ölüm bilincinden uzakta, ölümün gerçekliğini kavrayamamaktadır (Heidegger 2008: 180). Burada Kierkegaard’ın estetik alanda kendisini kaybetmiş olan bireyin, dünya zevklerinin yarattığı boşluktan kurtulamayan ümitsizliği hâkimdir. İnotantiklikte hiç kimse kendisi değil, her bir kimse başka bir kimsedir. Dasein burada günlük hayatındadır ve kendini gerçekleştiremeyen sıradan bir yaşam tarzına sahiptir.

Yukarıdaki filozoflarda da değindiğimiz gibi kendini aramak, varoluşunu çözümlmek, “ben” problemini aşabilmek gibi anlamları olan otantikliğin özünde bir *varoluş* vardır. Varoluş bizi tanımlayan gerçekliktir. Bizi biz yapan, beni ben yapan benim varoluşum; bizim varoluşumuzdur. Çünkü insan ancak var olduğunda tanımlanır ve bu varoluş sayesinde belli bir anlama ulaşır. Aksi takdirde Dostoyevski’nin de dediği gibi insan bu durumda böcekten farksız değildir. Çünkü onun anlayışına göre böcek demek varoluşsal anlamda “hiçbir şey” demektir. Böcek, kendini gerçekleştiren üstün insandan zerre kadar haberi olmayan zavallı, değersiz yaratığın ta kendisidir. İnsan böcek olmamak için mücadele edecek ve yalnızca belli bir varlığa ulaşınca kendisini tanımlayacaktır, üstelik kendisini nasıl meydana getirirse işte o şekilde gerçekleşecektir. “Salatalık salatalıklığını, eşek eşekliğini, kalem kalemlliğini meydana getiremez ancak insan insanlığını kendisi meydana getirir.” (Hançerlioğlu 2005: 144). Keza Dostoyevski’nin roman karakterleri de başka bir şey olmaktan kurtulup insan olma gayreti içerisindeyler. İnsan olmanın yolunu da ahlaki ve dürüst bir yaşamda bulmaya çalışırlar. Yoksa Dostoyevski için otantiklik, Kant’ta olduğu gibi ahlaki bir yaşam sürmek mi?

Öte yandan insan kendi değerlerinin varlığını kendi geçmişine borçludur. Birey kendi varoluşunu ancak kendi otantikliğinde bulabilir. Ve bu sayede kişi, birey olarak kendisini gerçekleştirir, ümitsizlikten kurtulur:

Doğruluk/bütünlük vasfına benzer şekilde, 'kendinin sahibi olma' dediğimiz şeyin açık bir örneğidir. Genel olarak anlaşıldığı biçimiyle otantik olmak, kendi içsel beninize odaklanmayı, hisleriniz, arzularınız ve inançlarınızla temas kurmayı ve yaptığımız her şeyde bu his, arzu ve inançları dışa vurmaya gerektirir. Böyle anlaşıldığında, otantiklik açıkçası kişisel bir erdem addedilir: Otantiklik, bir kişi olarak kimliğinizi tanımlamayı ve gerçekleştirmeyi hedefler. Vurgu tamamen en derin düzeyde ne iseniz ona sahip olma ve onu sahiplenme üzerinedir. Böyle bir idealin kişinin kendine dalıp kaybolmasına ve neredeyse tek benci bir biçimde kendi psikolojik hayatına yoğunlaşmasına yol açabileceği itirazı makuliyetini, otantikliğin kendine sahip olmaya yaptığı aşırı vurgudan almaktadır (Guignon 2008: 222).

Otantiklik insanın kendine dönüşü, benliğini tamamlayan değerlere sahip çıkışıdır. İnsan vicdanı ve içindeki yasa sayesinde kendinden uzaklaşamaz. Tövbe ederek tekrar kendi özüne döner. Kendine sahip çıkar. Tövbe, aslında bir nevi ümitsizliğe düşmüş bireyin otantikliğinin farkına varışıdır. Sufi bir anlayışla ölmeye önce ölümü tadararak arınmak ve varoluş yolunda kendine doğru bir varıştır. Bu bağlamda düşünülürse ölüm(ölmeden önce ölümü tatma bilinci), en otantik varoluş tarzıdır. Bu ise yukarıda da değindiğimiz gibi Dasein'in varoluşunun sonudur, ortadan kayboluşudur. Öyleyse gerçek anlamda eksiksiz bir otantik Dasein mümkün olmayacaktır. Eksikliği ölüme ulaşana dek sürecektir. Heidegger biçimsel olarak ele aldığı otantikliğin tam olarak içeriğini ortaya koyamaz. Kısacası ancak zamanın zamansallığı varlığı otantik olarak gerçekleştirir (Heidegger 2008: 50).

Felsefi boyutunu ele aldığımız otantiklik kavramının psikoloji alanındaki anlamlarına da kısaca değinmekte yarar vardır. Onun insan psikolojisi üzerindeki ayağını tanımak tezimizi sağlam temellere oturmamız için önemli olacaktır, öyle değil mi? Kısaca söylemek gerekirse pek çok psikoloğa göre otantiklik anlayışı mevcuttur. Örneğin öz belirleme yaklaşımı için otantiklik, insanın psikolojik olarak kendi gereksinimlerini gidermesi ve herhangi birine bağlı kalmaksızın, bağımsız olarak düşüncelerini dile getirebilmesi iken psikanalistik yaklaşım için otantiklik, insanın özgür davranışlarda bulunabilmesi ve hiçbir kimseye köle olmadan ayakta

durabilmesini dile getirir (Schultz 2007: 680). Her ne kadar ayrı fikirleri dile getiriyormuş gibi görünseler de aslında özünde aynı probleme değinmektedirler. Yani özgüveni yüksek kişilerin kendine yabancılaşması ve başkalarının etkisinde kalma durumu daha düşüktür. İnsanlar başkalarının etkisinde kalarak kendisine yabancılaştığında otantiklikten de o derece uzaklaşmaktadırlar. Çünkü otantikliğin özünde *kendine yabancılaşmaktan ziyade, kendini tanımak, kendi olmak* söz konusudur.

Otantikliği kişiler üzerinde test ile uygulayabilir hale getiren Goldman ile Kernis, otantiklik testi için kırk beş maddeden oluşan bir otantiklik ölçeği oluşturmuşlardır. Bunlara göre otantik eylem, insanın herhangi bir çıkar peşinde koşmasından ziyade kendi düşüncesi, fikirleri ve gereksinimleri ile belli bir uyum içerisinde olmasının sonucudur. Onlar için otantiklik doğuştan gelen bir eğilim ve kişilik özelliğidir. Varoluşsal yaklaşıma göre ise otantik olma, insanın başkalarının ya da kendisinin kim ve ne olduğunu tanımasına izin vermesiyle mümkün olur. Seçim yapma endişesiyle yüzleşince insan, otantik olabilmek ve seçimlerinin sonuçları ile yüzleşebilmek için kendi varoluşunu kabul etmelidir. Onlar için asıl vurgulanan nokta da sen/ben ilişkisi ortaya çıkarma ve tam olarak şimdi burada otantik olarak var olmaktır. Öte yandan Barrett-Lennard da hümanist yaklaşıma atıfta bulunduğuşu açıklamalarıyla otantikliğin başka bir modelini meydana getirmişlerdir. Kısacası bu anlayışa göre insanın kendisinden uzaklaşması, kendi öz benine mesafe koyup yabancılaşması onun *otantik olamama* durumu ile paralellik gösterirken kendi benliğine uyumlu gelecek bir şekilde yaşaması, farkındalık bilinci de otantik bir hayat tarzıyla paralellik göstermektedir (Gül 2010: 64-70).

Ayrıca otantiklik, insanların kişiliklerini tespit etmek için de önemli bir etkidir. Kişiliğin oluşmasında etkili olan dış etmenlerin varlığı otantikliğin oluşmasını da etkisi altına alabilmektedir. Kişilerin mutluluk veya üzüntü halleri, travma ya da aşırı duygu değişim durumları dahi otantikliğin varlığıyla belirlenebilir. Örneğin ruhsal olarak şiddetli sarsıntı geçiren bireylerin ya da aşırı duygusal iniş çıkışlar yaşayan kişilerin otantik olma durumlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Hem toplum içerisindeki ilişkilerde hem de bireysel ilişkilerde otantiklik durumunun güçlülüğü ya da zayıflığı kişinin temel yapısını, onun benliğinin oluşmasını önemli ölçüde etkilemektedir (Karakitapoğlu, İmamoğlu 1999:

13). Psikolojik olarak zihinsel yönden güçlü olan kişilerin daha otantik olduğunun tespiti aslında günlük hayatımızda önemli bir faktördür. Amacımızı bu yönde geliştirir ve kendimizi bu yönde ilerletirsek günlük hayatımızda ve iş alanlarımızda daha başarılı ve kaliteli zamanlar geçirebiliriz. Zaten hepimizin de amacı kaliteli ve mutlu bir yaşam sürmek değil mi? Öyleyse otantik olma yolunda kendi benliğimizi doldurmalıyız.

Öte yandan otantikliğin kişinin kendisini tanıması, duygu ve düşüncelerini doğru bir şekilde gösterebilmesi gibi anlamlara geldiğini söyleyebiliriz (Ayyıldız, Kesken 2008: 735). Farklı bir şekilde söylemek gerekirse otantiklik, bireyin kendisinde oluşturduğu etki değil, başkalarında oluşturduğu etki ya da onlarda bıraktığı izlenimdir (Ünnü 2009: 1264). Yani bu anlayışa göre otantiklik, beni ben yapan değerler değil, başkalarının gözünde beni ben olarak meydana getiren niteliklerin toplamıdır. Birey kendisini otantik olarak tanımlayamaz, ancak diğer bireyler onu otantik olup olmadığı konusunda değerlendirebilir. Otantik lider için de aynı şey söz konusudur. Liderin sadece kendisine karşı dürüst olması yeterli değildir (Tutar 2010: 41). İnsan diğer bireylerle ilişki içerisinde olduğundan yaptığı eylemlerde de diğer bireyleri düşünmek zorundadır. Eğer bir lider kendi toplumunda sadece kendisi için dürüst ya da adil olursa, bu tam olarak otantik bir lider duruşunu sergilemediği anlamına gelir. Çünkü otantik liderin asıl yapması gereken şey, kendisine olduğu kadar etrafındaki insanlara da aynı şekilde adil ve dürüst olması gerektiğidir. Hile ve kurnazlık otantikliği ortadan kaldıran etmenlerdir.

Kısaca inanç ve din konusunu da değinecek olursak, tarih boyunca insanlar birçok farklı şeylere inanarak hayatlarının amacını bu doğrultuda sürdürmüşlerdir. Bazıları yaşamın anlamını Tanrı da bulurken bazıları da farklı şekillerdeki putlara taparak onlar için adaklar sunmuşlardır. Yeryüzünde meydana gelen çeşitli felaketler ve göğü birbirine katan korkunç gök gürültüleri herkes için farklı anlamlara gelmiştir. Bu olaylar kimileri için Tanrıların zulumu ya da cezası iken kimilerine göre de evrende meydana gelen doğa olaylarından başka bir şey değildir. İnançların yanında *dinler* ise dogmatik duruşları ile varlıklarını yüzyıllardır sürdürmüşlerdir. Temellerini belirlenmiş fikirler doğrultusunda gösteren dinler, insanların yeryüzündeki yaşamlarını anlamlandırma gayreti içerisinde olmuşlardır. Yaşamın anlamını, hayatın amacını kendi çizdikleri kurallar ya da yaşam tarzları ile

belirlemişlerdir. İnsanlar da bu amaçlara hizmet ettiği ölçüde hayata karşı belli bir anlam kazanıyorlardı. Görev ve sorumluluk bilinciyle inandığı dinin uğruna hizmet ediyor, gerekirse savaşlar vererek inancından asla vazgeçmiyordu (Ward 2002: 388). Çünkü dinin otantikliği ona olan inançta yatar. Birey inandığı dinin öğretilerini hayatına uygulayarak otantikliğe ulaşır ve böylece kendisini gerçekleştirir. Gerçek anlamda bir dine inanmak da böyle bir şey değil midir? İnancı hayatın içine indirmek ve onu yaşamın her bir köşesine dağıtmak asıl amacımız değil midir? Elbette din ve inanç insan hayatının günlük yaşamından uzak değildir.

Bunun aksini söylemek gerekirse, hayatın amacı ya da anlamı sadece bir inanç veya dinle sınırlanamaz. Kişi yaşamının anlamını herhangi bir dinin etkisinde kalmadan da bulabilir. Edindiği bilgelik ya da insanlara karşı takındığı duyarlılıkla kendisini kabullenmiş olabilir ve böylece mutluluğun peşine takılıp gerçek mutluluğu bulma yolunda gayretler göstererek yaşamının anlamına erişebilir (Ward 2002: 45). Dinden bağımsız bir şekilde yaşamın anlamını gerçekleştirmek mümkün olacağından dinin bireysel bir mesele olduğunu söyleyebiliriz. Din inanç temellidir ve kişilerin ona olan inancıyla varlığını gösterebilir, otantikliğini de ancak böyle tamamlayabilir. Ayrıca Diltey'in ifade ettiği şekilde değerlendirecek de olursak birey, herhangi bir dine inanmadan yaşamak için kendi tarafını seçme gayreti içerisinde ve bu sorumlulukla yüzleşmek zorundadır (Akarsu 1998: 138). Yani bireyin hayata karşı verdiği mücadelede kendi seçimleri onun kendi yönünü ve tarafını belirleyecektir.

Özetle söyleyecek olursak, birey ister bir dine inansın ister inanmasın temelinde herkesin benimsediği bir dünya görüşü ve kendi içinde inandığı fikirleri, duyguları, doğruları vardır. Kişi kendi hayatının mücadelesini inandığı bu doğrular üzerine kurar. Bu doğrular ister bir dinin kuralları ya da yaşam tarzı olsun isterse de bir ateistin fikirleri olsun esasında hiçbir önemi yoktur. Önemli olan toplum içindeki bireylerin diğer insanların değerlerine saygı duyması ve onlara zarar verme düşüncesinde bulunmadan kendi fikirlerini özgürce gerçekleştirebilmesidir. İşte bir dinin ya da dünya görüşünün gerçek manada otantikliğe ulaştığı nokta budur, bu da hiç şüphesiz ki özgürlükten başka bir şey değildir. Anlama giden yolda diğer tüm şeyler sadece birer araçtır.

1.2. Otantiklikte Anlam Bulmaya Olan İhtiyaç

Birey, yaşamak için gerekli olan temel ihtiyaçlarının dışında özünü bilmek ve yaşama dair gerçekleri tanımlayabilmek uğruna yollara düşmüştür. İnsanoğlunun geçmişi, sonsuzluk istenci ve zihinsel süreçleri ele geçirmiş olan metafizik olanları anlamlandırmaya doğru gerçekleştirdiği bir ilerlemenin geçmişidir (Tagore 2000: 30). İnsanın varlığı, onun özü olayları ya da durumları mantıklı bir şekilde anlama ve bireylerle sosyal ilişkiler gerçekleştirme eğilimindedir (Göka 1997: 90). Okuma ve yazmayı ilk öğrenmeye başladığımız zamanlarda harfler bizim için pek de bir anlam ifade etmez. Çünkü onların tam olarak zihnimizde bir karşılığı ya da belli bir anlamı yoktur. Oysa harfler yan yana gelerek kelimeleri kelimelerde yan yana gelerek cümlecikleri oluşturduklarında artık onlar bizim için belli bir anlamı ve belli bir manayı temsil ederler. Giriş bölümünde de değindiğimiz gibi anlam ancak dil ve dil dışındaki *şeyler*le mümkün olabilir. Genel olarak düşünce tarihine baktığımızda pek çok filozofun bilgi ve anlam üzerine söylemeye çalıştıkları problem bu değil mi? Anlamın anlamının dil ve *şeylerden* bağımsız olamayacağı problemi...

Aksini düşünecek olursak, zihnimiz belli bir alanla kısıtlı tutulduğunda o artık gerçek anlamını, anlamsal olarak gerçekliğini yitirir. İnsan ruhu ya da insan zihni ancak özgür bırakıldığında gerçek huzura kavuşur ve mutluluğu ancak ötekilerle bir araya gelerek, bütünlük sağlayarak elde edebilir. Birey ilk zamanlarda yabancı olduğu bu dünyayı dilin sayesinde merak ve sorgulama ile birlikte keşfeder. Kuralları belirler ve akılla doğanın uyumuna, ahengine bırakır kendini. Doğanın yarasını da bu uyumda bulur. Kaygı ve tıskısını bir kenara bırakıp doğanın bir parçası olarak yaşamayı sürdürür. Çünkü bu ahenk onun için hayatın asıl anlamıdır ve mutluluğun da ta kendisidir (Tagore 2000: 25). Onlar için hayatın anlamı kendi varlıklarının dışında yani doğadadır. Sözün kısası insanı insan yapan değerlerle değil, insanı insan olmaktan alıkoyan değerlerle ilgilenmişlerdir. Asıl mesele de işte bu değerlerin peşine düşebilmektir. Birey yaşamını devam ettirmekten çok yaşamını değerli kılacak amaçların peşine düşer (Özakpınar 1999: 42).

1.2.1.Otantikliğin Sorgulayan Yönü

Varlık var mıdır? İnsan hayatının bir anlamı var mıdır? Gerçek nedir? Güzelliğin ya da iyiliğin ölçütü var mıdır? Ölümle birlikte bedenimiz de yok olacak mı? Ruh var mı? Tanrı var mı? İnsan kaderinden bağımsız yaşayamaz mı? Kader varsa, özgürlük nerede? Gibi sorular insan aklının sormaktan kendisini bir türlü alamadığı önemli problemler olmaktan bir türlü kendisini kurtaramamıştır. Üzerinde kafa yordukça bu problemler daha da derinleşmekte ve cevaplanmaya çalışılan her soru başka bir soruyu beraberinde getirmektedir. Bilimsel buluşlarsa pek çok doğa olaylarının cevabını alabilmekteyiz, ancak bu olayların neden meydana geldiğini, Tanrının varlığını bilimsel olarak gösteremeyiz. Çünkü Tanrı ve nedenler metafizik konularındır, bilimin alanı ise fiziksel alandır (Ellis 2002: 132). İnsanın yüzyıllardır peşinde olduğu bu problemler aslında otantikliğin temel meselesidir.

Kendisinden sonra ortaya çıkan varoluşçuluk felsefesini önemli ölçüde etkileyen Pascal'ın "Başka bir yerde değil de burada var olmama şaşırıyorum." (Foulquie 1998: 44) sözüyle aslında otantikliğin sorgulan yönünün yüzyıllar öncesinde de var olduğunu rahatlıkla görebiliriz. Üstelik yüzyıllar öncesinde var olmasına rağmen günümüzde de hala etkisini sürdüren düşünceler mevcuttur. Avrupa'daki gençlerin bazıları, kendi ebeveynlerinin inandığı ve kabul ettiği düşüncelerin çoğunu reddederek kendi düşüncelerini bulma gayretine girmişlerdir. Bilhassa içsel sorgulamayı önemseyen ve insanlar arasındaki daha samimi ilişkiye önem veren doğu kaynaklarının etkisinde kalarak fikirlerini bu yönlerde geliştirmeye çalışmışlardır. Modernizeye karşı büyük bir tepki olarak bu alanlardaki çalışmalarını her geçen gün daha da arttırmaktadırlar (Fromm 1997: 9). Çünkü sahip olduğu şeylerin gücü değildir insanı insan yapan, sadece kendi benliğini oluşturabilmesidir asıl güç. Otantiklik ne zenginlikle elde edilebilir, satın alınabilir ne de fakirlikle sağlanabilir, onu kazanmanın asıl yolu varlığın, özün, amacın, anlamın peşine düşmekle mümkündür.

Sadece Avrupa'daki gençler değil, dünyanın hemen hemen her yerindeki gençler modernizenin getirdiği sorunların etkisi altında kalmıştır. Kültürler arasındaki gelenek görenekler değişmiş ve insan sağlığına zarar verecek türden psikolojik sıkıntılar artmaya başlamıştır. Makinelerin günlük yaşama sağladığı

rahatlık, insanlarda büyük bir boşluğa ve üşengeçliğe sebep olmuştur. Her ne olursa olsun bireylerin taleplerinin sağlanması bile onlara mutluluğu tam olarak veremediğini göstermiştir (Hayta 2002: 126). Asıl amacın *anlam* olduğunun farkına varamayan insanlar, kendisinden uzaklaştıkça boşluğa düşerken anlamı aramaktan aciz insanlar, anlamı belli olmayan yaşamın içinde kaybolup gitmektedirler. Ve böylece yaşamın anlamdan uzak oluşuyla insan kendi içindeki yaşama dair tüm ümitlerini yitirmiştir. Kendi varlığına belli bir anlam yükleyemeyen birey, içinde bulunduğu toplumda her geçen gün daha da yalnızlaşmakta ve boşluğa düşmektedir. Bu olumsuzluklar onun gündelik hayatını da etkisi altına alıp bireyin yanlış tüketim ve harcamalar yaparak farkındalık bilincinden uzak hırsların peşine takılmasına sebep olmuştur (Geçtan 1991: 171). Aslında o hırslar günümüz bireylerinin içine düştüğü ümitsizlikten kurtulma isteklerinden doğarken şöhret ve şan elde ederek bir nevi de olsa kendi çaresizliğini örtmeye çalışmaktadır (Kimter 2002: 189).

Neticede, bireyler kendilerinin varlık sebeplerini sorgulamaya, hayata ilişkin anlamlar peşinde koşmaya ve kendilerinin mutluluğu için hırsların peşinde koşmaya meyillidir. Kendilerinin yapısında sorgulama ve bir şeyleri anlamlandırma yetisi mevcuttur. Sorgulayarak özüne ulaşabileceğinin farkındadır. Bundan dolayı da otantikliğin sorgulayan yönü insanın olmazsa olmaz bir parçasıdır.

1.2.2.Hayatın Anlamı Üzerine Tarihsel Otantiklik

Hayatın anlamını sorgulayan bir anlayış ve beni ben yapan değerleri eleştiren bir olgu olarak otantiklik yüzyıllardır süre gelen bir mesele olmuştur. Her çağda her coğrafyada farklı lengüistik ve bakış açılarıyla ele alınmıştır.

Evrende farklı renklere sahip ne kadar çiçek varsa en az onun kadar da anlam ve hayata ilişkin bakış açısı mevcuttur (Adler 1993: 9). Bir koşucuya göre gerçek manada anlam her ne kadar koşmaksa bir âlime göre de bildiklerini öğretmekle elde edilebilir. Bununla birlikte insanların hedeflerini ve kendi içlerindeki amaçlarını tam olarak belirleyemeyebiliriz, oysa kendimize ait olan hedeflerimizi ve inançlarımızı bilebiliriz. İşte insanın da sahip olması gereken en önemli şey, kendi özgürlüğü için sadece kendisinin bilebildiği hedeflerine sıkı sıkıya bağlanması ve onlara sahip çıkmasıdır (Tolstoy 1999: 165).

Öte yandan insanın sahip olduğu niteliklerin başında düşünebilme, akıl yürütebilme, anlama ve hayal kurabilme gibi nitelikler gelir. Bununla birlikte birey içinde bulunduğu toplumda sevmek, sayılmak, itibar sahibi olmak ve düşüncelerini rahatça ifade edebilmek ister. Aksi bir durum söz konusu olduğunda hiç kimse böyle bir hayatı yaşamak istemez (Aydın 1987: 175). Abraham Maslow için insan, kendi içerisinde belli bir hiyerarşik düzen dâhilinde tasarlanmıştır. Fizyolojik ihtiyaçlar bunların temelinde yer alırken insanın *kendisini gerçekleştirbilmesi* bu hiyerarşinin diğer ucundadır. Bu hiyerarşik düzen ihtiyaçların karşılanmasıyla korunur ve insan en tepede kendisini gerçekleştirerek bu hiyerarşiyi tamamlar. Fizyolojik ihtiyaçların yanında diğer tüm ihtiyaçlar insanın kendisini gerçekleştirbilmesi içindir. Ve bunu başarabilen tüm bireyler varlığı olumlu bir şekilde görürler ve bu sayede bilinmezliğe karşı daha dayanıklı olabilirler. Hayata karşı tutumları daha yapıcı ve daha olumludur (Maslow 2001: 199). Elde ettikleri başarılar diğerlerine göre daha fazladır ve böylece gündelik hayatta hep ulaşılmak istenilen bireyler olurlar.

Otantikliğe tarihsel açıdan başka örnekler verecek olursak hayatın gayesi, anlamı Konfüçyüs için doğru bir şekilde ahlak ve eğitim almak, Sokrates için erdemli bir hayat sürmek, Seneca için evrene uygun bir hayat belirlemek, Plotinos için Tanrısal varlığa dönüşmek ve ona benzeyerek var olmaktır (Aydın 2000: 40). Bir başka düşünceye göre de asıl amaç mükemmelliğe ulaşmak için gayret etmektir. Mükemmellik ulaşılabilecek en son noktadır. Farabi için asıl amaç ise mutlak anlamda *iyiye* doğru dönmektir, bu da ancak Allah'ın sevgisiyle mümkündür (Farabi 2010: 169). Kimi zaman da anlam yenilgilerde ve yanlışlıklarda mevcuttur. Ne olursa olsun yenilgiler ve yanlışlıklar değersiz görülmemelidir, âdemoğlu yenilgilere uğrayarak kazanmanın kapılarını açacaktır. Yanlışlar yaparak doğruları bulacaktır (Tagore 2000: 29). Bu konu hakkında Gandhi'nin şu sözlerini de ele alabiliriz, “Hakiki mutluluk, hapse atılmak ve hapiste ülkesi ve inancı için türlü ıstıraplara ve kıtlıklara dayanmaktır.” (Fischer 1964: 48) İstirap ve zorluklar her ne kadar fazla olsa da buradaki asıl gaye başkadır. Ki Nietzsche'nin “Hayatını sürdürmek için sebebi bulunan birisi, hemen her nasıla katlanabilir.” (Nietzsche 2012: 103) şeklindeki sözleri Gandhi'nin durumunu daha iyi açıklamaktadır. Aslında anlam bir şeye sahip olmak değil kendi içimizdeki bir arayıştır. Yaşam da hiç şüphesiz ki anlamın peşinde olmaktır. Oysa kimilerine göre de hayatı anlamlı kılan şey sanattır. Sanat

onlar için ıstıraplara göğüs germek ve hayatın zorlukları karşısında daha güçlü durabilmeyi öğreten bir olgudur (Uygur 1989: 280). Birçok sanatçıyı ya da kişiyi hayata bağlayan en önemli bağıdır sanat ve onlar için hayatın anlamıdır.

Başka bir pencereden bakacak olursak anlam uyarıcı ve tepki arasında sağlanan ilişkiden meydana gelir. Bu ilişki sayesinde insan kendi eylemlerini ve tutumlarını düzenleyebilir ve zamanla da gelişme gösterebilir. Etki tepki ilişkisinin kontrolü ile insan içinde bulunduğu toplumda daha rahat kabul görülür ve kaliteli bir hayat tarzına ulaşabilir. İnsan bu sayede hayatın getirdiği mutluluklara ulaşırken, yaşamını da belli bir anlama sığdırabilir (Özodaşık 2001: 106). Öte yandan bir kısım insanların içerisinde nefret ve kin duyguları vardır ve bu içine düştükleri duygular onları etkisi altına alıp hırsla kapılmalarına, yaşamlarını bu doğrultuda sürdürmelerine sebep olur. Fakat bunun aksine bir kısım insanlar da kendilerini gerçekleştirme yolunda çaba sarf ederler. Yaşamın gerçek manasını bu noktada bulurlar ve bunun için gayret ederler (Yalom 2002: 14). Kendi eserlerini kendi özgün fikirleriyle ortaya koyarlar. Ve bu sayede evrende kalıcılığı, sonsuzluğu yakalamış olurlar.

1.2.3.İnsan Felsefesinde Kendini Bilmek

‘Kendini Bilmek’ yüzyıllardır üzerinde durulan bir konudur. Bu konu, Çin felsefesinden Hint felsefesine, Yunan felsefesinden İslam felsefesine kadar geniş bir tarihi içerisinde barındırır. Hindu felsefesinden Buda, Konfüçyüs ve Tao felsefesine kadar pek çok filozof ve din adamı ‘insanın kendini tanıması’ ile ilgilenmiştir (Ongun 1941: 3). Onların ardından batıya kadar uzanmıştır bu konu. Üstelik efsaneye göre Delpi’deki Apollon Tapınağının girişine ‘Kendini Bil’ diye yazılmasının ardından Pisagor ve özellikle de Sokrates’in en temel öğretisi haline gelmiştir bu söz.

Sokrates’e göre en büyük erdem insanın kendisini tanımasıdır. Çünkü ona göre kendini bilen, kendini tanıyan insan etrafındaki insanları ve dünyayı da bilecektir, bunun yanında bilmediklerinin de farkında olacaktır (Platon 2012: 74). Sokrates’ten Platona ve ardından da Aristoteles ile birlikte sistematik felsefeye taşınan ‘Ben Kimim?’ sorusu, kendisinden sonraki kuşakları da içine almıştır.

‘Kendini Tanımak’ Kadim Mısır öğretilerinde, eski Şaman eğitimlerinde, Kızılderili Kültürde, Uzakdoğu’da, Sufi dergâhlarında, Anadolu tasavvuf okullarında en temel konu olmuştur.

Tasavvuf anlayışı çerçevesinde bu konuya değinecek olursak, insan ancak kendi içinde verdiği savaşla birlikte bir tasavvufa ulaşır. Çünkü tasavvuf insanın kendi kendisinin içinde verdiği mücadelenin bir sonucudur. Kendi varlığından, kendi özünden uzaklaşan insan, dünya zevklerinden arınıp mutluluğa ve huzura ulaşmanın peşindedir. “Karşına çıkabilecek en kötü düşman hep kendin olacaksın.” (Nietzsche 2009: 47). İnsanın kendini bulduğu kendini gerçekleştirdiği yer, onun kendi içinde verdiği savaşın yapıldığı yerdir. Birey işte bu tasavvuf sayesinde kendini bulur ve kendisini *ötekilerden* arındırabilir. İnsanı insan yapmaktan alıkoyan dünya zevklerinden ve nefsinden bu sayede kurtulabilir. Ve bunun sonucunda da gerçek anlamda hikmetin kapılarını açarken, Nietzsche’nin de bahsetmiş olduğu ‘üstün insan’(Nietzsche’nin üstinsan anlayışı, her ne kadar tasavvufun üstün insan modeline benzese de kendini gerçekleştirirken yalnızca kendine bağlı kalma konusunda tasavvuftan ayrılır. Çünkü tasavvufa göre üstün insan, her ne kadar kendine bağlı kalsa da Allah’ın varlığından ve onun öğretilerinden uzak düşünülemez. Allah tasavvuf için aşktır ve sevgilerin en büyüğüdür, asıl amaç onu tanımaktır. Fakat Nietzsche’nin üst insan modelinde metafizik bir şeye bağlılık söz konusu değildir, üstinsan sadece kendisine bağlıdır ve sadece kendisini gerçekleştirmek yaşar.) olma yolundaki en sağlam adımlarını da atmış olabilir.

Tasavvufun asıl amacı insanın kendini tanıması ve anlaması üzerine yaptığı yolculuklardır. Çünkü çoğu tasavvuf anlayışına göre evrenin işleyişi, düzeni aslında insanın vücuduna, onun varlığına benzetilir. Evreni anlayabilmek ve onun güzelliklerine ulaşabilmek de evrenin özeti olan ‘ideal insanı’ bulabilmekle mümkündür. Çünkü ideal insan her yönüyle tıpkı evren gibi kusursuzdur. Bundan dolayı çoğu Sufi için insanın kendi özünü tanıyabilmesi pek kolay bir iş değildir. Sufilere göre insanın kendisini tanıma bilgisi, ancak amel ve ahlak ile netleştirildiğinde mümkündür. Ancak amel ve ahlakı düzgün olan kişiler hikmete ulaşabilecek ve kendisini tanıyabilecektir. Ve bunun sonucunda da kendisini tanıyan kişi, Rabbini tanıyacaktır (Demirli 2018: 1).

Yunus Emre’nin de dediği gibi “İlim ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir. Sen kendin bilmezsen ya nice okumaktır.” (Gölpınarlı 2006: 342). Tasavvuftan ilime, ilimden felsefeye hemen hemen her alan kendilik problemiyle meşgul olmuştur. ‘Kendini tanımak’ Rönesans’tan Varoluşçuluğa, Varoluşçuluktan da günümüze

kadar insanın ele aldığı ve arayış içerisinde olduğu bir problemdir ve otantikliğin en geniş ayağıdır.

1.2.4.Otantikliğe Cevap: Belirsizlik

İnsanoğlu kendi yaşamının belirsizlik ve anlaşılmazlık içerisinde sürüp gittiği konusunda sürekli söylenir durur. O bunu söylerken aslında yaşadığı hadisenin daha önceki hiçbir hadiseye benzemediğini söylerler. Bundan dolayı buradaki asıl anlam dediğimiz kavram ise, daha önceki yaşanan hadiselerle benzerlik göstermesi kast edilmektedir. Yaşamının belirsizliği ve anlaşılmazlığı içerisinde kafası karışmış bireyler, hemen her yerin sade ve anlaşılır resimlerle süslenmesini talep ederler. Oysa her ne kadar bu durum sağlansa da biz insanoğlu hiçbir şekilde hayattan tam olarak zevk alamayız (Runzo, Martin 2002: 389).Her şeyi bilmek aslında korkunç bir şey değil midir? Her şeye sahip olmak, nefsi olan bizler için çok ürkütücüdür. Çünkü ‘her’ şey sonunda ‘hiç’ şeyi doğurur.

Hayatın ve geçmişin belirsizliği içerisinde olan Camus, üzüntülü ve ıstıraplı bir hayatı tecrübe ediyordu. Herkesten uzaklaşıp içine çekildiğinde bu durumdan uzaklaşmak için biri *intihar* diğeri de *başkaldırı* olan iki seçeneği düşünüyordu. Onun için *başkaldırı* hayata gerçek bir mana verebilecekmiş gibiydi (Foulquie 1998: 57). Oysa Nietzsche için bireyin kendi iç dünyasında *Tanrının ölümüyle* birlikte oluşan boşluğu dolduracak olan şey, bireyin kendisiyle mücadele içerisine girerek verdiği savaşın sonucunda kazandığı bizzat kendisinin varlığıydı (Morris 2004: 95).Tanrının ölümüyle oluşan bu eksiklik kapatılamazsa belirsizlikten uzaklaşmak pek olası görünmez. Üstelik Sartre için tüm varlıklar sebepsizce dünyaya gelir, güçsüz bir halde hayatını sürdürür ve kazara ölüp yok olurlar (Yalom 2001: 683). Benzer bir şekilde Jung “Ölümlü olanlar, ölümsüz olanları hiçbir vakit anlamlandıramayacaklardır.” der (akt. Saydam 1997: 10). Bundan dolayı Tanrıyı tam olarak anlayabilmek imkânsızdır. Hayatın anlamını tanımlandıramayan birey, bu çabasını sonsuza dek sürdürecektir. Vatanından ayrılarak hayatın anlamının peşine düşen Raca, hikâyesi ile bu konuya bir motif olabilir:

Zorlu ve uzunca bir yolculuğun ardından Raca, oldukça bilge birisiyle tesadüf eder. Kendisine mutlu olabilmenin yollarını anlatmasını ister. Kısa bir bekleyişin ardından bilge anlatmaya başlar: ‘Ey, saygıdeğer insan! Bu kemikten, tenden /

kaslardan, iliklerden, etten, ersuyundan, kandan, gözyaşından / çapaklardan salyalardan, tükürüklerden... oluşmuş bedenle nasıl mutlu olunur! Sonra bir gün her şeyden bıkkılır, vazgeçilir / ama sonra yine her şeye yeniden baştan başlanır(Aydın 2000: 67).

Yukarıdaki pasajdan da anlaşıldığı üzere, bireyin dünyadaki anlama ilişkin sorgusu ve onun peşinden gidişi bitmek bilmeyen bir konudur. Akıl var oldukça sorgu da akılla birlikte var olacaktır. Kim bilir belki de sorgu aklın ayrılmaz bir parçasıdır? Tatmin olana dek sorguyu bırakmayacaktır. Altıncı asırda ilahi bir Hint yazısına göre bu durum şöyle anlatılır:

Yaşam uçucu bir güz bulutuna benzer. İstekler maymun iştahı gibi değişirken bir o kadar da belirsizdir. Tende iyi olarak herhangi bir zerre mevcut değildir. Beden hastalığın yuvası, ıstırapların çekicisi dağılıp çürümenin failidir (Allport 2004: 40).

Anlaşıldığı üzere yaşamın da en az bir beden kadar gelip geçici olduğu ve isteklerin, zevklerin değişkenliği üzerine vurgu yapılmıştır. Aynı şeyleri anlam için de söyleyebiliriz. Kimileri için anlam, akılsal bir şekilde hayatın her köşesinde mevcutken, kimilerine göre de bir ahmağın uydurduğu yalandan başka bir şey değildir (Ward 2002: 390). Heidegger'e göre bu durum şöyle özetlenmiştir: "Niçin böyle?" ifadesini açıklamak mantıksızdır, çünkü o sadece "Öyle!" dir (Heidegger 2001: 64).

2. BÖLÜM: FYODOR M. DOSTOYEVSKİ VE LEV N. TOLSTOY'DA OTANTİKLİK

Felsefi görüşlerini daha iyi anlayabilmek için bu bölümde öncelikle F. M. Dostoyevski ve L.N. Tolstoy'un hayatları ve eserleri ele alınmıştır. Ardından eserleri ile bağlantılı bir şekilde otantiklik görüşlerine yer verilmiştir.

2. 1. Fyodor Mihayloviç Dostoyevski

2. 1. 1. Dostoyevski'nin Hayatı

Şöyle baştan sona ele alındığında Dostoyevski'nin hayatı bile roman gibidir. Öyle bir hayat yaşamıştır ki, yeri geldiğinde en üstün insan derecesinde yeri geldiğinde de en alt derecededir. En sefil ve en yoksul hayatı bile yaşamıştır. Rusya'nın sokaklarında dolaşan aç ve sefil insan karakterini, kapalı ceza evinde yaşamaya çalışan mahkûmların hallerini ve yer yer edebiyat toplantılarının yapıldığı aydın ruhlu karakterleri biz onda görürüz. Onun hayatı boyunca en çok karşılaştığı problemlerden birisi de hiç şüphe yoktur ki maddi yöndendir. Ancak onu edebi yönde başarılı kılacak durum da bu nedenden dolayı ortaya çıkacaktır. Maddi yönden sıkıntılı bir hayat yaşamış olmasaydı beklide biz bugün Dostoyevski'yi tanıyor olmayacaktık. Nitekim Dostoyevski için Henri Troyat şöyle der:

Dostoyevski'ye karşı insan, cüretkârlıktan ziyade çekimserlik yüzünden suçlu düşebilir. Onun hayatı gürültülü ümitsizlikler, harikulade zevklerle öylesine doludur ki insanın bu hayatı 'romanlaştırmak şöyle dursun, gölgelendireceği gelir; sanki bu dahi yazar, hayatını romanları üslubunda düzenlemiş, sanki o hayatla, romanlarının en sürükleyicisini meydana getirmiş! Bu varlığın gerçekçiliği, gerçeğe en uzak efsanelerden daha az gerçek hissini verir. Onu olduğu gibi anlatmak, orta bir okuyucunun itimatsızlığını uyandırmaya yeter. Ben bu orta halli okuyucuyu kolundan tutup ona, kenarlarında imparatorun kendi parafı bulunan o polis raporlarını, o çılgın aşk mektuplarını, sara nöbetlerinin hesabıyla gotik katedral krokilerinin ve içinden çıkılmaz roman taslaklarının yan yana yer aldığı o not defterlerini göstermek isterdim(akt. Obay 1965: 3).

Gerçekten de Troyat'ın da belirttiği gibi Dostoyevski'nin hayatı o kadar karışıktır ki aynı, romanlarındaki karakterler gibidir. Adeta çılgınlıklarla dolu ömrünün karakteristik bir yansımasıdır eserleri. Kendisinin sara hastası olması, romanındaki kahramanlara da salgın hastalık gibi bulaşmıştır. İdama mahkûm olması ve idam sehпасına doğru yürütülmesi, birçok eserinde kahramanların tiksindiği bir fikrin son noktası haline gelmiştir. İyi bir okuyucu onun romanlarını okuduğunda aslında Dostoyevski'yi okuyormuş havasına kapılmaktan kendisini alamayacaktır. Çünkü Troyat'ın da söylediği gibi onun eserlerinde kullandığı üslup aslında kendi hayatının satırlarla düzenlenmiş halidir.

Eserlerindeki karakterlere bürünen kişi FyodorMihayloviç olan Dostoyevski 30 Ekim 1821 yılında Moskova'da dünyaya geldi. Askeri bir doktor olan babası ailesini sıkı bir disiplinle yöneten oldukça sert yapıya sahip cimri bir adamdı. Anne Dostoyevski ve çocuklar yaz aylarını Tula'da geçiriyorlardı. Fyodor gelecek yıllarda hayatı üzerinde derin etkileri oluşturacak köylülerle bu zamanlarda tanıştı ve onlarla yakın bağlar kurdu. Annesini kaybeden Fyodor abisiyle birlikte mühendislik eğitimi almak için başvuruda bulundular(Altay 2010: 3).

Babası ise eşinin ölümüyle çalışamaz duruma geldi ve toprağına çekildi. Toprağında çalışan köle ve köylülere sert davranması sonucu anlaşmazlıklar oluştu ve bu durum onun öldürülmesi ile sonuçlandı. Mühendislik okulunu bitiren Fyodor orduya katılarak kendisi için değer taşımayan bir yaşama girdi. Toprakta kazandığı maaşla geçinmeye çalışırken bilardo oynuyor, serseri bir yaşam sürüyordu (Troyat 2000: 37). Hâlbuki hayatını değişime uğratacak olay gün geçtikçe yaklaşıyordu. Fyodor abisine yazdığı bir mektubunda ordudan patatesten nefret ettiği kadar nefret ettiğinden bahsetmişti. Ardından ordudan istifa ederek edebiyatla ilgilenmeye başladı ve ilk olarak işe Balzac'ın Eugenie Grandet'i çevirmekle başladı. Kararını kardeşine bildirdiği mektubunda hiç pişman olmadığını, orijinal bir eser ortaya çıkaracağını söylemişti (Yalım 2004: 13).

Bahsettiği orijinal eseri ünlü bir dergide yayınlama kararı alan Fyodor dergiden gelen değişiklik yapma değerlendirmesi karşısında yapıtını kendi hesabına bastırmayı kararlaştırdı. Biraz da borçlarını kapatabileceği umuduyla *İnsancıklar'ı*

yayınladı. Kitabını okuyan dönemin ileri eleştirmenlerinden biri Fyodor'a yazdığı bir mektupta şunları söyledi:

Siz sorunun ruhunun en derinlerine varmış ve birkaç çizgide büyük bir gerçeği ortaya koymuşsunuz. Sizden rica ediyorum yeteneğinizi değerlendirin ve ona karşı hep dürüst olun. Böylece büyük bir yazar olabilirsiniz (Altay 2010: 14).

Eserini öven birçok eleştirmen eserinin başarısını kutluyordu. Fyodor abisine yazdığı bir mektupta “Her şey bir mucize gibi oldu” diyordu. Başarısıyla birlikte gelen küstah konuşmaları çevresi tarafında olumsuz eleştirilmesine, başarısına gölge düşürmesine neden oldu. İnsancıklardan sonra başarısında azalmalar meydana gelirken edebiyat dünyasında ki alaycı bakışlar ve tutumlar artmaktaydı (Carr 2007: 17). İnsan ruhu, şeytanın tanrıyla olan savaş alanıdır. Edebiyat dünyasının kapıları yüzüne kapanınca Fyodor yönünü reformculara çevirdi. Dostoyevski iki sebepten dolayı bu yönde bir seçim yaptı. Birincisi yazar olması, ikincisi ise babasının Tula'daki toprağıydı (Akay 1950: 10).

Çarlık polisi tarafından 1849 yılında tutuklandı ve kurşuna dizilmek üzere Semyonevski' ye götürüldü. Tam öldürülecekken ölüm cezası, hapis cezasına çevrildi. Hayatında önemi bir kilit nokta olan bu değişikliği neredeyse tüm eserlerinde yer vermiştir. Özellikle çektiği acılarını “*Ölümler Evinden Anılar*”da anlattı. Yaşamını biraz da olsa düzenleyebilmek için er olarak orduya tekrar katıldı. Orduda görev alırken “*Ölümler Evinden Anılar*”ı kaleme aldı ve eşini kaybeden dul bir hanımla evlendi (Altay 2004: 13).

Sürgünlük yılları 1858' de sona erdi ve St. Petersburg'a dönmesine izin verildi. *Ölümler Evinden Anıları* burada tamamlayarak bir dergide yayınladı (Gürses, 2012: 4). Eşi verem hastalığına yakalanmış ve Sibirya'daki Tver şehrine geri dönmüştü. Fyodor bunu fırsat olarak görüp ilk defa yurt dışına çıkarak Paris, Londra ve Cenevre'yi ziyaret etti. Ardından Roma'yı, Almanya'yı ve Danimarka'yı dolaştı. Eşinin ve çocuğunun masraflarını karşılayabilmek için kazandırdıklarını artırabilme umuduyla kumara başladı. Başlarda kazansa da kazandıkları kaybetmesi kolay olmuştu (Dostoyevski 2008a: 6).

Karısını kaybettikten sonra Avrupa'ya birlikte gittiği Pauline Suslov'la evlendi bu evlilik aşamasında önemli eserlerinden olan *Suç ve Cezayı* yazmaya

başladı. Eserini yazarken oyalanmamak için gittiği Wiesbaden seyahati sırasında eşinde ayrıldı (Altay 2014: 13). Wiesbaden de bulunduğu dönemde Dostoyevski felsefesini zirve yapan “*Yeraltından Notlar*” isimli eseri yayınladı. Dönemin eleştirmenleri tarafından dikkat çekmeye başlayan Dostoyevski abisinin ölümüyle yine mali sıkıntı yaşamaya başladı (Dostoyevski 2008b: 12).

Artık *Suç ve Cezayı* tamamlayıp yayınlamıştı. Artık gelecek olan başarıdan kazanacağı para ile maddi sıkıntılardan kurtulabilirdi, fakat bu durumun tam tersi oluştu. Eseri yazdığı dönemin ilerisinde bir kitap olması nedeniyle tam anlaşılamiyordu ve bu durum tepki almasına yol açtı. Bölüm bölüm yayınladığı kitabını yarıda bırakarak başka bir romana başladı; “*Kumarbaz*” (Altay 2004: 17).

Mümkün olduğu kadar eserler ortaya çıkarma tutkusuna sahip olan yazar gözleri bozulunca kendisine genç bir steno tutarak eser üretmeye devam etti. Adı AnnaSinitkin olan steno ile evlenen Dostoyevski mutlu bir evliliğe sahip oldu. Eşi, kitaplarına yoğunlaşması için ona yardımcı oluyor, zaman harcayan işlerle ilgileniyordu (Carr 2007: 19).

Böylece Dostoyevski kendisini zirveye taşıyan beş büyük eserden “*Budala*”, “*EbediKoca*” ve “*Ecinniler*”i ortaya çıkardı. Dostoyevski’nin ustaca yönetimi sayesinde maddi sıkıntılardan arındı ve rahat bir yaşam sürmeye başladılar. Artık Rusya’nın geleceğine yönelik fikirler üretebilecek zamanı bulabiliyordu. Daha sonra ki yıllarda hastalığının ortaya çıkmasıyla yazım hayatında duraksamalar gerçekleşse de hayatının en büyük eseri olan “*Karamozov Kardeşler*” üzerinde çalışmaya başladı. Aynı dönemde romanını tamamlayarak Russki Weistnik dergisinde yayınladı (Altay 2004: 17).

Son günlerde ki sık krizler onun daha fazla zamanının olmadığını gösteriyordu. Yatağının başında duran papaz ona dua ederken eşinden istediği şey “*Sefahatten Dönen Oğul*” dan parçalar okumasıydı. Ölümünden sonra yapıtları baskı üzerine baskı yaparken geride bıraktığı hazine yalnızca Rus edebiyatının değil, dünya edebiyatının gelişimini de sağlayan eserlerdi (Carr 2007: 12).Onun edebiyat tarihindeki yeri çok büyüktür. Yazdığı romanları ve hikâyeleriyle birçok kişiyi etkilemiştir, aynı zamanda da dünyaya kendisini duyurmayı başarmıştır. O önemli bir edebiyat adamı olmanın yanında pek çok filozofu etkilemiş önemli bir şahsiyettir.

Özel olarak felsefe eğitimi almış olmasa da felsefe kitapları ile kendisini felsefi sorunlara yöneltmiş ve onların içine girmiştir. *Yer Altınlar Notlarda* Dostoyevski'nin felsefe yönünü bariz bir şekilde görmekteyiz. Ayrıca tüm eserlerinde kendi üslubundan, kendi tarzından ödün vermemiştir. Onun felsefesi ile eserlerinde ele aldığı konular bu eserde net bir şekilde tutarlılık göstermektedir (Özkan 2008: 5).

Dostoyevski, Tolstoy ve Turgenyev gibi köyü, köleyi, kırsal yaşamı anlatan bir yazar değil, kent yaşamında hayatını sürdüren kentli bir sanatçıdır. Romanlarındaki olaylar genellikle izbe evlerde, تنها sokaklarda, tavan aralarında geçer. Suç olgusu ise soyluların arasında değil on dokuzuncu yüzyıl kentlerinde toplumun yoksul bölümünün günlük yaşamında yer almaktadır. Suç Dostoyevski ve yapıtları için vazgeçilmez bir temadır. İşlediği temalar neticesinde üslubu polisiye romana çok yakındır. Polisiyeyi psikolojik betimlemelerle süsleyerek kendi sancılı yaşantısını da eserlerine yansıtmıştır. Kullandığı betimlemeler çoğunlukla içseldir. Bu nedenle yapıtlarında tinsel bir dünya hâkimdir. Romanlarında dış mekân tasvirleri yok denecek kadar azdır ve genelde insanları konuşturarak iç dünyalarını gözler önüne sermektedir. Bu nedenle eserlerinde sık sık diyaloglar görürüz. Tıpkı polisiye romanlarında olduğu gibi yarı alaycı, kıvrak bir dili ile okuru sürükler (Altay 2004: 12).

Genel manada ele alacak olursak Dostoyevski için şunu diyebiliriz; o önemli bir varoluşçudur. İşlediği temalar, canlandırdığı karakterler, diyaloglar bunu net olarak göstermektedir. Handiyse kendisinden sonra gelen varoluşçuları da büyük ölçüde etkilemiştir. Neredeyse varoluşçu kuşağın içerisinde olup da ondan etkilenmeyen yoktur. Nietzsche, Sartre, Kierkegaard, Martin Buber, Levinas gibi birçok varoluşçuyu sayabiliriz. 19. yüzyıldan sonra ortaya çıkan filozoflardan Dostoyevski'yi okuyup da ondan etkilenmeyen yoktur. Çünkü onun eserlerinde ele aldığı tema yukarıda da değindiğimiz gibi genel olarak “insan” problemidir. Yani bu da varoluşçuluğun özünü oluşturan konudur. Varoluşçular içerisinde tam olarak yer almasa da kendi felsefesini kurmuş ve halende anlaşılması zor olan Alman filozof Nietzsche'nin benimsediği felsefi görüşün temellerini Dostoyevski'nin etkisinde kalarak oluşturduğunu söyleyebiliriz (Kacakkova 2013). Dostoyevski'nin en ünlü eseri olan “*Suç ve Ceza*” yı okuduğumuzda sanki Nietzsche'yi okuyormuş hissine kapılırız. Onun felsefesindeki en önemli problemde ‘Üstün İnsan’ problemidir.

Kendisini üstün insan olarak gören Raskolnikov "iktidarın ancak yüreklilik göstererek olacağını" vurgular, sırf bu yüzden de yani "yüreklilik göstermek için tefeci kadını öldürdüğünü, cinayet işlediğini" söyler (Dostoyevski 2005: 491).

Üstün insan probleminin -Nietzsche'nin temel felsefesidir- temelinde de otantiklik kavramı vardır: İnsanın kendisini araması, kendisinin farkına varması problemi. İlk olarak insan, kendisini diğer insanlardan farklı olarak görmeye, onlardan kendini üstün olarak hissetmeye başlar. Üstün insan olduğunu hissetmek, bir nevi de olsa bu açıdan otantiklik arayışındaki yolculuğun en mühim taşıdır. Nasıl ki uzun yolculuk için taşıt gerekli ise otantiklik probleminin alevlenmesi için insanın kendisini diğer insanlardan üstün olarak görme kıvılcımına ihtiyacı vardır. Raskolnikov "Herkes gibi ben de bir bit miyim, yoksa bir insan mıyım?" diyerek otantiklik yolculuğundaki kıvılcımını çoktan başlatmıştır bile (Dostoyevski 1998: 505).

2.1.2. Dostoyevski'nin Eserleri

Amcanın Rüyası

Başkasının Karısı

Batı Çıkmazı Puşkin Üzerine Konuşma

Beyaz Geceler

Bir Yazarın Günlüğü

Bir Yufka Yürekli

Budala

Delikanlı

Ebedi Koca

Ecinniler

Ev Sahibesi

Ezilenler

İnsancıklar

Suç ve Ceza

Karamazov Kardeşler

Kumarbaz

Netoçka Nezvanova

Ölü Evinden Hatıralar

Öteki

Stepançikovo Köyü

Tatsız Bir Olay

Yeraltından Notlar

2.1.3. Dostoyevski'de Otantiklik

Dostoyevski eserlerinde, ele aldığımız “otantiklik” kavramının içini dolduran unsurları bolca işlemiştir. “Ben kimim?” sorusu Dostoyevski’nin kahramanlarında görülen salgın bir hastalık gibidir. Hep 'kendini arayan' kahramanlar ele alınmış ve bohem hayatın içerisinde yaşayarak hayatın ne anlama geldiğini sürekli sorgulamıştır. Öncelikle iç sorgulamaları doruk noktasına ulaşmış ve en önemli eserlerinden birisi olan Suç ve Ceza’yı ele alacak olursak, Romanın başkahramanı olan Raskolnikov’un insanlar üzerindeki suçluluk problemini açıklamaya çalıştığını söyleyebiliriz. Epeyce karmaşık ve zengin bir olay örgüsüyle yazılmış olan roman, zamansal olarak gerçek bir zamanı ele alırken hikâyenin içerisinde zaman zaman da geçmiş anılara yönelmeler ve Raskolnikov’un yaşadığı psikolojik sorunlar ele alınmıştır. Ancak bu romandaki esas problem *kendini arama* felsefesidir; *özgürlüktür*, daha doğrusu bireyin nasıl özgürleşebileceği konusudur:

Ben üstün insan olabilmek için özgür seçimlerimle gerekirse bir sisteme son verebilirim. Bütün amacım; Rusya’daki tefeciliğe son vermek, çünkü bunu ancak dahi insanlar yapabilir (Dostoyevski 2004: 267).

Dostoyevski’nin bu ve buna benzer ifadeleri savımızı destekler niteliktedir. Otantikliğin temeli olan varoluşsal anlamdaki özgürlüğü ele alacak olursak özgürlük, seçim yapabilmektir; seçerken de kişinin seçimlerinde sorumluluk sahibi olmasıdır.

Çünkü birey varlığını kendisi tamamlar: Evrene fırlatılarak, ıstırap ve sıkıntılara maruz kalarak, mücadele ederek. Bu yüzden insanın sorumlulukları vardır. Varlığı kendi özünden daha evvel ortaya çıktığı için, onun sorumluluğu da nasıl bir varlık olduğuyula ilgilidir. Kendi özünü kendisi meydana getirdiği için onun tüm sorumluluklarını da kendi sırtında taşıyacaktır. Üstelik bu sorumluluk yalnızca kendisiyle sınırlı değil, diğer tüm bireyleri de içine almaktadır. Çünkü birey bir tercihte bulunurken aslında tüm bireyleri de tercih etmiş olur ve onların da varlıklarının meydana gelmesi için arka plandaki gerekli olan şeyleri planlar (Hançerlioğlu 2005: 145). Raskolnikov da bu özgürlük düşüncesiyle yola çıkar. Kendi seçimiyle karar verir bütün cinayete. Ancak Dostoyevski klasik görüşlerden farklı olarak burada, fizik ötesi konulara doğru kaymaya başlar, inancı bu yönde sabitleşir. İnsan hiçbir zaman Tanrı olamaz ve bundan dolayı da onun davranışlarında tam manasıyla bir özgürlükten söz etmek mümkün değildir, özgürlük sadece Tanrının belirlemiş olduğu kurallara uygun yaşamak ve ahlaki bir hayat sürmekle mümkündür. Ki bu da Alman filozofu Kant'ın ahlak anlayışındaki temel düşüncesidir. “İnsanın kendisini özgür hissettiği ve seçimlerini özgürce yaptığı tek alandır pratik alan” (Kant 1999: 33). Ama varoluşçular bundan daha ileriye giderek bu görüşü şekillendirir. Dostoyevski de Tanrı hakkında şunları söyler; Raskolnikov'un kız kardeşi Dünya'ya karşı sarkıntılık yapan Porfiry Petroviç aracılığıyla, “Sizde arayın, bulacaksınız içinizdeki Tanrıyı, yaşamaya başlayacaksınız.”(Dostoyevski 2004: 540). İnsan özgür seçimleriyle yaşarken kendi içindeki Tanrıyı bulacaktır. Tanrı dışarıda değil, herkesin kendi içindedir, şeklindeki ifadeleri varoluşçuları etkisi altına almıştır. Özellikle Kierkegaard'a göre, birey özü gereği yaratıcısıyla bir bağ içerisindedir. İnsan yaratıcısından, Tanrısından uzaklaştığında, ona yabancılaştığında varoluşundan uzaklaşmıştır. Bu yüzden insan yaşamı boyunca korku ve titreme içerisindedir. Yaptığı eylemlerle ona yaklaşabilirken yaptığı hataları yüzünden içine düştüğü korku ve titremesi daha da artar. Tanrısına yabancılaşmak bir insan için en büyük korkudur (Kierkegaard 2015: 57). Bu anlayışıyla donuklaşmış bir Tanrı inancından ziyade içimizde her daim yaşayan, bir Tanrı tasavvurunu ortaya çıkarmıştır.

Bunun yanında Raskolnikov hukuk öğrencisidir. Ve temele aldığı özgürlük talebiyle tefeci kadını öldürür. Ancak buradaki amaç ilk olarak maddi sıkıntılarını

gibi görünse de aslında gerçek amacın bu olmadığı “Ben yalnızca bir varlığı öldürdüm Sonya... kimseye yararı olmayan iğrenç, zavallı bir yaratığı.” (Dostoyevski 2004: 489) Raskolnikov’un bu sözleriyle anlaşılır. Öldürmesindeki asıl amacı da işte şöyle dile getirir: “Şuan bunu çok iyi anlıyorum Sonya, zihinsel olarak da ruhsal olarak da kim dayanıklıysa, kuvvetliyse, insanları o yönetecektir. Kimin cesareti fazlaysa işte o hak ve hukuk sahibidir. Üstelik kimin daha çok ümidi varsa o, kuralları belirleyici olanıdır.” (Dostoyevski 2004: 491). Aynı zamanda kendi “Bir insanı öldürmedim ben, bir prensibi öldürdüm!”(Dostoyevski 2004: 322) diyerek sıradan insanların prensibini hiçe saydığını, kocakarıyı öldürmekle tefecilik sistemini öldürdüğünü, kendisini üstün olarak gördüğünü anlatır. Napolyon ve sıradan insanlardan bahseder. Kendisini Napolyon gibi üstün olarak görür ve tefeci kadını öldürmesine rağmen ceza çekmemesini gerektiren neden olarak da şu sözleri söyler: “Üstün insanlar için yasalar yoktur, tam tersi öteki insanlar için, yani sıradan insanlar için onlar yasa yaparlar.”(Dostoyevski 2004: 577).Aslında Raskolnikov’un bu sözleri şunu gözler önüne sermektedir: Üstün insan sorgulayabilen, kendisinin farkında olan, sıradan malzeme gibi görülen diğer insanlardan farklı olarak bilinçli hareket edebilen insandır. Ve Napolyon gibi üstün insanların amaca giderken (otantik olma yolunda) yaptığı her şey mubahtır. Kendisini unutmuş, farkındalığı olmayan insanlar bu dünyada malzeme olmaya mahkûmdur. Otantiklik uğruna mücadele veren insanlar ise *kendisinin farkında* olan insanlardır. ‘*Kimim ben?*’ diyerek kendini amaçsız varlıklar kategorisinden kurtaran, uyuşmuş beyinlerin yığınlar halinde ilerlediği, sıradan insanların gurubunda olmamaktır. Ki hiç şüphe yoktur ki Raskolnikov da kendisini arayan ve kim olduğunu sorgulayan otantiklik yolunun yolcusu olan bir kişidir.

Kendisini Napolyon yerine, tefeci kadını da bıt yerine yani sıradan bir varlık yerine koyarak onun yaşamının gereksiz olduğunu ve boş yere yaşadığını belirtir. O kendisinin de ilk olarak kabul ettiği gibi otantiklik yolculuğunda acaba gerçekten de üstün insan mıdır? Sıradan, böcekten farkı olmayan o pis, iğrenç yaşlı tefeci kadını öldürse de kendisinin ondan farkı var mıdır? Eğer o kadın malzeme ise, neden kendisi malzeme olmasın? Tefecilik yapan kadın amaçsız bir böcekse, peki neden kendisi de böcek olmasın? Onu ondan üstün kılan nedir? Ya da gerçekten Raskolnikov üstün insan mıdır? İşte bu soruların cevabını net olarak kendisi de

bilmediği için ve bunu anlayabilmek amacıyla da cinayeti planlar ve gerçekleştirir. İlk olarak cinayeti gerçekleştirdiğinde içine, amaca ulaşmanın verdiği bir mutluluk çöker. Ama daha sonra ilerleyen zaman diliminde, içinden geçirdiği “Acaba ben gerçekten Napolyon muyum? Üstün insan mıyım?” (Dostoyevski 2004) gibi sorularla kendinden geçer(hala otantikliğini sorgulamaya devam eder). Handiyse tefeci kadını öldürürken yanında da hiç suçu olmayan tefeci kadının kız kardeşini de öldürmüş olmanın pişmanlığı çöker ve bu, içinde her gün giderek büyür. Sara hastası olduğundan dolayı da bu strese daha fazla dayanamaz ve hastalanır. Bu hastalık sırasında bile kendi içinden sorduğu sorularla onun “otantiklik” arayışı içerisinde olduğunu görürüz. Diğer taraftan ailesinin durumu; kız kardeşinin zengin birisiyle nişanlandığı haberi kendini ayrı bir strese sokar. Sonya ile karşılaşması, Sonya’nın içinde bulunduğu durum, bazı polislerin kendisinden şüphelenmesi ve her geçen gün daha da fenalaşarak cinayet düşüncesinin beyninde bıçak gibi yara açması artık onu iyice bunaltır ve daha fazla dayanamayıp teslim olur. Şöyle diyerek onu öldürmekteki amacına ulaşamadığını, kendisinin de üstün insan olmadığını belirtir: “Sadece bir insanın hayatına son vermedim, büyük bir prensibe son verdim! İlkeyi ortadan kaldırdım fakat geçip diğer tarafa aşmadım, bu tarafta kaldım yine.”(Dostoyevski 2004: 322) Üstelik şu sözlerle de amacına ulaşamadığı için onun pişman olduğunu görmekteyiz:

Kocakarının hayatına neden son verdim? Hastalığın etkisiydi o... Bir ilkeyi simgeliyordu... Onun hayatını ortadan kaldırdım; fakat ilke hala devam ediyor. Kocakarıyı ortadan kaldırmakla tefeciliği Rusya sınırlarından kovabildim mi? Tüh! Lanet olsun! Ben kimim, ‘süper adam’ olabilmek kim? Kokuşmuşları ve hastalıklı olanları ortadan kaldırmak dâhi insanların görevi. Muhammed, sisteme baskı yapacak ve ortadan kaldıracak kuvvete ulaşmıyca dek putları ortadan kaldırmaya yeltendi mi? Hayır! Önce düzeni, sonra putları ortadan kaldırdı... Niçin? Çünkü onlar sadece birer simgeydi. Oysa ben nasıl davrandım? Simgeye, yani kocakarıya iliştim!.. Bir engeli geçmeye çalıştım; fakat geçemedim... Napolyon, ehramlar, Wateloo ve bir memurun dul karısı!.. Pöh! Cüce bir kahramanlık... Napolyon’un bir tefeci kocakarının karyolasının altında ne işi var? Napolyon hiç ölü soyar mı? (Dostoyevski 2002: 218)

İnsanoğlunun geçmişinden bu yana insan toplulukları çeşitli haksızlık ve adaletsizliklere göz yumarken Napolyon gibi bazıları sosyal düzenin normlarını ezerek sistemin gidişatında büyük oranda değişikliğe sebep olmuşlardır. Bu insanlar sıra dışı kimselerdir, kendi çağlarında kötü olarak bilinmişler, fakat ardından gelen nesille birlikte birer efsane olmuşlardır. Sistemi kurtaran birer kahraman olarak adlandırılmışlardır. Fakat Raskolnikov kendisinin bunlar gibi üstün insan olmadığını farkına varmıştır. Üstün insan olmanın doğal bir yetenek ya da doğanın verdiği bir kendiliğindenlik olduğunu anlamıştır. Üstün insan olmak için insan planlar yapmaz, eğer doğa ona bu yetiyi vermişse, o zaten kendiliğinden üstün olacaktır deyip yaptığı şeylerden pişman olmuştur (Beyhan 1996: 3).

Vakti geldiğinde işlediği cinayetlerin günahından arınmak için, teslim olmadan önce Sonya'nın önüne diz çöker ve yere kapanır. Bunun üzerine Sonya kendi önüne kapanmasını pek doğru bulmaz. Ama Raskolnikov ona: "Senin önünde yere kapanmadım, insanoğlunun çektiği acıların önünde yere kapandım"(Dostoyevski 2004: 378) diyerek kendisinin insanlar için sadece kukla olduğunu, onun sadece bir günahı simgeleştirdiğini ve bu günahın sadece acıları görerek giderileceğini ifade eder. Aslında buradaki otantiklik, Sokrates-vari bir anlayışa döner. Burada Raskolnikov kendisi için değil, toplum için işlemiştir bu cinayeti. Otantiklik, bireysel anlamda bir öze varış değil, toplumsal anlamda ahlakiliğe varıştır. Toplumun iyiliği için kendinden vazgeçiş söz konusudur. "Ben bu tarafta kaldım yine, aşamadım diğer yana..." (Dostoyevski 2004: 322)diyerek kendisinin üstün insan olamadığını, yanlış yol izleyerek işe olaydan değil sembolden başladığını dile getirir ve sonunda teslim olur.

Öte yandan yukarıda da belirttiğimiz gibi Dostoyevski'nin felsefe görüşlerinin şaha kalktığı eseri *Yer Altından Notlar*'dır (Dostoyevski 2008). Deneme olarak kabul edilen bu eserin ilk bölümünde Dostoyevski'nin felsefi görüşlerini net olarak görmekteyiz. Aydınlanmacı ve akılcı geleneğe karşı olan Dostoyevski, yine ele aldığı bir karakterle felsefi problemlerini insan üzerinden çözmeye çalışır. Burada aşağılanmaktan zevk alan bir insan profili göze çarpmaktadır. Dostoyevski'nin genel olarak eserlerinde ısrarla durduğu konudur bu. "İnsanlar aşağılanmayı genelde çok, hem de pek çok severler... Özellikle de kadınlarda daha da güçlüdür bu duygu." (Dostoyevski 2004: 332).

Dostoyevski'nin eserlerindeki birçok karakterde varoluşçu felsefenin izlerini bulmak mümkündür. Karakterlerin yalnızlıkları, ikilemleri, ruhsal durumları çok yoğun bir şekilde yansıtılmıştır. Varoluşçu felsefenin izlerini, az önce de belirttiğimiz gibi en derin biçimde özellikle “Yeraltından Notlar” romanında bulabilmek mümkündür. Birçok yazar bu eser için incelemelerde bulunmuştur.

Romanın hemen başında roman karakteri bir “yer altı adamı” hasta bir insan olarak okuyucunun karşısına çıkar. Kırklı yaşlarında olan bu karakter, bu kadar yaşamış olmanın gereksizliğine dem vurur. Ona göre, yaşamak için çabalamak anlamsızdır. Çünkü bu karakter için dünyada ideal olan hiçbir şey yoktur. Çağının edebi yapıtlarının tersine Dostoyevski “Yeraltından Notlar” da aykırı bir karakter çizer. Geleneksel değerlere, geleneksel roman kişisine her yönden ters düşmektedir. Macleod'un “İsimsiz kahraman olarak literatürdeki çok önemli karakterlerden birisi olan, roman kahramanı yeraltındaki yaşama karşı gelen memur bir çiftçidir.” (1988: 364) şeklinde ifade ettiği gibi, bu eserdeki karakteri eserlerindeki en büyük en etkili karakterlerden birisidir. Üstelik ana kahramanın adı yoktur. Tanrı ya da Hıristiyan inancından yoksun bu karakter, toplumsal tüm değerlere sırtını dönmüş bir nihilist, bir varoluşçudur (Dietrich 2009: 187). Adeta Nietzsche ile harmanlanmış bir felsefenin ortaya çıkışı gibidir. Jessica M. Natale romanın aslında iki bölüme ayrıldığını şu şekilde ifade eder:

Yer Altından Notlar iki bölümden oluşur, ilkinden sonra ikinci bölümü on altıncı yüzyılı ele alır. O ilginç bir kitaptır, çünkü onun günlük fonksiyonlarında diyaloglarla tamamlanmış bir hikâyeyi içine alır. İkinci bölümün örnekleri daha çok kahramanın başından geçen olaylarla ilgilidir. Birinci bölüm ise oldukça büyük bir monolog şeklindedir (Natale 2000: 20).

Romanın başkişisinin ruhsal konumunu en iyi tasvir eden cümlelerden biri ise şudur: “Mutluluk diliyordum, yeraltında sadece kendi başıma yaşamayı hayal ediyordum. Uyum sağlayamadığım gerçek hayat kendi nefesimi kesecek kadar beni bunaltmıştı.”(Dostoyevski 1998: 129). Aslında genel olarak baktığımızda Dostoyevski'yi anlamak için içinde bulunduğumuz psikolojik durumumuz da önemlidir. Onun anlam arayışındaki varmaya çalıştığı noktaları görebilmek için hayatımızda bazı şeyleri yaşamamız gereklidir. Mesela hiç limon tatmamış bir

insanın limonun tadını bilemeyeceği gibi. Hayatında boşluğa hiç düşmemiş biri ya da belli acılar yaşayıp bunlara rağmen sorgulamayı kendisinden hiç uzaklaştırmamış birisinin aksine onlar onun anlatmaya çalıştıklarını tam olarak bilemezler. Bu konu ile ilgili olarak Dostoyevski hakkında ünlü düşünür Hermann Hesse şunları söyler:

Tamamen hayattan bıkmış ve yaşamın ıstırapları içerisinde kendimizi kaybetmişsek ve yaşama ilişkin tüm ümitlerimizi yitirmişsek, işte tam da o an onu okuyacağımızın vakti gelmiştir. İşte böyle bir ruh halindeyken ancak onu anlayabilir ve onun dehşet dolusu ıstıraplarına eşlik edebiliriz. Aksi halde böyle bir durumla hiç yüz yüze gelmemiş birisi, onu tam olarak anlayamayacaktır (akt. Baran 2003: 36).

Dostoyevski insanı anlamak için içinde bulunduğu durumu sorgulayarak bir yerlere varmaya çalışır. Bohem hayatı onu sürekli bir şeyleri irdelemeye itmiştir, hayatın amacını, insanın ne olduğunu her fırsatta anlamaya çalışmıştır. *Yeraltından Notlar*'da insanın nasıl bir tanıma sığıdığının altını şu şekilde çizmiştir:

Nasıl ki satranç oyununda amaca ulaşmaktan ziyade amaca doğru uzanan çabalar insana zevk veriyorsa, işte insan hayatı da bu oyundaki gibidir. Günlük eğlenceler ve tutarlılığı olmayan hayat tarzları sarmıştır insanın her bir yanını. Satranç masasındaki asıl amacın dışında küçük hamlelerle hayatını sürdürmektedir bireyler. Aslında amaç çok basittir, büyük oyun için küçük heveslerin kölesi olmamak gibi. Oysa insan kesin olarak bilinen şeylerden korkar. Matematik formülleri gibi tanımlanmış bir hayatı yaşamak istemez. Bundan dolayı onun için en mükemmel olan gerçek kesinkes kanıtlanmış olan matematiğin aksine, belirsizlikte yaşamaktır (Dostoyevski 2011: 43).

İnsan amaca ulaşmak isteyen değil, amaca giderken kullandığı yolları seven bir varlıktır der. Aslında burada insan derken sıradan insanları kast ediyor gibi görünüyor. Çünkü onun diğer romanlarında da bahsettiği gibi üstün insan kavramı bir semboldür ve yukarıda da ele aldığı gibi bir formülden ibarettir. Üstün insanlar satranç masasındaki taşları bir amaç uğruna hareket ettirirken sıradan insanlar da bu oyunda amaca ulaşmak için satranç yollarında hareket ettirilen piyonlardır ve gülünçtür ki bu piyonlar da amacı değil gittikleri yolu severler. Bu durum, özgürlüğü verilen kölenin yine köleliği seçmesi, Dasein'inin otantikliğinde kalması gibidir.

Dostoyevski'nin kendini aramak yolunda ortaya koyduğu bir diğer önemli eseri de hiç şüphe yoktur ki *Kumarbaz*'dır (Dostoyevski 2008). Rulet tutkunu bir karakterin başından geçenlerin ele alındığı bu eserde kahramanımız, büyük bir oyun kazanır. Generalin sevgilisi olan Blanche adındaki bir bayanla bu parayı harcamak için Paris'e giderler. Zengin iken hayattan bir türlü zevk alamaz kahraman. Parasının bir an önce bitmesini ve tekrardan rulet oynamak için gideceği oyun masalarını hayal eder. Para onu kendinden almış, bir türlü mutluluk sağlayamamıştır. Onun kendisini gerçekleştirdiği, otantik anlamda Benliğini dışa vurduğu ve kendisini bulduğu yer rulet masasıdır. İşte bu yüzden elinde para varken kendinde değil, hep ahmak gibidir. Elindeki paranın bitmesini dört gözle bekler. Burada kahraman duygularının kölesi olmuş gibi görünebilir ama onun kendisini gerçekleştirdiği alan orasıdır. Kendini gerçekleştirdiği, o yolda ilerleyebildiği en temiz yol orasıdır. Ruletten başka yollar onun otantikliğine giden yolu tıkayan yollardır. Bu yüzden ister kaybetsin ister kazansın tam manasıyla "kendi" olabilmesi için bu yolda kendini göstermelidir. Tabii olanaklar buna ne kadar engel olsa da olması gereken budur. İşte burada da otantikliğin toplumsal sorunu ortaya çıkmaktadır. Yani birey kendi otantikliğini gerçekleştirmek pahasına toplumsallığını nasıl koruyacaktır? Kendini gerçekleştirme başkalarına zarar veriyorsa durum nasıl giderilmelidir? Kişisel bir sorunmuş gibi görünen otantikliğin toplumsal boyutunu Guignon şu sözleriyle açıklar:

Her ne kadar otantikliği oldukça özel ve kişisel bir girişim olarak düşünmek doğal olsa da, mevcut kültürel bağlamımızda bu fikrin rolünü daha yakından incelemek, ancak pek hususi toplumsal inanç ve bağlılıklarla otantikliğin bir anlamının olacağını ifşa eder. Kişisel bir girişim olarak otantiklik projesi, içerisinde belli tarzda demokratik ideallerin kendisini gösterdiği ve orada somut şekillerde tesire sahip olduğu toplumsal bir dünyayla mümkündür (Guignon 2008: 222).

İşte burada otantikliğin aslında sadece kişisel bir mesele olmayıp aynı zamanda bireyin içinde bulunduğu topluma da bağlı olduğunu göstermektedir. Daha da açıklık getirmek içinse şunları anlatmaya devam eder:

Benim önerim şu olmuştur: Otantiklik ideali bilfiil toplumsal yanıyla birlikte anlaşıldığında, otantik olmanın sadece kişinin kendi benliği üzerine yoğunlaşması

meselesi olmadığı, bilakis aynı zamanda o kişinin inanç ve bağlılıklarının, iştirakçisi olduğu umumi dünyanın selametine nasıl katkıda bulunacağı konusunda mütalaayı gerektirdiği netleşir. Dolayısıyla otantiklik, kişisel doğruluğu/bütünlüğü ve kendinden sorumluluğu gerektirdiği kadarıyla kişisel bir girişimdir. Bununla birlikte otantiklik aynı zamanda, onu mümkün kılan daha geniş toplumsal bağlama aidiyet ve minnettarlığı beraberinde getirdiği ölçüde toplumsal bir boyuta sahiptir... Aileye, dostlara ve daha geniş topluma bağlılık, sadece tümenden kendimizle meşguliyeti gerektiren bir projeye sonradan eklenen şeyler değildir. Bunlar bir hayat tarzı olarak otantiklik fikrinin ayrılmaz bir parçalarıdır (Guignon 2008: 222).

Dostoyevski'nin eserlerinde ele aldığı otantikliğin temelini teşkil eden "insan" problemine genel bir bakış getirecek olursak şöyle özetleyebiliriz: "İnsan bir muammadır; ömrünü bu muammayı çözmeye harcarsan, boşuna vakit kaybettiğini sanma." Dostoyevski, bütün hayatı boyunca sadık kaldığı bu ilkeyi, henüz eser vermeye başlamadığı bir çağda, daha on sekiz yaşında, kardeşine yazdığı bir mektupta ileri sürmüştür. Yabancı diyarları gezerken bile ilgisini çeken, manzara değil insandır. Kendisi nasıl yanardağın yaratılışı ise kahramanları da için için kaynayan birer yanardağdır. Kendisinin çok etkilendiği yazar Balzac gibi, insan ruhunun birliğine inanmadığından, ondan farklı olarak ruh ikiliğini aynı kişide birbirine zıt duygularla canlandırmıştır. Balzac'ta insan, kalıptan çıkmış gibi düpedüzdür. Sözü özüne, bir sözü öbür sözüne uygundur. Belirli durumlar karşısında Balzac kişilerinin davranışlarını kestirmek kabildir. Her isim bir kusuru veya bir erdemi temsil eder: Rastinyak onurdur, Goriot Baba fedakârlıktır, Votren anarşidir(Akay 1959: 32).

Dostoyevski'de ise, iyi ile kötü ve yerle gök arasında bocalayan kişiler ikilik içinde kıvranırlar. Sözleri birbirini tutmaz, damdan dama atlar gibi bir duygudan bir duyguya geçerler. İşin garibi, çoğu zaman bütün bu zıtlıkları aynı anda duyarlar. Özellikle bunu şizofreni karakterine bürünmüş *Öteki* adlı eserindeki başkahramanda görürüz. Mutlu iken bir anda üzülmüyor ve üzgün iken de bir anda mutlu oluyor (Altay 2004: 50-58). O romanlarında genel olarak bu gibi karakterlere yer verir. Özellikle de romanlarındaki çocuk bolluğu bundandır. İnsan küçük yaşta daha çabuk ve daha kolay değişir. Dostoyevski saralıydı. Başlıca kahramanları da saralıdır. Bu anormal fizyoloji hali, yığınların baş eğdiği ahlak kurallarına isyan bayrağını çekmek için

mazeret gibidir. Dostoyevski'de herkes dünyayı yeniden kurmak için yaratıldığını sanır(çünkü onun özünde varoluşçu bir sürekli yaratım vardır); değer yargılarını baştan sona değiştirmeye kalkar. Rahat ve huzura kavuşmak, zengin olmak, saadete ermek bu kişilerin aklına bile gelmez. Yeryüzüyle alış-verişleri yoktur. O yüzden bu gibi karakterlerini o istediği gibi yönetir.

Aynı zamanda Dostoyevski'de insanın kendi kendisi ile ve Tanrı ile olan münasebetleri her şeyin üstünde yer alır. Kişilerin hepsi ıstırap içindedir. 'Düşünüyorum, o halde varım' sözü 'ıstırap çekiyorum o halde varım' a çevrilmiştir burada. Haklıysa haksızlığı, iyiye kötülüğü kavuran büyük ateş ıstıraptır. Dostoyevski kişileri mahviyet içinde ezilirler ve başkalarından boyuna hakaret görürler. Birbirinden ayırır bu iki kavram. Alçak gönüllülüğü insan gönül rızası ile kabul eder. Hakarete uğrama ise ruhu kirletir, manevi bir yara açar. Alçak gönüllülük onurdan vazgeçmelidir; hakaret görme, aksine onuru körükler (Akay 1959: 32).

İnsan aklı her ne kadar üstün olursa olsun kimi zaman yaşamın girdapları karşısında biçare kalır. Üzüntüler ve psikolojik baskılar ruhu ele geçirir ve insan aklıyla karar veremez hale gelir. İşte tam bu noktada insanın kendi iç dünyası girer devreye. Kimileri için bu içinden çıkılmaz bir hale dönüşürken kimilerinde ise basit bir satranç oyunundan başka bir şey değildir. Dostoyevski'nin olağanüstü bir fikirle ortaya koyduğu *Karamazov Kardeşler* adlı eseri de bu konuların etkisinde kalmış ve otantiklik problemine bolca yer verilmiştir. Otantikliğin siyasete, sanata, taşra hayatına ve aile içindeki ıstıraplara indiği bir yerdir burası. Dostoyevski bu eserinde aile benzetmesiyle aslında dönemin Rusya siyasetini yapmıştır ve bir cinayet üzerinden de ön görülerini açıkça belirtmiştir. Romanda Dmitry-Grigory Dmitry-Yüzbaşı ilişkisi ile Slavlık ve Panslavizm arasındaki ayrıma da değinmiştir. Öte yandan kilise konusunda Ortodoks kilisesinin Katolikleşmemesini savunmuştur. Ona göre toplumsallığın formülü bireysel irade olduğu için hem Katolizme hem de sosyalizme karşıdır, çünkü bu iki fikir bireyin gönüllü katılımını engellemektedir (Dostoyevski 2012).

Rusya'yı derinlemesine etkileyen bir cinayeti konu olan bu romanda Dimitri Karamazov babasını öldürmekle suçlanır. Bu aşamadaki Dimitri'nin iç sorgulamaları ve Karamazov kardeşlerin tutumları bizi yine insanın içinde biriken anlam arayışına

sürükler. Düşünceler ne kadar sağa sola yalpa yapsa da kendi benliğine yapışmış olan temel problemin dışına çıkamaz. Ne kadar diyaloglar uzatılırsa uzatılsın, konular ne kadar değişirse değişsin, aranan problem hep aynıdır: İnsan nedir? İnsanın hayattaki amacı nedir? Bazen sara hastası olmak, bazen bir köylü olup Dimitri Karamazov olmak, bazen bir katil ve bazen de bir zengin olmak, insanı insan olmaktan ne kadar alıkoyacaktır ki?

Yukarıda hayatında da ele aldığımız gibi Dostoyevski'nin yaşamış olduğu sıkıntılar onu etkilemiştir. Çocukluğu katı bir baba baskısı altında geçmiştir. Baba baskısının etkisi, kişiliği üzerinde ömür boyu sürmüştür. Hatta o, yaşamında babasının yer yer ölmesini bile istemiştir. Freud, oedipus kompleksinden yola çıkarak, onun Karamazov Kardeşler adlı eserini, dünyadaki en büyük günah olan baba katilliği üzerine kurgulamasını çocukluğundaki baba baskısına dayandırmaktadır (Freud 2012: 15-22).

Yine o, gençlik yıllarında ütöpik sosyalizmi (Petrasevskiciler grubu) savunan bir oluşum içinde yer almış, sonunda I. Nikolai tarafından tevkif edilerek ölüm cezasına çarptırılmıştır. Ölüm cezasından son anda Çar'ın emri ile kurtulmuştur. O, ölümle burun buruna geldiği o anı hiç unutamamış, eserlerinde de bunun etkisinde kalmıştır. Hayata dair sorgulamalarını çoğu kez bu noktadan dile getirmiştir. Belki de Kierkegaard'ın Korku ve Titreme (2011) dediği Hz. İsmail'in kurban ediliş hikâyesine benzer olarak, Dostoyevski'nin de burada ölümle burun buruna gelişi söz konusudur. Heidegger'in dediği gibi Dasein'in varoluşu ancak ölümle tamamlanır, ölümle karşı karşıya kaldığında insan varlığının farkına varır ve geçmişini, kendini sorgular. Böyle bir yüzyüzelik söz konusudur burada, ölümle baş başa kalış. Ölmeden ölümü yaşamak. İşte Dasein'in otantik olan yönü tamda burasıdır. Ölmeden ölümün bilincine varmak ve hayatını ölüme doğru yaşamak.

Cezanın sürgüne çevrilmesiyle de 1849-1859 arası Sibirya'da kalmıştır. Sürgün yıllarında yaşadığı olaylar, tanıştığı insanlar onda yepyeni ufuklar açmış, yazacağı eserleri için canlı birer model oluşturmuşlardır. Sibirya dönüşü *Ölümler Evinden Anıları* yazarak bu yıllarını anlatmıştır. Çar, onun bu eserini okurken gözyaşlarını tutamamıştır (Akyüz 2013: 56). Yukarıda da değindiğimiz gibi onun hayatını etkileyen etmenlerden bir tanesi de hayatı boyunca yaşadığı ekonomik

sıkıntılardır. Ekonomik olarak yaşadığı sıkıntılar onu sürekli yazmaya sevk etmiştir. Yaşadığı sara nöbetleri ve kumar tutkusu, hayatında düşüncelerine etki eden önemli diğer etkenlerdir. Kumarı, kazanma ve kaybetme açısından Ruslara özgü bulur. Çünkü romanlarındaki kahramanların da yaşadığı gibi, kumar oyunundaki bilinmezlik, kişinin hayatta verdiği tercih ve tercihin bilinmezliği noktasındaki kadar heyecanlı ve karmaşıktır ki bunu da az önce söylediğimiz gibi *Kumarbaz* adlı eserinde görmekteyiz.

Yine o, sara nöbetine yakalandığı anın, hayatındaki en önemli an olduğunu dile getirir. Bu düşüncesini de *Budala* adlı eserinde Prens Mışkin üzerinden “saralı hali ile bazen duygu dolu anlar yaşamakta ve bunu çok önemli görmektedir. Bu an bütün hayata bedel diyebilmektedir” (Dostoyevski 1969: 259) sözü ile bu farkındalığı dile getirir.

İnsan, tıpkı sisifos efsanesinde olduğu gibi, taşı her gün dağın tepesine çıkarıp indirmektedir. Dostoyevski'nin eserlerindeki insan da tıpkı efsanede olduğu gibi Tanrı'nın verdiği yaşamla yüz yüze gelmektedir. İnsan yaşamının varoluşsal sorunlarından biri ve belki de en önemlisi Tanrı problemidir. Onun eserlerinin en önemli teması; insan, insanın özgürlüğü ve Tanrı karşısındaki tutumu olmuştur. Onun bu problemlere bakışı insan odaklıdır. Berdyaev bu sorunu; “Dostoyevski’yi ilgilendiren Tanrı’dan çok insanın yazgısı ve insan ruhunun bilmecesiydi; ondaki saplantı teoloji (din bilim) değil, antropolojydi (insanbilim). Doğaya bağlı puta tapan gibi, çözümlenmesi gereken şey, Tanrı sorunu değildi, insan ruhuydu, Hristiyan insanın ruhu. İnsan, Tanrı sorunuyla karşı karşıyaydı, Tanrı karşısında da insan sorunu vardı. İnsan bilmecesini çözerek ona yaklaşmak belki de en iyi yoldu” sözü ile insanın temel olduğunu dile getirir (Berdyaev 1998: 15-16). Dostoyevski'nin yapmaya çalıştığı şey makro-kozmosu anlamak için önce mikro kozmosu çözmektir.

Otantikliğin hayatın anlamına, varlık olarak insanın yaşamına ilişkin tanımından yola çıkacak olursak Dostoyevski *Ecinniler* adlı eserinde “Varlık olarak insanın üstünlüğünün sebebi, kutsal varlıklara karşı duyduğu saygıyı yerine getirmesindedir... Üstelik insanoğlu kutsal kabul ettiği bu varlıklardan uzaklaştırılırsa ömrünü sürdüremez, hayata ilişkin tüm ümitlerini kaybeder.” ifadeleri ile bu konuya değinmiştir. (Dostoyevski 2003: 650).

Sanatçı ruhlu insanların kendilerini sorguya çekmesinin ya da bazen ansızın kalkıp hayatını durdurmasının nerde ve ne zaman olacağı belli değildir. Bir nevi otantik anlamda titreyip kendine geliştir ya da titreyip kendinden geçiştir. Bizi biz yapan değerlere sarsıntıyla bakış ve sahip olduğumuz yargıları sorgulayışımızdır, sanatsal anlamda bir resme bakarak donup kalmak. İşte böyle bir olguyla da karşılaşmıştır Dostoyevski. O sanatın sadece roman ve hikâyeye kısmıyla ilgilenmemiş, ayrıca birçok sergilere katılıp önemli portreleri incelemiştir. İzlediği tablonun –Hz. İsa'nın ölmüş bedeninin resmedildiği tablonun- kendisinde bıraktığı etkilerde duygusal kişiliğini hemen fark ettirmiştir. Budala (Dostoyevski 1969: 320) adlı eserinde yine böyle bir olayı dile getirir.

Gerçekten de Hz. İsa'nın resmedilmiş olduğu o tablonun ilginç bir görünümü vardır. Daha önceki Hıristiyan ilahiyatındaki İsa resimlerinin dışında bir tasvir söz konusudur. Bu resimde Tanrı İsa, her yönüyle işkenceye uğramış bir haldedir. İnanan bir kişi için de İsa'nın Tanrı oluşunu sarsabilecek ve şok edebilecek bir tasviri içermektedir. Ayrıca Dostoyevski yukarıda da belirttiğimiz gibi gerçek yaşamında bu resimden etkilenmiş ve şok geçirmiştir. Bu durumu eşi Anna Dostoyevski hatıralarında bize şöyle aktarır (Akyüz 2013: 58).

Basel'den Cenevre'ye gidecektik, fakat müze görmek için yolculuğumuzu erteledik. Holben tarafından çizilmiş bu tabloya ilişkin pek çok şey söylenmişti kocama. İsa'nın öldükten sonraki halinin resmedildiği bu tablo çok etkiliydi ve ben uzun süre ona bakamadım, diğer odaya geçtim. Ama kocam tablonun hemen yanında hareketsiz durakalmıştı. Kısa bir süre sonra odaya geri geldiğimde, kocam olduğu yerden hiç kıpıramamıştı. Sara nöbeti geçirecek korkusuyla onu odadan çıkardım. Fakat bu tablonun kocamda bıraktığı etki *Budala* adlı eserinde rahatlıkla fark edilebilir (Dostoyevski 2004: 127).

Görüleceği üzere İsa'nın bu şekildeki tasviri Dostoyevski'yi derinlemesine etkilemiş olup, o da bu etkiyi eserinde imanın resme bakmakla bile kaybedilebileceği sözüyle dile getirmiştir. Kendisi de resmin etkisini üzerinde hissetmiş, eşi Anna'ya söylemiştir. Çünkü Dostoyevski'ye göre Tanrı İsa'nın bu halde bulunması acı, zor ve anlaşılmazdır (Akyüz 2013: 59). Kanaatimizce Hz. İsa'nın bu şekilde işkence görerek öldürülmesinin resmi Dostoyevski'ye ağır gelmekte hatta inancı sarsacak bir durum

olarak görülmektedir, ölmeden ölümün bilincine varma bakımından otantiklik olarak bu önemli bir noktadır. İnanç açısından otantikliğe ulaşmıştır ve kendi inandığı şeyler o an birden kaybolmuş gibi içi boş, tamamlanmamış varlıklara dönüşmüştür. Ölümüne doğru gidişin bir inancı sarmıştır kendini, inandığı şeylerin boş ve anlamsız olduğu.

Yine *Karamazov Kardeşler* adlı eserinde inançsızlıkla ilgili bir paragrafı göze çarpmaktadır. Dostoyevski aslında bu paragrafla Rus toplumundaki olumsuzluğa dikkat çekip Tanrısal anlamdaki inanca otantik bir sorgulama havası katmıştır:

Bazen, gözlerimi kapayıp, herkes inanıyor ama bu inanç nasıl doğdu, diye düşünüyorum. Bazıları aslında inanılacak bir şey olmadığını ileri sürüyor. Kendi kendime düşünüyorum: Ömrüm boyunca inanarak yaşadım, ya ölünce bir şey bulamazsam; bir yazarın dediği gibi; ‘sadece mezarımda dulavratotları biterse...’ Korkunç değil mi? İnançımı yeniden nasıl kazanabilirim? Ben ancak çocukken hiçbir şey düşünmeden, körü körüne inanırdım. Şimdi nasıl, neyle kanıt bulabilirim?.. Bir kanıt, inandırıcı bir kanıt arıyorum (Dostoyevski 2012: 67).

İşte bu sözler onun tamamen bir arayış içerisinde olduğunu bariz bir şekilde ortaya koymaktadır. İnanıldığı şeylerin varlığından şüpheye kapılıp Kierkegaard’ın korku ve titreme felsefesini oluşturan ölüm korkusuna yenik düşmüştür. Ölümü bir an bile olsun düşünmek, onda korkunç bir titremeye sebep olmuştur. Şüpheye kapılmış sorgusu iliklerine kadar işlemiş ve bununla nasıl baş edeceğinin endişesi sarmıştır kendisini. Otantiklik işte tam manasıyla budur; şüpheye kapılmak ve sorgulamak, ölümü ölmeden yaşamak. İnançım sahil mi, yoksa karanlık bir boşluk mu, ölürsem boşluğa mı düşeceğim?

Dostoyevski inancın hatta Tanrı düşüncesinin yok edilmesi için insanın kendisini Tanrı düşüncesinden uzak tutarak intihar etmesi halinde Tanrı olabileceğini dile getirdiği Krillov karakteri ile yine inançsızlığın bir başka boyutuna değinmiştir. Kanaatimizce Krillov, düşüncesiyle Avrupa’da bilimsel düşünce, Rönesans ve reform düşüncesi sonrası oluşan bireyselliğe önem veren, Tanrı yerine insanı merkeze alan düşüncenin Rusya’ya yansımış halini betimlemek istemektedir. Krillov yaşadığı dünyada varoluşsal sıkıntı içerisinde olup, kendi düşünce âleminde arayış içerisinde bulunmaktadır. Onun hayata, yaşama ve insanlığa bakışını ise aşağıda öz

olarak aktardığımız düşünce örgüsünde bulabiliriz (Akyüz 2013: 60). O şöyle demektedir:

İnsanlar acı ve ceza (öteki dünya) nedeniyle korkar, birey yaşam ile ölüm aralığında bir fark olmayacağını anladığı vakit özgürlüğüne ulaşacaktır. Genel anlamda da hedefimiz bu yolda olmalıdır. Birey hayatı seviyor, ıstırap ile endişeyi seviyor. Şu an ise acılarımıza, korkularımıza yanıt olarak bizlere hayat sunuluyor... Kim bu ıstıraplardan kurtulabilirse asıl Tanrı odur. Üstelik ondan başka da bir Tanrı söz konusu olmayacaktır. Çakıl tanesinde korku ya da ıstırap yok, fakat onun sebep olabileceği ıstıraplar büyük olabilir. Korkusunu ve ıstırabını ortadan kaldırabilen Tanrı olmaya ulaşacaktır. İşte o vakit yeni bir hayat ve yeni insan ortaya çıkacaktır (Dostoyevski 2012: 120).

Görüleceği üzere Krillov bu düşüncesi ile yaşamını sürdürmüş, Tanrı düşüncesinin duygulara bağlı olduğunu dillendirmiş ve düşüncesinin gereği olarak Tanrı korkusunu yenmek uğruna hür iradesi ile ölüme doğru gitmekten kaçınmamıştır. Onun ölüme doğru bilinçlenmesi bir çaresizlik, bunalım, bu dünyadaki olumsuzluklara karşı duramama, bu dünyadan bir kaçış değildir. Bile bile yaşamı üstünden kahramanca Tanrı olabilme çabasıdır. Ölümün bilincinde olarak, ölmeden ölecek yaşama çabasıdır. O, bu düşüncesini de “Özgürlükteki en son noktaya ulaşmak isteyen kişi, kendi varlığını ortadan kaldırma cesaretiyle yüzleşebilmelidir. Varılacak en son noktadaki özgürlük, kişinin ölüme doğru gitmesidir. Kendi varlığına son verebilenler Tanrı olma cesaretini gösterebilmiş olanlardır.” (Dostoyevski 2012: 604-605) bu şekilde dile getirmiştir.

Yukarıdaki alıntıda geçen şu sözler, “Kim bu ıstıraplardan kurtulabilirse asıl Tanrı odur. Kendi varlığına son verebilenler Tanrı olma cesaretini gösterebilmiş olanlardır.” (Dostoyevski 2012: 120) aslında apaçık bir şekilde Heidegger felsefesinin temelini oluşturur. Ki bu da daha önceki bahsettiğimiz savımızı kanıtlar niteliktedir. Çünkü bilindiği üzere Dostoyevski *Karamazov Kardeşleri* yazdıktan dokuz yıl sonra dünyaya gelmişti Heidegger. Yani Heidegger’in bu eseri okuyup etkisi altında kalmış olması olası bir şeydir. Onun otantik Dasein kavramı tamda böyle bir şeydir. Ölüm bilinciyle tamamlanır otantiklik. Dostoyevski de ölüm

korkusunun acısını yenen kişi ancak Tanrı olur der ve bununla birlikte otantikliğin bir tamamlanmışlık olduğunun altını çizer.

Görüleceği üzere Dostoyevski eserlerinde inanan insanların inançlarının ne kadar değerli olduğunu dile getirdiği gibi inançsız insanların düşüncelerini de kendi bakış açıları içerisinde güçlü şekilde dile getirmiştir. Onun eserlerinde insanın kendisini bulması açısından inanç kadar inançsızlık da vurgulanmaktadır. Kendisi Hristiyan Tanrı anlayışını savunmuş olup, eserlerinde Rus toplumunda görülen ateist inancın örneklerini de dile getirmekten kaçınmamıştır. Kendisi Tanrı'ya inanmakla beraber eserlerinde iman ve inançsızlık örnekleri güçlü bir şekilde dile getirilmiştir.

Dostoyevski'nin düşünce dünyasında inanç ve inançsızlık arasında çok ince bir çizgi bulunmakta olup insanlar, imanını kaybedebilmekte ya da sonsuz bir imana sahip olmaktadır. Dostoyevski, inançsızlığın imana daha yakın olduğunu söylemekten geri durmamıştır. İnsanın korkularından kurtularak huzur bulacağı yer, onun için ancak Tanrı'nın kuşatıcı merhameti olacaktır (Akyüz 2013: 61). Bu durum cinayet işleyen Raskolnikov'a Sonya'nın verdiği tavsiyede açık bir şekilde dile getirilmiştir:

Yol ağzına koş, toprağa kapan, öldürdüğünü itiraf et, haykır. İşte o an Tanrı seni affeder. Senin için şu an gerekli olan şey, ıstırap görmek ve arınmaktır. İnsan olmadan nasıl yaşanır, nasıl yaşam düşünülebilir? (Dostoyevski 2004: 251).

Dostoyevski'nin düşünce dünyasında iyi ve kötü mücadele halinde olup bu mücadele de her daim insanların vicdanlarında yer almıştır. Vicdani kanaatleri ise onları ya Tanrı'ya imana ya da Tanrı'yı inkâr ve Tanrı'yı yok saymaya götürmektedir. Otantiklik açısından bu iki nokta onun tüm eserlerinde bariz bir şekilde göze çarpar.

Sonuç olarak, yukarıda da değindiğimiz gibi “Kimim ben?” probleminin temel teşkil ettiği otantiklik sorunu Dostoyevski'nin eserlerinin genel bir teması mahiyetindedir. Kendisi eserlerinde tam olarak otantik bir karakterin bu dünyada var olabileceğini ortaya koyamasa da bu uğurda çabalayan önemli karakterler çizmiştir. Dostoyevski bizzat kavram olarak *otantiklik* kavramını ele almamış olsa da işlediği konular bakımından, anlamsal olarak eserlerinde otantik ve inotantik olmaya bolca

yer verdiğini görebiliriz. Çünkü o eserlerinde insan problemini işlemiş, insanın ruhsal çözümlemesine derinlemesine girmiş bir edebiyatçı ve felsefecidir. Yabancı diyarları gezerken bile ilgisini çeken, manzara ya da dış doğa değil, insandır. Kendisi nasıl yanardağı gibi bir yaratılışa sahipse kahramanları da için için kaynayan birer yanardağıdır. Onların bütün psikolojik çözümlemelerini gerçekçi bir üslupla yansıtmaya çalışmıştır. İnsan psikolojisini ele aldığı eserlerinde insanın ne anlama geldiğini, onun ne olduğunu hep aramış durmuştur. Ve vardığı sonuç da genel manada insanın; aşağılık bir yaratık olduğudur. Kendini gerçekleştirememiş insanların yığınında, sıradan insanların oluşturduğu kümelerde onun için insan hep aşağılık, işe yaramaz iğrenç bir yaratıktır. Bu insanlar insan olmaktan çok bir böcek, bir fare, bir ot olmak durumundadır. Ancak kendini gerçekleştirmiş, otantiklik idealini koruyabilmiş insanlar yasa koyucu ve üstün insanlardır. Onlar bir böcek ya da aşağılık değillerdir. Otantiklik yolunda ilerleme ve gelişme kaydeden insanlar Napolyon gibi zeki ve dahi insan olacaklardır. Bu yüzden gerek *Budala*'da, gerek *Kumarbaz*'da, gerek *Suç ve Ceza*'da ve gerekse diğer eserlerinde zavallı insanın içine düştüğü hastalıklı durumu, inotantik yönünü hep göstermeye çalışmıştır. Amacı otantik olan karakter yaratmaktır, fakat roman kahramanları tutarsızlıkları yüzünden inotantik olmaktan kurtulamazlar. Dostoyevski benimsediği felsefi anlayışı ve kullandığı üslubu ile kendini okuyanları etkilemiş ve yer yerde okuyanı eserinin kahramanı olma durumuna bile getirebilmiştir. Onun, bu eserlerinin bizleri içine çeken gerçekçi anlatımı bizlere eserlerdeki kahramanların günlük hayatımızda karşılaşılabileceğimiz kişiler olduğunu gösterir. Bu açıdan hikâyelerindeki kahramanların her biri gerçek dünyada yaşamış birer insan olarak değerlendirildiğinde, otantiklik ideali de felsefenin görünümü olan bu edebi eserler sayesinde incelenmiş olur. Yani biz kendimiz yaşamak yerine okuyarak birçok yanlışın önüne geçmiş ve kendimizi gerçekleştirme yönünde önemli adımlar atmış oluruz.

2.2. LevNikolayeviç Tolstoy

2.2.1. LevNikolayeviç Tolstoy'un Hayatı

LevNikolayeviç Tolstoy günümüz fikir ve edebiyat dünyasını realist kimliği ile derinden etkileyen bir başka isimdir. Rus edebiyatının önde gelen isimlerinden olan Tolstoy dramatik ve gerçekçi duruşu ile birçok fikir dünyasını derinden etkiledi. Hayatına 9 Eylül 1928' de Moskova'nın Tula vilayetinde bulunan Yasnaya-Polyana kasabasında gözlerini açtı. Babası bir kont, annesi ise prenses olan soylu bir ailenin dördüncü ferdiydi. Annesinin ölümüyle vasiliğini halaları üstlendiği zamanlarda almış olduğu dinsel eğitim onu oldukça etkiledi (Altay 2016: 3).

Babası Tolstoy'u sekiz yaşına girdiğinde daha iyi bir eğitim alabilmesi için Moskova'ya götürdü. O dönemlerde halası Tolstoy'un başarıları karşısında onu bir deha olarak görüyor ve küçük Moliere diyerek hitap ediyordu. Kendi çizgisinde zamanla ilerleyen Tolstoy dokuz yaşında babasını da kaybedince sorumluluğunu Tatiana halası üstlendi. Halasıyla birlikte kazan' da eniştesiyle yaşayan Tolstoy delikanlılığın verdikleriyle tarz ve davranış değişiklikleri göstermeye başladı (Özgül 2002: 5).

Doğu dillerini okumak üzere Kazan Üniversitesinde öğrenci olan Tolstoy bu alanda başarı gösteremiyor ve hukuk fakültesine geçerek okumaya başlıyor. Disiplinli ve imtihanlı okullarda yapamayacağını anlayınca yer aldığı kurumlarda çalışamayacağını anlayan Tolstoy kendisine 12 maddelik bir program hazırlar. Mutluluğun insanların yararına fedakârca çalışmakla mümkün olduğunu düşünmektedir. Bu zaman aralığında ise köylünün tarlasını yönetti ve hayat şartlarını yükseltti. Daha sonra hayatını Moskova'nın Peteraburg kentinde devam etti ve şu yanlışları sıraladı günlüğüne: Kararsızlık ya da güç eksikliği, kendi kendine aldatma, acelecilik, yersiz utanç, keyifsizlik, şaşkınlık, taklitçilik, döneklık ve düşüncesizlik (Soykut 2013: 3).

Tolstoy 1851'de asker olan abisinin yanına gitti ve savaşta yer aldı. Burada yer alan Kafkas halkının zorlu ve mücadelecî yaşamları realistlerin esin kaynağı oldu. Kırım savaşına girmesiyle dünya görüşü değişmiş olan Tolstoy ilk yapıtı olan Destvo'yu burada yer alan çarpışmalarda kaleme almıştır. Tolstoy bu önemli eserine

başlayacağı müjdesi 3 Temmuz 1851 tarihinde bir günlüğünde şöyle ifade ettiği düşünülüyor: “Yarın büyük bir romana başlayacağım”. Bu otobiyografik eser zamanın ünlü dergisi olarak yer alan *Sovremendik* (çağdaş) dergisinde “*Çocukluğumun Tarihçesi*” adı ve “L.N” imzasıyla yayımlandığı dönem büyük başarıların da adımı atılmış oldu (Altay 2014: 7).

İlk başlarda hikâyenin kim tarafından yazıldığı bilinmese de eleştirmenler tarafından olumlu değerlendirildi. Daha sonra hikâyenin Tolstoy’a ait olduğu bilgisine ulaşan Nekrasov, dönemin meşhur yazarlarının almış olduğu telif ücretini Tolstoy’a da verdi. Tolstoy daha 23 yaşında kendi hayatından oluşturduğu kahramanların yer aldığı ilk yapıtı ile gözde yazarlar arasına girmişti. Tolstoy’un ileride yazacak olduğu eserlerinde yer alan ayrıntı zenginliği bu ilk eserinde de yer alıyordu. Aynı dönemlerde otobiyografik yapıtlar olan “*İlk Gençlik*”, *Gençlik*”, “*Tipi*”, “*İki Süvari Subayı*” ve *Torak Ağasının Sabahını* yazdı (Beyhan 2014: 12). Kırım savaşında topçu teğmeni olarak görev yaptığı sırada “*Sivastopol Hikâyeleri*” isimli eserini yazdı. Bu hikâyesinde savaşı şu şekilde ifade eder: “Savaş, mızraklı, trampetli bir bayram değildir. Manzarası kan ve ölümdür (Altay 2016: 4).

Kırım savaşında şahit olduğu durumlar karşısında daha fazla dayanamayıp ordudan ayrılma kararı verdi. Daha sonra Petersburg’da yaşasa da burada bulunan iki edebi kampla da uzlaşamadı. Batı Avrupa gezisi döneminde insanların eğitimi ve eğitim kurumları üzerine odaklandı. Ardından yasniya-polyana’da serbest terbiyeye göre yönettiği bir köy mektebi olarak açtı. Birçok ülkenin eğitim kuram ve uygulamalarını inceledi. Bu inceleme sonucunda batının aşırı incelmış, yapay uygarlığını doğal insanı bozan bir etken olarak görmeye başlamıştı (Soykut 2016: 4). Rusya’ya geri döndüğünde sefirlik kaldırılmıştı. Bunun sonucunda oluşabilecek toprak anlaşmazlıklarını çözmek için sulh hâkimliği görevine getirildi. Zamanla kendisini köylülerle yakın görmeye başladı. Asillerle arası açılan Tolstoy Moskova’da ki eski aile dostlarının kızı olan Sofya Andreyevna Bers ile evlendi. Evlendikten sonra Tolstoy hayatını aşırılıklardan arındırdı. Aşkından intihar edebilecek kadar sevdiğini söylediği eşinden 13 çocuğu dünyaya geldi (Aykut 2014: 9).

Bu dönemlerde Tolstoy, sakin bir aile babası ve hesabını bilen bir çiftçi olarak toprağını işleyen biriydi. Diğer yandan ona esas başarıyı kazandıracak ürünlerini yazıyordu. En güzel eserlerini yazdığı bu dönemden sonra bazı ruhsal bunalımlar yaşamaya başladı. Rusya'daki mustarip halkın üzüntüsünü fark edip yapıtlarında bu halkın kendisini yazmaya başlamıştır. *Savaş ve Barışı* yazdıktan hemen sonra uzun bir bunalım ve sorgulama dolu yıllara girdi. Varlığın ne olduğunu sorgulamaya başlayan Tolstoy bir süre Optima Manastırına çekildi. Yaptığı incelemeler ve tartışmalar neticesinde Hristiyanlık inancına duyduğu güvensizliğin boşa olmadığı anladı. Yeni Ahit'in öz damarlarına bağlılığını sürdürerek kendi arayışını sürdürmeye devam etti. Bu sırada ikinci büyük yapıtı olan *Anna Karaninayı* yazdı ve bir büyük başarıyı daha karşıladı. Bu dönemlerde yaşadığı kayıplar onu uzun bir bunalıma girdirdi (Hacıhasanoğlu 2011: 4).

Daha sonra yazmış olduğu yazılarında mistik bir ruh sezilmektedir. Tolstoy rasyonalizmden mistisizme geçiş yaparak kendisini yaşam denen bilinmezliği ve varlığın amacını çözmeye adanmıştı. Bu süreçte eski ve zamanının tüm filozoflarını eser ve düşünce sistemlerini inceledi. Sonuç olarak Ortodoks kilisesini; Hristiyanlıkta ki "ölümsüzlük" düşüncesini, her türlü siyasal iktidarı inkâr eden, özel mülkiyete karşı duran yeni bir Hristiyan anarşizmi geliştirdi. Fikir ve ortaya atığı iddialarını *Dogmatik Teolojinin Eleştirisi, O Halde Ne Yapmalıyız? Ve Tanrının Hükümdarlığı Kendi İçimizdedir* gibi yapıtlarında açıkladı. Tolstoy bu düşünceler nedeniyle aforoz edilse de aynı dönemde yazdığı "*İvan İlyiç'in Ölümü*", "*Kreutzer Sonat*", "*Hacı Murat*" ve son büyük eseri olarak nitelendirilen "Diriliş" ile aynı manevi arayışa devam etmiş, ahlaksızlıkla suçladığı dogmaları ve mucizeler sahibi olarak görülen kiliseyi yadsımıştır (Soykut 2015: 4).

Rusya' da meydana gelen büyük çaplı bir kıtlık meydana geldi. Kıtlığın beraberinde getirdiği kolera salgını ile insanları zorlu bir yaşama sokmuştu. Tolstoy ve ailesi bu zorlu mücadele dönemlerinde daha kuvvetli bağ kurarak birbirlerine destek oldular. Tolstoy'un yaşadığı kayıplar artık onu korkutmuyor manevi dünyaya daha çok yaklaştırdığını hissediyordu. Tolstoy'un yaşı yetmiş üç yaşına geldiğinde tifo ile mücadele etmiş ve sonunda hastalığı yenmiştir (Altay 2014: 8). Yaşlı olmasına rağmen sürekli bir şeyler üretebilme çabasıyla hayatına devam eden Tolstoy yeniliklere kapı açan bir insandı. İlerleyen yıllarda ailesi ile anlaşmazlıklara

düŖen Tolstoy dönemin Çar'ı Nikola'yı bir savaŖta yüz binlerce insanı boş yere ölümüne sebep olduğu için eleŖtirmiŖtir. Halk bu eleŖtirilere destek çıkmıŖ ve onu savunmuŖtur. YaŖanan durum dönemin bir gazetesine ise Ŗöyle yansımıŖtır: "İki Çarımız var: Nikola II ve Tolstoy. Nikola Tolstoy'un tahtını sarsamıyor fakat Tolstoy Nikola'nın tahtını sarsabiliyor." (Banarlı 1956: 473).

Tolstoy olayların meydana geldiği dönemde doksan yaŖını dolduruyordu. Ailesi ile yaŖadığı anlaşmazlıklar ve eŖiyle olan sıkıntılar nedeniyle evden ayrılma kararı alan Tolstoy tren yolculuğu sırasında rahatsızlanmış, zatürre olarak teŖhisi konan hastalık ciğerlerini sarmıŖtı. Gün geçtikçe ilerleyen hastalığı onu yirmi kasım günü yendi ve gözlerini eserleriyle dolu edebiyat dünyasına yumdu.

2.2.2. Tolstoy'un Eserleri

İtiraflarım

Aile Mutluluğu

Anna Karenina

Bir Evliliğin Romanı

Canlı Ceset

İvan İlyiç'in Ölümü

Çocukluğun Yılları

Çömlek AlyoŖa

Delikanlılık

Din Nedir?

DiriliŖ

İçimizdeki Ŗeytan

Efendi İle UŖak

Erik Çekirdeđi

Gençlik Yılları

Günlükler

Hacı Murat
Hayat Üzerine Düşünceler
Hayatı Sorgulamak
Hazin Bir Evliliğin Sonu
Hz. Muhammed-Gizlenen Kitap
İnsan Ne İle Yaşar?
Kafkas Esiri
Karanlığın Gücü
Korkunç İvan
Kroyçer Sonat
Polikuşka
Samimi Saadet
Sanat Nedir?
Sevgi Neredeyse Tanrı Oradadır
Sevginin Yasası Ve Şiddetin Yasası
Sivastopol
Tanrı'nın Egemenliği İçinizdedir?
Üç Ölüm
Vahşi Zevkler
Ve Işık Karanlıkta Parlıyor
Kazaklar
Şeytan

2.2.3. Tolstoy'da Otantiklik

Otantik kavramının anlamı üzerinde belki de en fazla duran yazarlardan birisidir Tolstoy. Hayatını bunun üzerine adanmış, varlığını bu noktada iletmiştir.

Hayatın anlamını ve evrendeki varlık sebebini sürekli sorgulayıp buna anlam bulmaya çalışmıştır. Bazen inanan bir karaktere bürünmüş eserlerinde bazen de inançsız bir karaktere bürünüp bu arayışını sürekli gerçekleştirmiştir. Kendi hayatı da eserlerinde olduğu gibi bunun peşindedir. *İtiraflarım* adlı eserinde, aslında bunu net olarak görebilmekteyiz. Arayış, onun hayatı boyunca temel felsefesi olmuştur.

Tolstoy yaşamının son yıllarına kadar hayatını, yaratıcı enerjisini, ilginç konulara adadı. Hayat yolunda, o evrensel bir bilgiğe sahip çağlar üstü bir araştırmacıydı. Dinsel, psikolojik, edebi ve güncel gazetelere kadar birçok alanda eserler kaleme aldı (Bely 2001: 78).

Yer yer "Yaşama anlam katan şey, kimi zaman iyi bir kişi olabilme fikridir." diyerek yaşama dair sorgulamasını başka bir yöne çevirmiştir (Tolstoy 2005: 11). Başka bir zaman da dinin, *yaşamın anlamına* verilen en güzel yanıt olduğunu vurgulaması gözümüzden kaçmaz:

Din yaşamın anlamına ilişkin en güzel cevaptır. Onun anlam üzerine ahlaksal bir gerçekliği vardır. Kişiler hayatlarındaki amacın peşine düşmelidir. Senin hayattaki amacın her neyse onu bul ve onu gerçekleştir. Eğer senin amacın Tanrıya olan bağlılıkta ve ona olan ibadette ise, sen de bu uğurda yol almalısın (Tolstoy 1999: 89).

Dinin bir olgu olarak yaşamın anlamına ilişkin yanıtlar verdiğini düşündüğümüzde hedefimiz bu yanıtları bulmak olmalıdır. Öte yandan inanç konusuna değinecek olursak;

İnancın kim ya da ne için olduğunun pek önemi yoktur. İnanç gerçek manada bir sonsuzluk sağlıyor. İnsan içindeki inancıyla ölümsüzlüğe ulaşabilir. Bundan dolayı da hayatın asıl anlamı ve amacı sadece inanç ile ortaya konulabilir (Tolstoy 2003: 33).

Kendisinden sonraki varoluşçu felsefeyi önemli ölçüde etkileyen Tolstoy'un bu alandaki düşünceleri oldukça fazladır. Bu alan onun kendisini bulduğu alandır. Dostoyevski'de olduğu gibi Tolstoy için de ayı şeyi söyleyebiliriz; *otantiklik* kavramı ile kavramsal olarak ilgilenmemiştir Tolstoy. Eserlerinde bu kelimeye değinmemiş, onu anlamsal olarak 'Ben Kimim?' yönüyle ilgilenmiştir. Kavram olarak ve

epistemolojik bakımdan ‘otantiklik’ kelimesini bizzat kullanmamış olsa da anlam olarak Tolstoy’un hemen hemen bütün eserleri bu konuyla ilgilidir.

Varoluşçulara göre insanın en önemli özelliklerinden birisi olan *kendine özgü* bir varlık olmasıdır. İnsan bu kendine özgünlük sayesinde belli bir anlama oturmuştur. Bu anlamı da soyut olanlardan kurtularak somut olanlara yönelerek bulmuştur. Bundan dolayı kimi varoluşçular için soyut olan şeyler bireyi kendi varoluşundan alıkoyacaktır. Ölüm hiç şüphesiz ki bunların başında yer alır, çünkü bireyin kendi ölümü tecrübe edilemez, soyut bir şeydir. Ayrıca ölüm, kendi sınırlarımın en uç noktasıdır. O bütün imkânlarımı aniden ortadan kaldıran bir son için, mutlak olandır (Barrett 2003: 228). Heidegger’de ölüm, otantik Dasein iken Kierkegaard’da korku ve titremedir, kendine geliş, hayatı enine boyuna sorgulamadır. Bundan dolayı ölüm büyük bir korku ve insana acı veren bir gerçekliktir. Bizi korkutan şey ölüm değil, ölümümüzün ardından ne olacağımız konusudur. Asıl endişe ve asıl korku işte tam da budur. Hiçliğe mi karışacağız, yoksa bir toz tanesi gibi evrene mi savrulacağız? Bilinmezliğin korkusu... Fakat her ne kadar ölüme karşı endişe duysak da Heidegger için asıl otantik olma ölümle gerçekleştirilebilir. Dasein’in otantik olan yönünü sadece ölüm tamamlayabilir. Ayrıca ölümün bilincinde olan birey, ölümle yaşam arasındaki zamanı daha iyi değerlendirir, otantik olma yolunda kendi varlığını daha bilinçli bir şekilde gerçekleştirebilir (Solomon 2006: 70).

İvan İlyiç’in Ölümü adlı eseriyle Tolstoy ölüm konusuna hayatı detaylıca sorgulayan ve yaşamı varoluşsal bir çerçeveye değerlendiren bir açıdan yaklaşmıştır. Başından geçen olaylar, küçük yaşta annesinin ölümüne şahit olması ve daha sonraki yıllarda da kızının ve biraderinin ölümü onda derin izler bırakmıştır. Ölüm Tolstoy için “Kişinin kanını donduran korku.” dur (Zweig 1991: 260). Hayatında önemli izler bırakmış olan ölüm onun birçok eserinde derinlemesine ele alınmıştır. Özellikle de *İvan İlyiç’in Ölümü* adlı eseri içerisinde en büyük izlenime sahip olanıdır. Heidegger onun yapıtlarından yola çıkarak ölüm konusundaki kendi fikirlerini biçimlendirmiştir (Barrett 2003: 139). Biz ölüm sayesinde de *zamanın* hakikaten var olduğunu, onun sadece saat katanında mekanik bir ivme olmadığını kavrayabiliriz. Çünkü insan ancak otantikliğini ölüme yönelik bir varoluşta bulabilir. Bu varoluş da bize zamanın sürekli bir akış içerisinde olduğunu gösteren gerçektir. Zaman kavramı ölüm ile bağlantı kurularak anlaşılabilir (Mulhall 1998: 47).

Ayrıca gerçek bir olgu olarak ölüm, insanın iradesinin hudutlarına baskı yapar. Zihin ile ölümün varlığı meselesine net bir yanıt bulabilmek pek kolay bir iş gibi görünmüyor (Barrett 2003: 150). İnsan iradesiyle seçimlerde bulunur ve hayata ilişkin olanakları gözden geçirir, oysa ölümü irademizle tercih edemiyoruz. Bundan dolayı ölüm, zihnimizin en kesin başarısızlığıdır. İnsan kendi yok oluşunu idrak edemez. Bilinmeyen bir zamana ve bilinmeyen bir mekâna ölümle gönderilen varlığın düşüncesi insan zihni için oldukça kaygı vericidir. Birey ölüme kadar kendi varoluşunu düşünerek gerçekleştirebilir, fakat ölüm varoluşun ve düşüncenin durduğu noktadır. Başkalarının ölümüne şahitlik edebiliriz fakat bu bizim varoluşumuz için bir otantik olma durumunu sağlamamaktadır. Örneğin ateşte eli yanan birini biz ne kadar izlersek izleyelim ateşin o yakma duygusunu ancak tecrübe ederek algılayabiliriz. Bundan dolayı ölümünde tecrübesini edemeyeceğimiz için ancak seyirci durumunda kalıyoruz. Freud da bu konuda aynı fikirdedir, onun için de ölümü düşünmek ancak bireyin izleyici olabilmesiyle mümkündür (Bauman 1992: 30). Fakat yine de insan ölmeden önce ölümü düşünsel anlamda tadararak, ölümün bilincinde olduğu sürece kendisine yabancılaşmaz ve böylece kendisini gerçekleştirir.

Yine de insan yüzyıllardır ölümün karşısında direnerek ölümsüzlüğün peşinde olmuştur. Bunun için tıp ilmi, matematik, fizik, astronomi vb. alanlarda birçok çalışmalar kaydedilmiş ve tarih boyunca pek çok buluşlara imza atılmıştır. Fakat bugüne kadar ne ölümsüzlük keşfedilmiş ne de ölüm bireysel olarak tecrübe edilebilmiştir. Her ne kadar ölüme ilişkin direnişler başarılı olamasa da insan ölümün varlığı karşısında korku ve endişelerini bir kenara bırakıp gündelik yaşamına bir şekilde devam etmiştir. Heidegger için de söz konusu olan budur, fakat insan ölümün varlığından bir an bile olsa uzaklaşmadan onu düşünerek yaşamalıdır. Çünkü ona göre ölümü unutma, Dasein'in otantik olma arzusunu yerine getirememektir. İnsan kendisini gerçekleştirebilmek için, otantikliğe ulaşabilmek için ölümü bilmeli ve ona doğru varoluşunu gerçekleştirmelidir (Heidegger 20: 64). Ölüm hakkındaki farkındalık, birey için oldukça önemli bir niteliktir.

Aslında Tolstoy için ölüm sadece zihnimizle anlaşılan bir gerçekten ziyade, o bütün benliğimizin kavradığı bir hakikattir. Çünkü ancak böyle düşünüldüğünde insan kendisini gerçekleştirebilecektir. Hayatın içerisinde bulunan her birey nasıl

hayatın zevkleri ile her gün karşılaşabiliyorsa, aynı şekilde bir gün ölümle de karşılaşacaktır. Ölüm kendisini varoluşsal olarak ortaya koyduğundan insan yaşamının anlamı da hiç şüphe yoktur ki bu varoluştadır. Anlam zihinsel bir süreç değil, varoluşsal bir gerçekliktir (Barrett 2003: 51). İnsan kendi ölümünü düşünmek istemez, çünkü ne vakit böyle bir hayalin içine girse yüreğine saplanan acının ve korkunun belirsizliğiyle kendini kaybeder. Bundan dolayı ölümü kendisinden ziyade diğerleri için düşünür, ölüm uzakta bir yerlerdedir. Fakat ne kadar uzakta olursa olsun insan bu gerçekten kurtulamayacaktır. Tolstoy bu kaygı dolu deneyimi ölümün tüm dehşetiyle birlikte bizlere *İvan İlyiç'in Ölümünde* göstermektedir (Koç 2009: 249).

Yaşama dair artık bir ümidi kalmamıştı İvan İlyiç'in, belirsizliğin korkuları her geçen sürede bedenini sarmıştı ve ölüm gerçeğini zihninde irdelemeye koyulmuştu... Az önce açıktı lambalar, oysa şimdi neden karanlık? Sanırım az sonra oraya ulaşabilirim. Peki orası neresi? Titredi! Nefesini tuttu! Kalbinin atışını hissediyordu (Tolstoy 1998: 39).

İnsanların asıl korktuğu şey ölümden ziyade sonrasında ne olacağını belirsizliğidir. İnsan işte tam da bu belirsizlikten korkar. Boşlukta mı kalacağını, karanlıkta karartılar içinde kaybolup mu gideceğini bir türlü bilemez. Ve bu belirsizliğin yarattığı korku ve titreme onun ölüm anında yüreğinin derinliklerine kadar işler, fakat bundan kurtulmak öyle pek de kolay bir iş gibi değildir. İvan İlyiç'in çabaları da bizi bunu göstermektedir.

Kaybolacağım. Peki, ne yapacağım o vakit? Nereye sürükleniyorum? Yoksa karanlık... Asla, asla istemiyorum!.. Yatağında ölümün ıstırapıyla kıvranıyor, fakat bunları kimseye anlatamıyordu. Kızıyordu içinden, öfkesi boğazında düğümleniyordu. Ölüm, evet ölüm... Peki ya sonrası? (Tolstoy 1998: 41)

İç sorgulamaları bir türlü dinmek bilmiyordu. Her dakika ölüme kendini daha da yakın hissediyor, varlık ve yokluk arasındaki bu çizgiyi bize net olarak aktarıyordu Tolstoy.

Ölümün o dehşeti bütün varlığını ele geçirmişti, her yeri düğümlenmiş gibi olduğu yerde kıpırdamadan duruyordu. Nefes dahi almıyordu İvan İlyiç... Ölümü kabullenmek kolay bir iş değildir. Üstelik bunu deneyimlemek güç bir durumdu. Ölüm gerçek bir

olguydu. Üstelik onun hakikati İvan İlyiç'in varoluşuna sarılmış bir hakikatti (Tolstoy 1998: 42).

Tolstoy tam bu noktada mantıksal bir akıl yürütmeye, ölümü bir farkındalığa, kişinin kendisini diğer kişilerden üstün görüp *otantik* anlamda topluma, diğer bireylere karşı yabancılaşmasına çekiyor:

Birden okuduğu bir kitaptaki mantıksal bir çıkarımı hatırladı. ‘Öyleyse bütün insanlar ölümlüdür’ O zamanlar bu çıkarım onun için yalnızca bir akıl yürütmeydi. Ölümü hiç kendi varlığı için düşünmemişti... Ama ne olursa olsun İvan İlyiç kendisini sıradan biri olarak görmüyordu. O hiç kimseye benzemiyordu. Etrafindaki herkesten ayırdı. Diğer herkes basitti, soyut varlıklardı, bundan dolayı ölebilirlerdi. Hatta ölmeleri normal bir şeydi. Oysa İvan İlyiç ölemezdi. Bu kendisi için mümkün değildi... Kendimin ölmek zorunda kalması korkunç bir şey (Tolstoy 1998: 42).

Bu ölüm anında varır insan hayatın anlamına, tüm gerçekliğe. İşte Tolstoy'da İlyiç ile varıyor bu gerçekliğe. Hayatın anlamı aslında farkında olmak, değerlere sahip çıkmak, sevgiyi unutmamakmış anlıyor. Yaşarken ailesine, çocuklarına fazla değer vermediğini, hayatı farkında olmayarak yaşadığını fark ediyor:

Gördüğü tek şey kara delikti. İçine doğru gidiyor ama bir türlü çıkamıyordu. Birden ışığı fark etti. Gözlerini doğru çevirmişti. İşte tam o an yaşamını istediği gibi sürdüremediğini fakat bunun telafisini yapabilmenin hala olanaklı olduğunu hissetti. Sonra istediği şeyleri düşündü, duruldu, yüreğindeki sese kulak verdi. İşte tam o an gözlerini açtığı anda oğlunun elini öptüğünün farkına vardı (Tolstoy 1998: 63).

Hayatın tamamlatıcı bir gerçeği olan ölüm, bireyin sadece zihniyle kavramaya çalıştığı gerçekliğin dışında bütün benliğiyle tanıdığı kendisine has bireysel bir hakikattir. Yukarıdaki İvan İlyiç örneklerinden de anlaşılacağı üzere, insan yaşamı boyunca ölümün algısında bir şekilde soyutlayarak, onun varlığını unutabilir. Ta ki ölüm gelip kapımızı çalınmaya dek... Tolstoy'un bu yapıtı kendisinden sonra gelen varoluşçular için ilham kaynağı olmuştur. Bilhassa öğretilerini ölüm üzerine inşa eden Heidegger için bu kitap, çok önemli bir yeredir. Kierkegaard, Sartre, Jaspers ve Marcel gibi önemli isimlerde de bu yapıtın etkisini görmek mümkündür. Bundan dolayı çalışmamızda bu yapıta genişçe yer verdik.

Tolstoy'un *İvan İlyiç'in Ölümü* adlı eseri, hayat ve ölümü varoluşsal bir perspektiften irdeleyen yaklaşımıyla varoluşçu filozofları önceleyen ve özellikle de tüm felsefesini ölüm teması çerçevesinde kurgulayan Heidegger'e ve Kierkegaard'a ilham kaynaklığı eden bir eserdir, bu bakımdan çalışmamızda bu esere genişçe yer verdik.

Pek çoğuna göre Sokrates ne kadar soru soran bir insansa Tolstoy da en az onun kadar soru soran insandır. Hayatın anlamına ilişkin yanıtların ardına düşmüştür. Üstelik *Hayatın Anlamı* adlı eseriyle de bu konu hakkındaki düşüncelerini dile getirmiştir. Özellikle de *İtirafımlarım* adlı eserinde Tolstoy'un tüm otantikliğini görebiliriz. İlk cümlesinden son cümlesine kadar bu kitapta hayatın anlamına dair yanıtların peşindedir. Önceleri dinde bulmaya çalışmıştır yanıtları, fakat bu alan da onun için yetersizdir:

Bir Ortodoks olarak eğitim aldım. On sekiz yaşına gelene kadar bu inancın doğrultusunda yetiştirildim. Fakat o zamandan sonra bana verilen dinsel eğitimin hiçbirisini yeterli bulmadım, üstelik onlara inanmayı da kaybetmişim (Tolstoy 1999: 37).

Özellikle kardeşinin ölümüyle derinden sarsılan Tolstoy normal seyreden hayatında köklü bir boşluğa düşer. Hayatından, yazdıklarından hiçbir şeyden zevk almamaya başlar. İçindeki yanıtsız sorular her geçen gün onu daha da huzursuz etmeye devam eder. Belli bir manası olmayan bu yaşama katlanmak onun için dayanılmaz ıstıraplara dönüşür. Yokluk ve hiçlik duygusu içerisinde ne yapacağını bilemez. Hayatı geçici hevesler peşinde koşarak saçma yaşadığını, boş ve anlamsız sürdürdüğünü aklından geçirir. Ve anlam arayışını bilim üzerine çevirir, aklındaki soruların yanıtını bilimde de bulamaz ve bunun ardından felsefeye döner. Filozofların hayatlarını onların görüşlerini okur, araştırır günlerce. Kendi zamanına kadar gelmiş birçok filozofun eserlerini aklının süzgecinden geçirir fakat yanıtları bir türlü bulamaz. Okuduğu her kitap zihninde başka sorular meydana getirmekten başka bir işe yaramaz (Erdem 2003: 180).

Okuyarak çizerek hiçbir şekilde anlama ulaşamayacağını anlayan Tolstoy, yanıtları hayatın içerisinde aramaya başlar. Etrafındaki insanları, olayları deneyimler. Fakat sonunda aklın dar bir alanla sınırlı kaldığını anlar ve buradan inanca dönüş

yapar. Akıl ile sadece hayata dair cevaplar bulabileceğini, oysa ölüm gibi aklın kavrayamayacağı şeylere ancak inançla ulaşılabileceğinin farkına varır. Ölümün peşine içindeki inançla düşer. Uzunca bir süre nihilistçe yaşamın ardından maneviyata yönelir. Anlaşılmaz olanları anlayabilmek için özel bir maneviyatın olması gerektiğine inanarak, kendisini bu doğrultuda yönlendirir. Ve içine doğan büyük ilhamla birlikte kafasındaki soruların yanıtlarına ulaşır. İtiraflarım adlı eserinde bunları kaleme döker (Erdem 2001: 154).

Tolstoy hayatını varlığa adanmıştı, onun anlamı üzerine kafa yormuştu yıllarca. Bazen hayatın zevkleri karşısında bu arayışından uzaklaşsa da o sürekli geri dönüşler yaparak bu anlam bağlılığını pekiştiriyordu. Her çiçekten polen alarak onları ballara dönüştüren bir arının mücadelesi vardı onun hayatında. Önce varlığını sorguladı, sonra inandığı değerleri. Yeri geldi kendisine öğretilen dinden vazgeçti yeri geldi okuduğu bütün kitapları reddetti, fakat o aklındaki soruların yanıtını bulmaktan asla vazgeçmedi. Eserler yazdı her alanda aşk üzerine, din üzerine, ölüm üzerine...

İnsan sorgulamayı bir kenara bırakıp sadece yaşamaya odaklandığında onun için adalet, eşitlik ve ölçülülük gibi kavramların anlamlarının da pek önemi yoktur. İnsan için böyle bir yaşam sürmek bireysel anlamda aslında kolaydır, fakat toplumsal olarak düşündüğümüzde bu, işleri biraz zora sokmaktadır. Ya toplumsal olarak hayvanlar gibi düşünmeden, tasa etmeden yaşayacağız ya da bunun aksine her bir değerın kıymetini ve anlamını bilerek sorgulayarak yaşayacağız. İlki kolay fakat ikincisi epey zahmetli bir meseledir. Aslında ilki pek yaşamak değildir, çünkü asıl yaşamak farkında olarak yaşamaktır. Diğeri sadece denizin dalgalarına kendisini kaptırmış birisinin yüzdüğünü sanması gibidir. Manadan uzak bir yaşam sürmek neredeyse imkânsızdır. “Hiçbir şeyin anlamı olmadığını dile getirdiğimizde dahi anlamlı bir cümle kurmuş oluruz.” (Tolstoy 2010: 24)Öte yandan İtiraflarım adlı eserindeki yaşamın anlamına dair şu sözleri de önemli bir niteliğe sahiptir:

Ben yaşadığım süre zarfı içerisinde nasıl yaşadım? Neler gerçekleştirdim? Diğeri tüm şeyleri bırak kendi varoluşum için bile bir şeyler meydana getirememişim. Bir virüs gibi hayat sürmüşüm, boş ve anlamsız bir şekilde. Oysa varoluşun amacı kendi varoluşunu kuvvetlendirmek ve onun için mücadele etmekse, bugüne kadar bu gaye için ne yaptım ben? Hayatım manasız olduğu kadar kötü bir hayattı... Öncelikle hayatın anlamını

anlayabilmem için benden istenilen bu mücadeleyi göstermem gerekiyor. Aksi takdirde gayretini göstermediğim bir şeyi anlayabilmem mümkün değil (Tolstoy 2006: 50).

Bir başka sayfasında da hayatın anlamına dair görev anlayışına dikkat çekiyor. Tolstoy Kant'ın 'ahlaki eylem ancak görev anlayışıyla mümkün olur' anlayışına benzer bir anlayışla, herkes kendisine verilen ödevi, sorumluluğu yerine getirdiğinde mutluluğa ulaşılmış olur ve hayatın anlamı da budur der:

Şayet yoksul ve midesi boş bir dilenci mahalle aralarından alınıp büyük bahçeli bir evde karnı doyurulduktan sonra bahçedeki su pompasının kolunu kaldırıp indirilmesi istendiğinde dilenci hemen söylenileni yapmalıdır. Buraya neden getirildiğini, karnını neden doyurduklarını o kolu neden indirip kaldırması gerektiğinin sorgusunu daha sonra yapmalıdır. Kolu indirilen pompadan gelen suyla evin bahçesindeki meyveler büyüyecek, yeşerecektir. Ardından dilenci meyveleri toplamak için evin sahibi tarafından görevlendirilecektir. Ve ardından başka bir görev... Görevlerini eksiksiz ve sorgusuz yerine getiren dilenciye üst mertebelerde görevler verilecek ve bu böylece devam edecektir. Dilenci ev sahibine şikâyetle bulunmadan yerine getirecektir sorumluluklarını... Anlaşılan o ki, biz evren evinde dilenciyiz. Sıradan halk sorgulamadan sorumluluklarını yerine getirirken, kendini bilge sananlar her şeyi sorguluyor. Ve sonunda sorgulamaktan yapacak işleri kalmadığı için, kendilerini değersiz ve gereksiz hissediyorlar. Oysa bazen asıl bilgelik sorgulamak değil, görevdir, sorumluluktur (Tolstoy 2006: 63).

Hayatın anlamına dair otantik açıdan cevap bulmak oldukça güçtür. Her insanın hayat anlayışı da birbirlerinden farklılık gösterir. Bazılarına göre yaşam güzel ve zevkli, eğlencelerle doluyken bazılarına göre ise işkence ve acımasızlıklarla doludur. Yaşam tarzımız, içinde bulunduğumuz hayat şartları, aslında bizim otantik anlamda 'Hayatın anlamı nedir?' sorusuna vereceğimiz cevapları da belli bir forma sokmaktadır. Ölüme doğru gidişte beni ben yapan değerler, Dasein'imi otantik olma yolunda dolduran düşüncelerdir hayatın anlamı. Otantikliğe bu açıdan bakacak olursak, bu noktada Tolstoy şöyle demiştir:

Tüm yaşamını küçük bir odada geçireceği üzerine yemin etmiş ve eğer o odadan çıkarsa öldürüleceğini düşünen bir deli için 'yaşamın gerçek manası' korku ya da kötülükten hariç başka bir şey değildir. Bu deli için yaşamın gerçek anlamı aslında doğrudur, fakat

bu doğruluk sadece onu bağlar. Sözün kısıtı her insan için anlam farklıdır, içinde bulunduğu koşullar onu kendi doğrularına götürür (Tolstoy 2006: 67).

Hayatı, özellikle de son yılları hayatın anlamını bulmak üzerine yoğunlaşan Tolstoy'un hemen hemen tüm eserinde görürüz bu problematiği. O, aslında düşüncelerini edebiyatla seslendirmiş bir felsefecidir. Sorgu ve irdelemelerini taraf tutmadan ve hayatın tüm alanlarına değin sürdürmüştür. İnandığı dini bile sorgulayıp bu noktada ilk zamanlardaki inancından çok daha farklı bir inanca kaymıştır. Sorgu onun tüm benliğine işlemiş ve onun için ölümcül bir hastalık olmuştur. Ölümüne kadar sürdürmüştür irdelemeyi. Sorgu ve irdelemeleri yüzünden her şeyden vazgeçip İstanbul'a gitmek için yola çıktığında yakalandığı hastalık yüzünden yaşamını tamamlamıştır. Ölüm anına kadar bırakmamıştır anlam arayışını. Eserlerini otantiklik açısından incelediğimiz Tolstoy'un bu konudaki birçok düşüncesi, özellikle de hayatı boyunca sürekli ölümle yüz yüze gelişi ve ölümün bilincinde oluşu dikkate değerdir. Ama çalışmamız açısından varılan noktaları ve incelediğimiz kadarıyla en etkili açıklamaları ve söylevleri ile çalışmamızı sonlandırabiliriz. Onun belki de bu konudaki en net ve en dikkat çeken açıklamaları şunlardır:

Yırtıcı bir hayvanın saldırısına uğrayan bir adamın başından geçenlerin anlatıldığı bir Doğu masalında olaylar şöyle devam. Dibinde ejderha bekleyen bir kuyunun içine bilmeden giren adam, peşindeki yırtıcı hayvandan kaçmak için kuru bir dala tutunur. Yukarı çıksa üstünde yırtıcı hayvan, aşağı inse altında büyük bir ejderha... Kuru dalları tutan kolları yorulduğundan adam aceleyle çaresizlik içerisinde ne yapacağını düşünmeye başlamış. Derken iki fare ortaya çıkmış. Biri beyaz diğeri siyah olan bu iki fare adamın tutunduğu dalı kemirmeye koyulmuşlar. Belki de çok az bir süre sonra dal kırılacak adam aşağıda bekleyen ejderhanın yemi olmaktan kurtulamayacaktır. Adam artık kurtulamayacağını farkına varmış, çevresine bakınmaya başlamış. Bakınırken tuttuğu dalın yapraklarında birkaç damla balın varlığını fark etmiş. Adam hiç düşünmeden dilini çıkarıp balı yalamaya başlamış... İnsan da aynen bu şekildedir. Yaşam dalına sıkı sıkıya sarılmıştır. Ölüm aşağıda ve yukarıda bekleyen ejderha ile yırtıcı hayvan iken, fareler de gece ve gündüzdür. Yaprığın üstüne düşmüş bal da hayatın gündelik gelip geçici zevkleridir. İnsan öleceğini bilir, gece ve gündüz onun hayatını her geçen gün kemirmektedir, oysa insan bunlara aldırış etmeden önündeki balı tadar, hayatın zevklerinden kendisini alıkoyamaz. Her ne kadar, yaşamın anlamını anlayamayacağımı ve bu gibi şeyleri düşünmeden yaşamam gerektiğini düşünsem de, artık bunu sürdüremeyeceğim. Geçen her gün ve gece beni ölüme biraz daha

yaklaştırıyor. Bundan başka bir şey düşünemiyorum -gerçek olan tek şey bu, geri kalan her şey yalnızca yalandan ibarettir. Beni acımasız gerçekten biraz olsun uzaklaştıran o iki damla bal da benim aileme ve yazdıklarına karşı duyduğum sevgi idi ve bunlar da yeterince tatlı değildi artık (Tolstoy 2006: 47-50).

Hayatının son anına kadar anlamın peşinde olan Tolstoy, anlamı tam olarak bulabilmiş değildir. O, yukarıdaki metinden de anlaşılacağı üzere zaman zaman dünyanın anlamı bulduğunu sanmış, fakat sonunda yine yanıldığı söylemiştir. Nihayetinde anlamın inançta olduğunu söyleyen Tolstoy belki de ölümün korkusuyla günahlardan son anda da olsa arınmak istemiş olabilir. Öleceğini anladığı yıllarda inanca sığınarak, acaba geçmişine dair son bir kurtuluş perdesi aralamış olabilir mi? Günümüz dünyasına baktığımızda bu sorunun cevabını alır gibiyiz, fakat yine de yaşlıların daha fazla ibadet etmelerindeki sebebin ölüm korkusuyla yapıp yapılmadığını net olarak bilemeyiz.

Tolstoy her ne kadar ‘Ben kimim?’ ve ‘Hayatın Anlamı Ne?’ sorularına tam olarak tatminkar bir cevap bulamasa da onun bu sorular peşindeki hayatı ve yazdığı eserleri konumuz açısından oldukça önemlidir. Kendisinden sonraki varoluşçuları ve birçok düşünürü etkilemesi bakımından da Tolstoy'un düşünceleri epey değerlidir. Otantiklik konusunu en şiddetli tartışma konusu yapan Heidegger'in bile özellikle ölüm konusundaki felsefi düşüncelerini oluştururken Tolstoy'un etkisinde kaldığını görebiliriz.

SONUÇ

İnsan var olduğu günden bu yana çeşitli sorularla kendisini anlamaya çalıştığı ve yüzyıllardır değişmeyen o soruların peşinde olduğu bilinen bir gerçektir. Var oluşunun tarihinden itibaren insan, her şeyi, özellikle de kendini niçin, nasıl, neden, kim ve nerede gibi bitmek bilmeye sorularla zihnini biteviye meşgul etmiştir. Sahiden insanın etrafındaki olayları, kişileri ve özellikle de kendi varlığını bilmek, onu anlamlandırmak ve belli bir tanıma sokmak istemesi onun en mühim niteliklerindedir. Çünkü insan bu özellikleri sayesinde diğer varlıklardan ayrılır. O kendine dair bir anlam arayışı içerisinde olarak hayatı, mutluluğu, erdemi, adaleti, ahlakı, düzeni, sistemi, evreni, ölümü vs. her şeyi sorgular. Bazen kendince teoriler bulur, etrafına binlerce insanı da alarak hayatını devam ettirir. Bilgiye kendisine verilen bir güç olarak kullanır. Bilgi için çabalar, bilgi için mücadele eder. Ve sonunda edindiği bilgi ile ya adil olur ya da cani. Oysa her ne olursa olsun, insanı diğer varlıklardan ayıran en önemli özelliği bilginin, anlamın peşinde oluşudur. Aksi takdirde hayvanlarında ölümü, ölümden sonraki hayatı, cenneti, cehennemi, varlığı, varlığın özünü düşündüğünü düşündüğümüzde durum ne kadar da ilginç olur. Öyle değil mi?

İnsan kendisine verilmiş olan bu yetisi sayesinde anlama ilişkin arayışını sürdürür. Hayatı enine boyuna sorgular ve bulduğu her anlamın her geçen aşamada üstünü daha da kazır. Etrafındaki gerçekleşen olaylara anlamlar yüklemeye çalışır, üstelik kendisini bu konuda zorunlu hisseder. Aksi takdirde karanlığa atılmış bir maddeden farkının olmayacağı farkındadır. O, karanlıktan aydınlığa çıkmak için tüm mücadelesini verir. Bu mücadeleler pek çok dünya görüşü ya da ideoloji veyahut da belli belirsiz bir inanç ya da din ile kendisini gösterir. Bu aşamada, bireyin akıl yürüterek ve irdeleyerek ulaşmaya çalıştığı sorular için, hiç şüphe yoktur ki Tolstoy ve Dostoyevski'nin de yanıtları vardır. Eserlerinde bu arayışı enine boyuna ele almışlar ve anlama dair birçok cevap edinmişlerdir.

Otantikliğin peşinde olan bu iki önemli düşünürün aslında bizlere kattığı çok şeyler vardır. Bizler bazen hayat karşısında Raskolnikov gibi sorgulayıcı bazen Krillov gibi inançsız ve bazen de ölüme titreyerek bakan İvan İlyiç gibi korku dolu olmuşuzdur. Ölüm bir korkudur belki ama bunun otantik Dasein'i bir tamamlama

olduğunu keşfetmek Heidegger için en büyük mutluluktur. Ölümü bile anlam arayışının bir parçası olarak görmek ve bu uğurda anlamsal bir kimliğe bürünüp otantikliğe ulaşabilmek için bir gururdur yaşamak. İşte en büyük mutluluk budur. En büyük şereftir aramak, kendini tanımak, kendini bilmek. Otantik olma yolunda kendimizi gerçekleştirebilmek ve asıl çaba ölümün bilincinde olarak ölmeden ölümü tatmaktır. Hayat bazen Sokrates olup en büyük mutluluğu erdemde aramak ve bazen de bir Yunus Emre olup gerçek huzura, gerçek mutluluğa hikmetle ulaşabilmektir.

Bu bakımdan ‘Sorgulanmamış bir hayat, yaşanmaya değmez.’ diyen Sokrates’in haklı olduğu kadar ‘Bana seni gerek seni...’ diyerek hikmete ulaşan Yunus Emre de defalarca kez haklıdır.

Oysa erdemin ve hikmetin aksine modern yaşam insanları kendi özünden uzaklaştırmıştır. Kendinden uzaklaşan bireyler kendilerini tanıyamaz hale gelmiş ve kendilerine yabancılaşmışlardır. Kierkegaard’ın estetik alanında belirttiğine benzer olarak modern insan, dünya zevklerine kendini kaptırmış ve tamamen yalnızlığa bürünmüştür. Ümitsizlik ve anlamsızlıklar çağımız insanını içine almış ve kişileri büyük bir boşluğun içine çekmiştir. Boşluğa düşen bu kişiler hem Tolstoy’un hem de Dostoyevski’nin eserlerindeki kahramanlardan hiç de farklı değillerdir. On dokuzuncu yüzyılda yazdıkları eserlerinde Tolstoy ve Dostoyevski, adeta modern çağın insan tiplmelerini dile getirmişlerdir. Günümüzde Raskolnikov’la, Dimitri’yle, Krillov’la, İvan İlyiç ile karşılaşmak oldukça olası bir durumdur. Hemen hemen her sokak başında karşılaşabiliriz böyle insanlarla.

Kısacası on dokuzuncu yüzyılda günümüz sorunlarını fark eden Tolstoy ve Dostoyevski, bu sorunlara çözüm (her ne kadar tam anlamıyla çözüm bulabilmiş olmasalar da) bulmaya çalışmışlardır. Modernitenin sebep olduğu bireyin kendisine yabancılaşma, kendisinden uzaklaşma, yalnızlık ve ümitsizlik sorunlarına Varoluşçuların da söylediği oldukça önemli görüşleri vardır.

Bireyin içine düştüğü bu boşluktan, ancak kendisini gerçekleştirerek kurtulacağını farkına varan filozoflar, insanın kendisini nasıl gerçekleştirebileceği problemi üzerine odaklanmışlardır. Kierkegaard’a göre insanın kendisini gerçekleştirebilmesi özgür olarak dinsel bir bireysellikle mümkünken, Heidegger’e göre ölümün bilincinde olarak yaşamak yani otantik Dasein ile mümkündür. Öte

yandan Sartre için insanın kendisini gerçekleştirebilmesi sorumluluk çerçevesinde yapılan özgürlükle mümkünken, Jaspers için aşkınlık, yani otantik olmak ancak Existenz tarafından kavranır ve Existenz'ın özgürlüğünün sonucu olarak ortaya çıkar. Aslında özgürlük Kierkegaard ve Jaspers için Tanrının varlığı ile mümkünken Sartre için durum tam tersidir. Onun anlayışına göre insan özgürse Tanrı yoktur. Varoluşçuların varlık ve öz tartışmalarının arkasında yatan gerçek de bu iki kutbun birbiriyle taban tabana zıt olmasıdır.

Öte yandan kısaca bu araştırma, varoluşunun peşinde olan insan teması etrafında otantiklik sorusuna Tolstoy ve Dostoyevski'de nasıl bir yanıt verildiğini ortaya koymaya çalışmıştır. Bu bakımdan otantikliğin anlamsal esaslarla, sorgulamayla, irdelemeyle, anlam peşinde olan bireyin yaşamını bir anlamlar silsilesiyle oluşturduğu düşünüldüğünde tam olarak ne Tolstoy'un ne de Dostoyevski'nin tatmin edici bir cevabı vardır. Tolstoy inançtan başladığı arayışa tekrar inanca dönerek son vermeye çalışırken, Dostoyevski de hastalıklı roman kahramanlarını adalet ve iyilik uğruna suça bulaştırmaktan kendisini alamamıştır. Otantikliğe ilişkin anlamsal sorgulamalarıyla hayatlarını sürdüren bu iki önemli düşünür, otantikliğin iki önemli sorusu olan 'Ben Kimim?' ve 'Hayatın Anlamı Nedir?' sorularını kendilerinin de inandığı net birer yanıtları yoktur. Muammada kalan cevapları ve içlerine sinmeyen buluşları sorgulamaya başladıkları ilk eserden son esere kadar yığılarak ilerlemekten başka bir şey ortaya koyamamıştır. Otantiklik bu bakımdan onlar için yanıtı tam olarak alınmayan bir soru olarak kalmıştır.

Otantiklik için özetle bir şeyler söyleyecek olursak, birey ister bir dine inansın ister inanmasın temelinde herkesin benimsediği bir dünya görüşü ve kendi içinde inandığı fikirleri, duyguları, doğruları vardır. Kişi kendi hayatının mücadelesini inandığı bu doğrular üzerine kurar. Bu doğrular ister bir dinin kuralları ya da yaşam tarzı olsun isterse de bir ateistin fikirleri olsun esasında hiçbir önemi yoktur. Önemli olan toplum içindeki bireylerin diğer insanların değerlerine saygı duyması ve onlara zarar verme düşüncesinde bulunmadan kendi fikirlerini özgürce gerçekleştirebilmesidir. İşte bir dinin ya da dünya görüşünün gerçek anlamda otantikliğe ulaştığı nokta budur, bu da hiç şüphesiz ki özgürlükten başka bir şey değildir. Anlama giden yolda diğer tüm şeyler sadece birer araçtır. Özgürlük hem

beni hem de bizi otantik yapabilecek en önemli enerjidir. Özgürlük enerjisini doğru kullanıp otantik olabilmek de artık kendi çabalarımıza/çabama kalmış bir durumdur.

KAYNAKÇA

- Adler, Alfred (1993). *Yaşamın Anlamı ve Amacı*. (Çev: Kamuran Şipal). Ankara: Say Yayınları.
- Ajdukiewicz, Kazimierz (1994). *Felsefeye Giriş, Temel Kavramlar Ve Kuramlar*. (Çev: Ahmet Cevizci). Ankara: Gündoğan Yay.
- Akarsu, Bedia (1998). *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Akay, İhsan (1956). *Dostoyevski*. İstanbul: Varlık Yay.
- Aktok Özgür, Bal Metin (Ed.) (2010). *Heidegger*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Akyüz, Yakup (2013). “Dostoyevski’nin Eserlerinde Tanrı Problemi”. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. Sayı: 36.
- Allport, Gordon W. (2004). *Birey ve Dini*. (Çev: B. Sambur). Ankara: Elis Yayınları.
- Aristoteles (2012). *Metafizik*. (Çev: Ahmet Arslan). Baskı: 3. İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Armstrong, Karen (1998). *Tanrı’nın Tarihi*. (Çev: O. Özel, H.Koyukan, K. Emiroğlu). Ankara: Ayraç Yay.
- Arslan, Ahmet (2001). *Felsefeye Giriş*. Ankara: Vadi Yay.
- Aster, ErnstVon (2000). *Felsefe Tarihi*. (drl: Vural Okur).İstanbul: İm Yayınevi.
- Aydın, Ayhan (2000). *Düşünce Tarihi ve İnsan Doğası*. İstanbul: Alfa Yay.
- Aydın, Mehmet (1987). *Din Felsefesi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yay.
- Banarlı, Nihat Sami (1956). *Metinlerle Türk ve Edebiyatı(Lise 3. Sınıf)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Barrett, William (2003). *İrrasyonel İnsan-Varoluşçuluk Üzerine Bir İnceleme*. (Çev: Salih Özer). Ankara: Hece Yay.
- Bauman, Zygmunt (1992). *Ölümlülük, Ölümsüzlük ve Diğer Hayat Stratejileri*. (Çev: Nurgül Demirdöven). İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Bely, Andrei (2001). *Leo Tolstoy and Culture*. Trans. M. Denner. *Tolstoy Studies Journal*. US: WileyPeriodicals.

- Berdyayev, A. Nikolay (1998). *Dostoyevski*. (Çev: Ender Gürol). İstanbul: Kavram Yay.
- Beyhan, Mazlum (1996). *Suç ve Ceza Romanına ve Dostoyevski'ye Dair*. Öteki Yayınevi: Ankara
- Bozkurt, Nejat (1998). *20. yy Düşünce Akımları*. İstanbul: Sarmal Yay.
- Camus, Albert (1985). *Başkaldıran İnsan*. (Çev: Tahsin Yücel). İstanbul: Kuzey Yayınları.
- Camus, Albert (2016). *Mutlu Ölüm*. (Çev: Ramis Dara). İstanbul: Can Yayınları.
- Carr, E. Hallett (2007). *Dostoyevski*. (Çev: Ayhan Gerçekler). Baskı: 5. İstanbul: İletişim Yay.
- Demirli, Ekrem (2018). "Tasavvuf ve İnsan: Kendini Tanımak Ne Demektir?" erişim tarihi: 29 Haziran 2018. <http://www.fikriyat.com/yazarlar/akademi/ekrem-demirli/2018/02/26/tasavvuf-ve-insan-kendini-tanimak-ne-demektir>
- Dietrich, Ayşe Pamir (2009). "Yeraltından Notlar Nihilizm ve Egzistansiyalizm". *Littera Edebiyat Yazıları Dergisi*. Cilt-25: 187.
- Dostoyevski, Anna (2004). *Fyodor, Dostoyevski, Bir Yaşam, Anılar*. (Çev: M. Tahsin Yalım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dostoyevski, Fyodor M. (1969). *Budala*. (Çev: Avni İnel, İlhan Akant). İstanbul: Ak Kitabevi.
- Dostoyevski, Fyodor M. (1998). *Yeraltından Notlar*. (Çev: Mehmet Özgül). İstanbul: Engin Yay.
- Dostoyevski, Fyodor M. (2002). *Suç ve Ceza*. (Çev: Ali Çankırılı). İstanbul: Timaş Yay.
- Dostoyevski, Fyodor M. (2004). *Suç ve Ceza*. (Çev: Ergin Altay). Baskı: 5. İstanbul: İletişim Yay.
- Dostoyevski, Fyodor M. (2005). *Suç ve Ceza*. (Çev: Mustafa Bahar). İstanbul: İskele Yay.

- Dostoyevski, Fyodor M. (2008a). *Kumarbaz*. (Çev: Nurşen Özkan). Baskı: 2. İzmir: İlya Yay.
- Dostoyevski, Fyodor M. (2008b). *Yer Altından Notlar*. (Çev: Nurşen Özkan). Baskı: 2. İzmir: İlya Yay.
- Dostoyevski, Fyodor M. (2010). *İnsancıklar*. (Çev: Ergin Altay). Baskı: 13. İstanbul: İletişim Yay.
- Dostoyevski, Fyodor M. (2011). *Yer Altından Notlar*. (Çev: Nihal Yalaza Taluy). Baskı: 3. İstanbul: İş Bankası Kültür Yay.
- Dostoyevski, Fyodor M. (2012). *Karamazov Kardeşler*. (Çev: Ergin Altay). İstanbul: İletişim Yay.
- Dostoyevski, Fyodor M. (2012). *Ölümler Evinden Anılar*. (Çev: Sabri Gürses). İstanbul: Can Yay.
- Dostoyevski, Fyodor M. (2013). *Cinler*. (Çev: Ergin Altay). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dostoyevski, Fyodor M. (2014). *Öteki*. (Çev: Ergin Altay). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dökmen, Üstün (2002). *Evrenle Uyumlaşma Sürecinde Varolmak, Gelişmek, Uzlaşmak*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ellis, George (2002). “Bilimin Sınırları Var mıdır?” (Çev: Atalay Atabek.). R. Stannard(Ed.). *Yeni Bin Yılda Tanrı*. İstanbul: Gelenek Yayınları.
- Ergat, Emir Ali (2017). *John Locke ve G. Berkeley’de Dil Düşünce ve Varlık İlişkisi*. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Eucken, Rudolf (2003). *Hayatın Anlamı*. (Çev: İbrahim Şener). Ankara: Sarmal Yayınları.
- Farabi (2010). *İdeal Devlet*. (Çev: Ahmet Arslan). İstanbul: Divan Kitap Yayınları.
- Fischer, L. (1964). *Silahsız Savaşçı, Mahatma Gandhi*. (Çev: E. Tonguç). İstanbul: Varlık Yayınları.

- Foulquie, P. (1998). *Varoluşçunun Varoluşu*. (Çev: Yakup Şahan). İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yay.
- Freud, Sigmund(2001). *Karamazov Kardeşler: Dostoyevski Baba Katilliği*. (Çev:Ergin Altay). İstanbul: İletişim Yay.
- Frankl, Victor E. (1999). *Duyulmayan Anlam Çığılığı*. (Çev: Selçuk Budak). Ankara: Edesos Yayınları.
- Frankl, Victor E. (2013). *İnsanın Anlam Arayışı*. (Çev: Selçuk Budak). İstanbul: Okuyan Us Yay.
- Fromm, Erich (1997). *Hayatı Sevmek*. (Çev: A. Köse). İstanbul: Arıtan Yayınları.
- Geçtan, Engin (1991). *İnsan Olmak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Göka, Erol (1997). *Varoluşun Psikiyatrisi*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (2006). *Yunus Emre Hayatı ve Bütün Şiirleri*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Grünberg, Teo (1970). *Anlam Kavramı Üzerine Bir Deneme*. Ankara: DTCF Yayınları.
- Guignon, Charles (2008). *Kimim Ben? (Otantik Olmak)*. (Çev: AbdüllatifTüzer). Ankara: Lotus Yay.
- Gül, A. (2010). “Benlik Düzenleme Odakları, Otantiklik Ve İlişkisel/Özerk Benlik Kenetlenmesi”. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gülten, Nevin (2014). *Kierkegaard'ta Umutsuzluk, İman ve Umut*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hançerlioğlu, O. (2005a). “Felsefe Ansiklopedisi (Kavramlar ve Akımlar/ Cilt 4)”. Baskı: 4. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hançerlioğlu, O. (2005b). “Felsefe Ansiklopedisi (Kavramlar ve Akımlar/ Cilt 7)”. Baskı: 4. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hayta, A. (2002). “İbadetler ve Ruh Sağlığı”. H. Hökelekli (Ed.).*Gençlik, Din Ve Değerler Psikolojisi*.Ankara: Ankara Okulu Yayınları.

Heidegger, M. (2001). *Zaman ve Varlık Üzerine*. (Çev: Deniz Kanıt). Ankara: A Yayınevi

Heidegger, Martin, (2008). *Varlık ve Zaman*. (Çev: Kaan H. Ökten). İstanbul: Agora Kitaplığı Yayınları.

İmamoğlu, E. O. Ve Karakitapoğu-Aygün, Z. (1999). “1970’lerden 1990’lara değerler: Üniversite düzeyinde gözlenen zaman, kuşak ve cinsiyet farklılıkları”. *Türk Psikoloji Dergisi*. 14(44): 1-48.

Kacakkova, (2013). “Nietzsche ve Dostoyevski” erişim tarihi: 4 Şubat 2017. <https://mutlaktoz.wordpress.com/2011/12/28/nietzsche-ve-dostoyevski/>

Kant, İmmenuel (1999). *Pratik Aklın Eleştirisi*.(Çev: Ülker Gökberk, İoanna Kuçuradi, Gertrude Durusoy, Füsün Akatlı). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.

Kant, İmmenuel (2010). *Yaşamın Anlamı*. (Çev: Ahmet Sarı). İstanbul: Yeni Zamanlar Dağıtım.

Kartopu, Saffet (2006). *Dini Yaşayışta Hayatı Sorgulama*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.

Kesken, J. ve Ayyıldız, N. A. (2008). “Liderlik Yaklaşımlarında Yeni Perspektifler: Pozitif ve Otantik Liderlik”. *Ege Akademik Bakış Dergisi*. 8 (2): 729-754.

Kierkegaard, Soren (2005). *Kierkegaard, Günlüklerden ve Makalelerden Seçme*. (Çev: İbrahim Kapaklıkaya). İstanbul: Anka Yayınları.

Kierkegaard, Soren (2011). *Korku ve Titreme*.(Çev: İbrahim Kapaklıkaya). İstanbul: Ağaç Yay.

Kierkegaard, Soren (2013). *Felsefe Parları ya da Bir Parça Felsefe*.(Çev: Doğan Şahiner). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Kierkegaard, Soren (2015). *Korku ve Titreme, Korku ve Titreme*.(Çev: Nur Beier). İstanbul: Pinhan Yay.

Kimter, N. (2002). “Dini İnanç, İbadet ve Duanın Umutsuzlukla İlişkisi Üzerine”. H. Hökelekli (Ed.).*Gençlik, Din Ve Değerler Psikolojisi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları.

- Koç, Emel (2009). “Varoluşsal Bir Problem Olarak Ölüm Üzerine Bir Değerlendirme: Tolstoy’un İvan İlyiç’in Ölümü Adlı Eseri”. Balıkesir: *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı 22. Cilt: 12.
- Macleod, N. J. (1988). “Fictions of Authenticity: Dostoevsky’s Notes From Underground, Rilke’s Notebooks of Malte Laurios Brigge, and Sartre’s Nausea”. United Kingdom: Ph.d dissertation, University of East Anglia.
- Makkreel, Rudolf A. (2010). *Heidegger*. (Çev: Kurtul Gülenç). İstanbul: Doğu Batı Yayınları.
- Martinich, A. P. (2013). *Thomas Hobbes*. (Çev: Akın Terzi). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Maslow, Abraham H. (2001). *İnsan Olmanın Psikolojisi*. (Çev: Okhan Gündüz). İstanbul: Kuraldışı Yayınları.
- Morris, B. (2004). *Din Üzerine Antropolojik İncelemeler*. (Çev: T. Atay). Ankara: İmge Kitabevi.
- Mulhall, S. (1998). *Heidegger ve ‘Varlık ve Zaman’*. (Çev: Kaan Öktem). İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Mutlu, Barış (2017). “Kierkegaard Bir Erdem Etikçisi Midir?”. *Sobider - Sosyal Bilimler Dergisi*. 11: 257.
- Natale, Jesseca M. (2000). “Diary as Fiction: Dostoevsky’s Notes from Underground and Turgenev’s ‘Diary of a Superfluous Man’” erişim tarihi: 10 Aralık 2017. www.dissertation.com/library/1121113a.htm
- Nietzsche, F. Wilhelm (2009). *Böyle Buyurdu Zerdüşt*. (Çev: Mustafa Bahar). İstanbul: İskele Yayıncılık.
- Nietzsche, F. Wilhelm (2010). *Aforizmalar*. Ankara: Tutku Yayınevi.
- Obay, Afif (1965). *Dostoyevski*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Ongun, Cemil Sena (1941). *Buda ve Konfüçyüs*. İstanbul: Tefeyyüz Yayınevi.
- Özakupınar, Yılmaz (1999). *İnsan İnanan Bir Varlık*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Özdemir, İbrahim (2006). “Kendimizi Sorgulamak” erişim tarihi: 13 Kasım 2016.
<http://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&YaziNo=444>

Özodaşık, M. (2001). *Modern İnsanın Yalnızlığı*. Konya: Çizgi Kitapevi.

Platon (2012). *Sokrates'in Savunması*. (Çev: Ari Çokona). İstanbul: İş Bankası Kültür Yay.

Platon (2013). *Platon*. (Çev: Niyazi Berkes). İstanbul: Say Yay.

Rickman, H. P. (1992). *Anlama ve İnsan Bilimleri*. (Çev: M. Dağ). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Runzo, J.ve Martin, N. M. (2002). *Dünya Dinlerinde Hayatın Anlamı*. (Çev: Gamze Varım). İstanbul: Say Yay.

Saydam, B. M. (1997). *Deli Dumrul Bilinci: Türk-İslam Ruhu Üzerine Bir Kültür Psikolojisi Denemesi*. İstanbul: Metis Yayınları.

Sartre, J. Paul (1946). *Varoluşçuluk*. (Çev: Asım Bezirci). İstanbul: Say Yay.

Schultz, Duane P. veSchultz, Sydney Ellen. (2007). *Modern Psikoloji Tarihi*.(Çev: Yasemin Aslay). İstanbul: Kaknüs Yayınevi

Solomon, R.C. (2006). *Ölüm ve Felsefe: Ölüm Fetişizmi, Marazi Tekbencilik*.(Çev: Nur Küçük). İstanbul: İthaki Yay.

Tagore, Rabindranath (2000). *Sadhana/ Yaşamın Kavranışı*. (Çev: İbrahim Şener). Ankara: İzdüşüm Yay.

Taşdelen, Vefa (2004). *Kierkegaard'da Benlik ve Varoluş*. Ankara: Hece Yayınları.

Timuçin, Afşar (2002). “Felsefesiz Edebiyat Edebiyatsız Felsefe Olur Mu ya da Olmalı MI?”*Felsefe Logos Dergisi*. Sayı 17.

Tolstoy, Lev N. (1998). *Ölüm Manifestosu-Öyküler (İvan İlyiç'in Ölümü)*. İstanbul: Kaknüs Yay.

Tolstoy, Lev N. (1999). *Din Nedir?* (Çev: M. Çiftkaya). İstanbul: Kaktüs Yayınları.

Tolstoy, LevN. (2003). *İtirafLARım*.(Çev:Elanur Bahar). İstanbul: Kum Saati Yayınları.

- Tolstoy, LevN. (2006). *İtiraf larım*.(Çev:İhsan Özdemir). İstanbul: Antik Dünya Klasikleri.
- Tolstoy, LevN. (2009). *Karanlığın Gücü*. (Çev: Serhan Nuriyev). İstanbul: Antik Yayınlar.
- Tolstoy, Lev N. (2010). *Hayata Dair Düşünceler*. (Çev: Volkan Ünal). İstanbul: Kutup Yıldızı Yay.
- Tolstoy, LevN. (2011). *AnnaKaranina*. (Çev: Ayşe Hacıhasanoğlu). Baskı: 1. İstanbul:İş Bankası Kültür Yayınları.
- Tolstoy, LevN. (2012). *Efendi İle Uşağı*. (Çev: Mehmet Özgül). Baskı: 3. İstanbul: İletişim Yay.
- Tolstoy, LevN. (2013). *Savaş ve Barış*.(Çev: Leyla Soykut). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tolstoy, LevN. (2014). *Çocukluk, İlkgençlik, Gençlik*. (Çev: Mazlum Beyhan). İstanbul: İletişim Yay.
- Tolstoy, LevN. (2014). *Diriliş*. (Çev: Ergin Altay). İstanbul: İletişim Yay.
- Tolstoy, LevN. (2015). *Kazaklar*. (Çev: Leyla Soykut). İstanbul: İletişim Yay.
- Tolstoy, LevN. (2015). *Hacı Murat*. (Çev: Leyla Soykut).İstanbul: İletişim Yay.
- Tolstoy, LevN. (2015). *İvan İlyiç'in Ölümü*. (Çev: Ergin Altay). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tolstoy, LevN. (2016). *Kazaklar*. (Çev: Leyla Soykut). Baskı: 2. İstanbul: İletişim Yay.
- Tolstoy, LevN. (2016). *Sivastopol Öyküleri*. (Çev: Ergin Altay). İstanbul: İletişim Yay.
- Topçu, Nurettin (1999). *Varoluş Felsefesi Hareket Felsefesi*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Troyat, H. (2000). *Dostoyevski*. (Çev: Leyla Gürsel). Baskı: 2. İstanbul: Cem Yayınları.

- Tutar, I. (2010). “Etik Liderlik Ve Yöneticilerin Etik Sorumluluklarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma”. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ulukan, Mehmet (2013). “Mimari Korumada Otantiklik Üzerine Yöntem Araştırması Ve İstanbul Tekellerinde Uygulama Örnekleri”. *İstanbul Teknik Üniversitesi Doktora Tezi*. s. 17
- Uygur, Nermi (1989). *Bunalımdan Yaşama Kültürü*. İstanbul: Ara Yayınları.
- Ünnü, N. A. A. (2009). “Politik Pazarlamada Pazar Yönlülük Ve Otantik Liderliğin Önemi”. *Ege Akademik Bakış Dergisi*. 9 (4): 1243-1273.
- Ward, K. (2002). *Anlam Meselesi ve Din*. (Çev: Gamze Varım). İstanbul: Say Yayınları.
- Weber, Alfred (1991). *Felsefe Tarihi*. (Çev: H. Vehbi Eralp). Baskı: 5. İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Wilcox, L. (2001). *Sufizm ve Psikoloji*. (Çev: Orhan Düz). İstanbul: İnsan Yay.
- Wittgenstein, Ludwig (2006). *TractatusLogico – Philosophicus*. (Çev: Oruç Aruoba). İstanbul: Metis Yayınları.
- Yalom, İrvn D. (2001). *Varoluşçu Psikoterapi*. (Çev: Z. İ. Babayiğit). İstanbul: Kabalcı Yayınevi
- Yalom, İrvn D. (2002). *Annem ve Hayatın Anlamı*. (Çev: Z. İ. Babayiğit). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Yapıcı, A. (2003). *Din Kimlik ve Önyargılar Biz ve Onlar*. Adana: Karahan Yayınevi.
- Zweig, Stefan (1991). *Dünya Fikir Mimarları-Kendi Hayatının Şiirini Yazanlar*. (Çev: Gülperi Sert). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yay.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : **Ergün AVCI**
Uyruğu : **Türkiye Cumhuriyeti**
Doğum Tarihi ve Yeri: **Karaisalı 06.09.1990**
e-posta : **ergunavci90@hotmail.com**

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü	2012

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
2013	Tokat / Reşadiye Y.İ.B.O	Türkçe Öğretmeni
2014	Antalya / Finike Sınav Dergisi Dershaneleri	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
2014	Antalya / Kumluca Sınav Dergisi Dershaneleri	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı : **YÖKDİL (72,5)**